

ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา

นายธาริน กลิ่นเกษร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EFFECTS OF AESTHETIC EXPERIENCE ENHANCEMENT THROUGH ACTIVITIES
IN ART MUSEUM ON AESTHETIC OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Mr. Tharin Klinkesorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

ธาริน กลิ่นเกษร : ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา. (EFFECTS OF AESTHETIC EXPERIENCE ENHANCEMENT THROUGH ACTIVITIES IN ART MUSEUM ON AESTHETIC OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร. อำไพ ตีรณสาร, 205 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา 2) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 26 คน โดยไม่จำแนกเพศ ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยจากแนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของ Denise L. Stone และทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกประสบการณ์เพื่อชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3) แบบทดสอบสุนทรียภาพ 4) คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และ 7) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ($\bar{X} = 3.61$) 3) พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ปรากฏมากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้เห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ และ 5) นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในทุกๆกิจกรรม และกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเกาะประตู่ห้องเรียนมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ภาควิชา..... ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา..... ศิลปศึกษา..... ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2554.....

5383337927 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS : ACTIVITIES / ART MUSEUM / AESTHETIC EXPERIENCE / FIELD TRIP / ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

THARIN KLINKESORN: EFFECTS OF AESTHETIC EXPERIENCE ENHANCEMENT THROUGH ACTIVITIES IN ART MUSEUM ON AESTHETIC OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS.

ADVISOR : ASST. PROF. AMPAI TIRANASAR, Ph.D., 205 pp.

The objectives of this research were to 1) Study effects of aesthetic experiences enhancement through activities in art museum on aesthetic of elementary school students, and 2) Study and develop activities model using organization of art education in art museum.

The sample group composed of 26 fourth grade students at Chulalongkorn University Demonstration School, regardless to genders. The durations of the experiment were 8 weeks. The research instruments were developed by the researcher based on Denise L. Stone's approach in Using the Art Museum and Michael J. Parsons' Cognitive and Development Account of Aesthetic Experience which consisted of 1) The lesson plans, 2) The worksheet for art museum field trip, 3) The aesthetic test, 4) The guidelines for analyzing aesthetic expression, 5) The observation form for aesthetic experiences, 6) The questionnaires for students' opinion on organizing activities in art museum, and 7) The students' background data questionnaires. The data were analyzed by using frequencies, means, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that 1) The level of aesthetic development of students on the works of art were higher than before learning through activities in art museum at the significant difference level of .05, 2) The highest mean of the level of aesthetic development of students on the works of art were at level 3 (expressiveness) ($\bar{X} = 3.61$), 3) The most of aesthetic experience behaviors shown by the students was interest in content, 4) The students' opinion on organizing activities in art museum, at highest level of agreement were they like activities in art museum, and help them see the value of the museum as a learning resource, and 5) Students' opinion upon the activities were at highest level of agreement in all activities. The activity of "Bringing art museum in the classroom" received the highest agreement.

Department: Art, Music and Dance Education Student's Signature.....

Field of Study: Art Education..... Advisor's Signature.....

Academic Year: 2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้คำปรึกษา การแก้ไขข้อบกพร่อง การสนับสนุน และ กำลังใจ ตลอดระยะเวลาในการทำการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ลือดิติศัย ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ เกरिक ยุ้นพันธ์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนตรวจสอบให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญ ไพบูลย์ รองศาสตราจารย์ วนิดา ขำเขียว รองศาสตราจารย์ สมโภชน์ ทองแดง อาจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ อาจารย์ วรริตน์ คุ่มคำ และรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์อรสิรินทร์ เพิ่มพัชรพร สำหรับความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการทดลองเก็บข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย และตรวจวิเคราะห์ผลการวิจัยร่วมกับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ศิลปศึกษา และนิสิตศิลปศึกษารุ่นน้อง รุ่นพี่ทุกๆท่าน ที่ให้ความรู้ และความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยสำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณสำหรับแรงผลักดันแห่งความสำเร็จ คือ ครอบครัว ที่ได้สนับสนุนในการศึกษา และเป็นพลังสำคัญให้ผู้วิจัยมีกำลังในการดำเนินงานวิจัยจนประสบผลสำเร็จได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ศิลปศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอน.....	9
1.1 บทบาทและความสำคัญของศิลปศึกษา.....	9
1.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา.....	9
1.3 องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา.....	15
1.4 พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	16
1.5 ศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.....	23
1.6 การสอนศิลปศึกษาหลักสูตรแบบ DBAE.....	25
2. ประสบการณ์ทางสุนทรียะ.....	28
2.1 ความหมายของประสบการณ์ทางสุนทรียะ.....	28
2.2 องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ.....	29
2.3 แนวทางการสอนพัฒนาสุนทรียภาพ.....	32
2.4 ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons.....	36

	หน้า
3. พิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	41
3.1 ประเภทและความหมายของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	41
3.2 บทบาทและหน้าที่พิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	43
3.3 การจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	46
3.4 แนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะของ Stone.....	53
4. การจัดการศึกษานอกสถานที่.....	59
4.1 ความหมายของการจัดการศึกษานอกสถานที่.....	59
4.2 วิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่.....	59
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
งานวิจัยในประเทศ.....	61
งานวิจัยต่างประเทศ.....	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	68
2. สมมติฐานการวิจัย.....	69
3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	69
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
5. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
6. การดำเนินการทดลอง.....	77
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
8. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
9. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบ สุนทรียภาพก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	82
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน ในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	88

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	90
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน.....	97
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
1. สรุปผลการวิจัย.....	104
2. อภิปรายผลการวิจัย.....	108
3. ข้อเสนอแนะ.....	120
3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปศึกษา.....	120
3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	120
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	131
ภาคผนวก ข การพัฒนารอบแนวความคิดการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	133
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	142
ภาคผนวก ง ตัวอย่างการใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ของนักเรียน.....	192
ภาคผนวก จ ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน.....	197
ภาคผนวก ฉ ภาพการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	205

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	82
2 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	83
3 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะของไทย ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	84
4 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	85
5 การเปรียบเทียบค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะของไทยและศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ....	86
6 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	88
7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	90
8 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ.....	91
9 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม.....	94
10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน.....	97
11 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางระดับประถมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ในบริบทของพิพิธภัณฑสถานศิลปะและเนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของStone.....	136
12 การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้.....	138
13 แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ 8 สัปดาห์.....	141

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แนวทางการสอนสุนทรียภาพของ Broudy.....	35
2	ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	83
3	ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะไทย ก่อนเรียน และหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	87
4	ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	87
5	ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ ศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม.....	95
6	องค์ประกอบการจัดประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	134
7	โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมสำหรับการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ.....	135

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพและเห็นคุณค่าของการศึกษาอย่างสูง ประเทศนั้นก็จะมีเจริญก้าวหน้าพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะประเทศจะมีชุมทรัพย์แห่งสติปัญญาจำนวนมากอยู่ในประเทศของตน ตรงกันข้ามกับประเทศที่ระบบการศึกษาด้อยคุณภาพและประชาชนไม่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมผลก็คือ ประเทศนั้นจะล้าหลังยากจนและแข่งขันหรืออยู่ร่วมกับประเทศอื่นไม่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ดังนั้นประเทศไทยในปัจจุบันจึงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การศึกษาได้ถูกกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติที่จะส่งผลต่อความเป็นไปของประเทศในอนาคต ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงคนแต่ละคน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ศักยภาพของคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาตนเอง และการสร้างสังคมนั้น

การปฏิรูประบบการศึกษาของไทยเป็นประเด็นศึกษาที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนใจอย่างมาก ในด้านการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้กระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) และในปีพ.ศ.2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในช่วงวัยเรียน (อายุ 6 - 24 ปี) มีการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ความรู้ในกรอบของการศึกษาตามอัธยาศัย เรียนรู้จากปรากฏการณ์ในสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเรียนรู้จากเพื่อน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ

ในประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์ศิลปะอยู่เป็นจำนวนมากที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะในวัฒนธรรม ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะร่วมสมัย โดยส่วนมากเป็นการจัดแสดงที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลปะเป็นหลัก แม้จะมีการพัฒนารูปแบบการจัดแสดงแต่นักวิชาการ

ด้านพิพิธภัณฑ์เห็นว่ายังไม่มี การปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมเท่าที่ควร ต่างกับพิพิธภัณฑ์ ในต่างประเทศหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จ เช่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญ เพียงศิลปวัตถุที่จัดแสดง แต่ยังจัดมีกิจกรรมหลากหลาย และให้ความสำคัญกับความรู้ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาทางสังคม โดยเชื่อมโยงกับคนในท้องถิ่น ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง (2554) กล่าวว่าการ เป็นปัญหาของพิพิธภัณฑ์ไทยมีอยู่หลายประการ ซึ่งในด้านการวิจัยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ใน ปัจจุบันเป็นการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลจัดนิทรรศการ หรือเพื่อตีพิมพ์เป็นบทความ และหนังสือ มากกว่าที่จะเป็นงานวิจัยเชิงลึกในระดับเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง ในส่วนของนิทรรศการพิพิธภัณฑ์ไทยมี การพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น โดยใช้สื่อที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นป้ายกราฟฟิก จากวัสดุนานาชนิด การนำหุ่นจำลองพร้อมฉากเหตุการณ์ วิดีทัศน์ และคอมพิวเตอร์มาใช้สื่อสาร การ วางแผนและกระบวนการจัดนิทรรศการจึงจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของนิทรรศการใน พิพิธภัณฑ์ สิ่งที่พิพิธภัณฑ์ไทยควรพิจารณาอย่างมากคือ การเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่จัดแสดงเข้ากับแนวคิดโดยรวมของนิทรรศการ และช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของศิริวัฒน์ แสนเสริม (2543) ได้เสนอแนะว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะควรปรับปรุงโครงสร้างในระดับนโยบาย ต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ ความรู้เชิงสังคม และพัฒนาบุคลากรให้สามารถให้ความรู้ทางด้านนี้ได้ พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัด กิจกรรมให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เข้าชม โดยการใช้ภาพเรื่องราว และปรับข้อมูลให้เข้าใจง่าย ขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มเติมและสอดแทรกความรู้ทางด้านนี้เข้าไปในทุกส่วนที่จัดแสดง สุทธาสินี วัชรบูล (2544) ได้เสนอแนะแนวทางยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้พิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่เกิดกระบวนการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการดำเนินงานทุกระดับ

ในประเทศแถบตะวันตกการให้การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีประโยชน์อย่างมากต่อ ศิลปศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญต่อการ ร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์กับโรงเรียนเป็นอย่างมาก มีการใช้ประโยชน์จากระบบบริการการศึกษา ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างกว้างขวางในวงการศิลปศึกษา แต่เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนใน โรงเรียนและนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ ครูผู้สอน นักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ถึงบทบาทหน้าที่ของตนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรถูก มองข้าม เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนหรือผู้ที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ (ศรีนทิรา ปัทมาคม, 2543 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543)

พิพิธภัณฑสถานศิลปะจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะเป็นจุดมุ่งหมายการสอนศิลปะศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะมองข้ามมิได้นั้นก็คือ การปลูกฝังให้เด็กมีสุนทรียภาพ (Aesthetic) หรือการตระหนักในคุณค่าของความงามในเชิงศิลปะ อាំไพ ตีรณสาร (2543) กล่าวว่า แนวการสอนแบบเน้นความชื่นชม (Hedonistic Approach) เป็นการสอนในแนวพื้นฐานความเชื่อว่า คุณค่าเชิงสุนทรียะความรู้สึกร่างกายในของบุคคล ทั้งนี้โดยได้รับการกระตุ้น และการเร้าจากภายนอก ในที่นี้หมายถึงตัวงานศิลปะอันเป็นการกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกร่างกายที่เกี่ยวข้อง และผูกพันกับแต่ละบุคคล การจัดการสอนในแนวนี้จึงเป็นการจัดสถานการณ์ที่เอื้อต่อการที่ผู้เรียนจะมีโอกาสแสวงหา และบังเกิดความรู้สึกร่างกายใดหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบซึ่ง ระทึกใจ หรือความรู้สึกอื่นๆ จากจุดที่เกิดความรู้สึกเหล่านี้ ผู้สอนจะนำเสนอแง่มุมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะนั้นๆ คุณค่าของการสอนในแนวนี้ จึงได้แก่การสนองตอบต่อความรู้สึกของผู้เรียนโดยตรงซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ Parsons (2002) กล่าวว่า การกำหนดทางความคิดในการสอนสุนทรียภาพเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะของผู้ชม คือการกำหนดหนทางของการสนทนาเกี่ยวกับงานศิลปะ สร้างการตอบรับด้วยการแปลความหมาย และการตัดสินใจเป้าหมายบางอย่างที่ได้ศึกษา รวมถึงการรวมเข้าด้วยกันของหลักสูตรการศึกษา เพื่อเป็นการจัดการศึกษาให้เกิดความหมายต่อการดูงานศิลปะ โดย Parsons (1987) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพที่เป็นลำดับขั้นรูปแบบ ซึ่งบุคคลควรมีพัฒนาการตามลำดับ จาก 1 ไป 5 สามารถเทียบเคียงกับระดับอายุได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามอาจมีความชัดเจนว่าเด็กเล็กจะอยู่ในขั้นต้นๆ ซึ่งได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) ระดับที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ซึ่ง Devis (1997) ได้ศึกษาในทฤษฎีพัฒนาการของเด็กทางสุนทรียภาพแบบโค้งรูปตัวยูของการ์ดเนอร์ โดยที่เดวิสพบข้อมูลสนับสนุนตามทฤษฎีว่าคุณภาพเชิงสุนทรียในภาพวาดของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเช่นเดียวกับศิลปินผู้ใหญ่ สามารถวาดได้อย่างเชื่อมั่นเฉียบขาด แต่จะลดลงในเด็กช่วงวัยระยะกลาง คือ เด็กอายุ 8 - 10 ขวบ ซึ่งเดวิสพบว่าความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่คือ ความก้าวหน้าของการใช้สัญลักษณ์เชิงอุปมาอุปไมยของผู้ใหญ่จะก้าวหน้ากว่าเด็ก และการพัฒนาสุนทรียภาพต้องการการออกแบบกิจกรรมอย่างพิถีพิถันและสร้างอยู่บนการตอบสนองทางสุนทรียของเด็ก ในขณะที่ความท้าทายของพวกเขาอยู่ที่การต่อสู้และการเพิ่มความเข้าใจ การวิเคราะห์งานศิลปะสามารถเปรียบเทียบได้กับกระบวนการเรียนในส่วนของการค้นคว้าการวิจัย โดยไม่เกี่ยวเนื่องกันกับการใช้ศัพท์ และพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และอิทธิพลของสังคม ผู้คนส่วนใหญ่สามารถ

ทำได้ไม่มากไปกว่าการตอบสนองในลำดับพื้นฐานของการค้นคว้าวิจัยศิลปะ การพัฒนาการรับรู้ในด้านสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นส่วนประกอบอยู่ในหลายๆสาขาวิชา (Koster, 2009)

Stone (2001) กล่าวว่าพิพิธภัณฑสถานเป็นสิ่งที่น่าสนใจของความคิดทางศิลปะที่จะเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงสำหรับโครงสร้างของการจัดการศึกษา ครูสอนศิลปะต้องกำหนดวางแผนในการจัดประสบการณ์ของนักเรียนโดยตรงกับตัวงานศิลปะ หรือกำหนดโครงสร้างในชั้นเรียน การจัดการโครงสร้างที่หลากหลายทางทรัพยากร เป้าหมายเหล่านี้มีความสำคัญต่อการกำหนดภารกิจของการจัดการศึกษา อย่างน้อยที่สุดครูสอนศิลปะสามารถสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ในความอยากรู้อยากเห็นของเด็กๆเกี่ยวกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้ แม้แต่พื้นฐานและแนวทางส่วนใหญ่ในนักเรียนมีผลกระทบต่อความสำคัญของบทบาทการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งนักเรียนจะมีความคิดและการตัดสินใจเกี่ยวกับงานศิลปะ วิธีเหล่านี้สามารถเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี หรือเป็นจุดเชื่อมโยงสำหรับช่วยสร้างกระบวนการคิดของนักเรียนอันเนื่องกับธรรมเนียมและความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน และผลงานศิลปะที่จัดแสดงเพื่อใช้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของการจัดหลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 นั้นมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้ มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาให้แก่เด็กในโรงเรียนนั้น เป้าหมายที่สำคัญก็คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ส่วนกระบวนการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวคือ การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กโดยใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออกทางความคิด จินตนาการและประสบการณ์ของเด็ก (โสภาส บุญครองสุข, 2535) ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาอย่างมีระบบของการสร้างสรรค์งานศิลปะของมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการสร้างสรรค์หลายวิธี ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมและมัธยมเป็นการฝึกการทำงานด้านศิลปะให้มินิสัยรักงานศิลปะ เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ช่างซึ่งในคุณค่าของงานศิลปะที่ศิลปินในอดีตได้สร้างสรรค์ไว้และเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงต่อไป (เกษร ธิตะจาวี, 2543)

การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา การกำหนดกิจกรรมของครูจะต้องให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะต้องมีเทคนิคในการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติกิจกรรมจะส่งผลให้ผู้สอนรู้ว่า

การสอนของผู้สอนนั้นสัมฤทธิ์ผลอย่างมีคุณภาพเพียงใด การกำหนดกิจกรรมศิลปะให้ผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความสามารถ ความสนใจ ประสบการณ์ และพื้นฐานของผู้เรียนด้วย (เกษร ธิตะจारी, 2543) การสอนศิลปะศึกษาเดิมที่เน้นมีการปฏิรูปหลักสูตรแบบ DBAE ให้ความใส่ใจต่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพุทธิปัญญาหรือการรู้คิดเป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นการให้ความรู้ทางด้านศิลปะวิจารณ์และประวัติศาสตร์ศิลปะจึงจะเป็นเป้าหมายหลักของขบวนการปฏิรูปหลักสูตรในระยะแรก (Barkan, 1962 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2541) แต่กระแสเสียงของบรรดานักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในวงการศิลปศึกษาคัดค้าน และเตือนให้ตระหนักว่าสุนทรียภาพนั้นเป็นหัวใจสำคัญขงสาขาศิลปศึกษา ซึ่งบุคลากรศิลปศึกษาไม่ควรลืมนึกและมองข้าม (Efland, 1971 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2541) ในการสอนวิชาศิลปศึกษาแก่เด็กเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดสุนทรียภาพนั้น ครูไม่จำเป็นที่จะต้องสอนวิชาสุนทรียศาสตร์โดยตรงต่อเด็ก ครูเพียงแต่นำเอาแนวความคิดตามหลักสุนทรียมาประยุกต์ดัดแปลงเป็นกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติซึ่งมีแนวคิดของนักปรัชญามากมายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียในการสอนวิชาศิลปศึกษาและกรกิจกรรมศิลปะจะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและมีการบูรณาการ กิจกรรมศิลปะควรที่จะทำให้นักทุกคนได้ประสบความสำเร็จและสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก ศิลปะควรจะมีการบูรณาการในส่วนของหลักสูตร และสร้างการเชื่อมโยงกับสิ่งที่พวกเขาเรียน (Koster, 2009)

จากความสำคัญที่จะทำให้พิพิธภัณฑไทยในศตวรรษที่ 21 ก้าวไปสู่ความฝันที่หลายคนคาดหวังได้ คือการสร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อช่วยกันนำเสนอคุณค่าของพิพิธภัณฑที่มีต่อสังคมและการใช้พิพิธภัณฑสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญต่อการเรียนการสอนศิลปศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑศิลปะ ศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑศิลปะ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะ และความรู้ความเข้าใจต่องานศิลปะได้อย่างมีสุนทรียภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา
2. ศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑศิลปะ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะด้วยการสอนส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรม ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จะมีระดับสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองที่เรียกว่า Single Group Pretest - Posttest Design ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ดังนี้

1. ประชากรในขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ

3. ช่วงเวลาในการทดลอง ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที

ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรม หมายถึง รูปแบบกิจกรรมที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะที่นักเรียนสามารถ เรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเป็นการจัดกิจกรรมเรียนรู้จากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และแหล่ง เรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หมายถึง องค์กรที่มีพื้นที่สำหรับการสะสม รวบรวมผลงานศิลปะ สำหรับ จัดแสดงผลงานศิลปะแบบถาวร หรือแบบชั่วคราว เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ศิลปะด้วยสื่อและกลวิธี ต่างๆ ตลอดจนการดำเนินงานในบริบทของพิพิธภัณฑ์ หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะอาจจะมีความหมายแทนในคำอื่นได้ เช่น หอศิลป์ สตูดิโออาร์ต แกลลอรี่ หรือแหล่งเรียนรู้งานทัศนศิลป์ ฯลฯ

ประสบการณ์ทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่สามารถบอกถึงอารมณ์ ความรู้สึก ที่ได้จากประสบการณ์เกี่ยวกับความงาม ความซาบซึ้ง หรืออารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการดู หรือสัมผัส ต่อผลงานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์รับรู้ตามพัฒนาการทาง สุนทรียภาพที่มี 5 ระดับ คือ ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง

(Beauty and Realism) ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) ตามลำดับ

การจัดการศึกษาออกสถานที่ หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยนำผู้เรียนไปศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน คือ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ สถานที่อันเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมีการศึกษาความรู้ตามกระบวนการหรือวิธีการที่วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการสร้างนวัตกรรมของรูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะกับนักเรียนประถมศึกษา
2. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ศิลปศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอน
  - 1.1 บทบาทและความสำคัญของศิลปศึกษา
  - 1.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
  - 1.3 องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
  - 1.4 พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษา
  - 1.5 ศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 1.6 การสอนศิลปศึกษาหลักสูตรแบบ DBAE (Discipline-Based Art Education)
2. ประสบการณ์ทางสุนทรียะ
  - 2.1 ความหมายของประสบการณ์ทางสุนทรียะ
  - 2.2 องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ
  - 2.3 แนวทางการสอนพัฒนาสุนทรียภาพ
  - 2.4 ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons
3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - 3.1 ประเภทและความหมายของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - 3.2 บทบาทและหน้าที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - 3.3 การจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - 3.4 แนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของ Stone
4. การจัดการศึกษานอกสถานที่
  - 4.1 ความหมายของการจัดการศึกษานอกสถานที่
  - 4.2 วิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศิลปศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 บทบาทและความสำคัญของศิลปศึกษา

ศิลปศึกษามีบทบาทและความสำคัญในการเรียนการสอน โดยมีนักศิลปศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขอบเขตของศิลปศึกษาไว้ดังนี้

อารี สุทธิพันธุ์ (2551) กล่าวว่าศิลปศึกษาเป็นคำใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใต้ระบบการศึกษา คล้ายกับวิชาสามัญวิชาหนึ่ง โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นชมในผลงานศิลปกรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ และมีความสำนึกในเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับสังคมปัจจุบัน โดยไม่คาดหวังที่จะให้นักเรียนเป็นศิลปินแต่อย่างใด และเป็นการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะให้สำหรับนักเรียนทุกคนด้วย

เกษร ธิตะจารี (2543) กล่าวว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาอย่างมีระบบของการสร้างสรรค์งานศิลปะของมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการสร้างสรรค์หลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของงานที่สร้างสรรค์และสอดคล้องจุดมุ่งหมายของผู้สร้างเป็นสำคัญ โดยเฉพาะศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมและมัธยม เป็นการฝึกการทำงานด้านศิลปะให้มีนิสัยรักงานศิลปะ เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ช่างซึ่งในคุณค่าของศิลปะที่ศิลปินในอดีตได้สร้างสรรค์ไว้และเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงต่อไป

สุลักษณ์ ศรีบุรี (2536) กล่าวว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการศึกษานับตั้งแต่เด็กวัยก่อนเข้าเรียน ระดับอนุบาลไปจนถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยได้รับการจัดไว้เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกในระดับประถมและมัธยมศึกษา

ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะที่สำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา เป็นวิชาที่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะความสามารถทางศิลปะให้แก่ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสมบูรณ์

1.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ตามที่หลักสูตรศิลปศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนไว้ นั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งมีนักศิลปศึกษาได้เสนอแนวทางดังกล่าวไว้ดังนี้

อำเภอ ตีรณสาร (2543) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะศึกษา ดังนี้

1. การสอนศิลปะปฏิบัติ (Studio Art Teaching Approaches)

1.1 การสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Art Approached Experimentally)

ลักษณะการสอนเชิงประสบการณ์นี้ประกอบด้วยขั้นตอนในการเรียนรู้หลายอย่างด้วยกัน กล่าวคือ การสำรวจ การแสวงหาความเป็นไปได้ต่างๆ การสรุปเป็นสมมุติฐาน และการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อการยอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งวงจรการเรียนรู้จะต่อเนื่องกันไป ไม่มีวันจบสิ้น วิธีดำเนินการเรียนรู้ตามวงจรนี้จะเกิดจากการสังเกต เปรียบเทียบ แยกแยะ และการหาความสัมพันธ์ในแง่มุมใหม่ๆ ของเรื่องราว สื่อ และกระบวนการต่างๆ คุณค่าของการสอนแนวนี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนาทักษะ และความเข้าใจแล้ว ยังช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำงาน เพราะผลลัพธ์ของการเรียนรู้เปิดกว้างและไม่มีกำหนดคำตอบ หรือผลลัพธ์ที่ตายตัวไว้ล่วงหน้า ทำให้รู้สึกว่าการเรียนการสอนเป็นการท้าทาย ทำให้เกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจ การยอมรับข้อจำกัดต่างๆ ตลอดจนการยอมรับความล้มเหลว หรือความผิดพลาด โดยมองว่าเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองต่อไปมิใช่เป็นบทสรุปว่าตนไร้ความสามารถและทำให้เกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

1.2 แนวการสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model)

การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการสอนในแนวนี้ นั้น นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง แทนที่จะเรียนแบบทฤษฎี เช่น จากการบอกกล่าวจากครู หรือการอ่านตำรา การสัมผัสนั้น จะเป็นทั้งทางด้านกระบวนการการทำงาน ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกของศิลปิน การเรียนรู้ นั้น มาจากกิจกรรมหลายรูปแบบ ได้แก่ การทำความรู้จักศิลปินจริงๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถ สิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้จากศิลปินที่สำคัญๆ คือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และ บุคลิกลักษณะของตัวศิลปิน

1.3 แนวการสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Approaches)

หลักการพื้นฐานสำหรับการสอนแนวนี้ คือ การให้ความสำคัญต่อลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละบุคคล กล่าวคือ นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละคนในหลายด้าน เป็นต้นว่า ด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความสนใจ ระดับสติปัญญา ทักษะ และความถนัด การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และความไวต่อการรับรู้ การสอนที่มี

นักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้มี 2 แบบ คือ แบบเปิดเสรี (Open Classroom) และแบบแนวลึก (Indepth Approach) ทั้ง 2 แบบนี้ต่างก็เน้นความสำคัญที่ตัวนักเรียนแต่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ออกไปดังรายละเอียดดังนี้

แบบเปิดเสรี

เป็นการสอนที่เริ่มต้นใช้ในประเทศอังกฤษ โดยให้นักเรียนมีบทบาทในตนเองอย่างเต็มที่ กล่าวคือ นักเรียนจะเป็นผู้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และจะเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเรียนด้วยตัวเอง ส่วนบทบาทของครูนั้น จะเน้นการเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน จัดวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้เลือก และครูจะป้อนคำถามต่างๆ ที่ท้าทาย กระตุ้นความคิดและทำให้นักเรียนสามารถ สรุปความสนใจ และความ ต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน หรือครูอาจปล่อยให้ นักเรียนคิด และ ลงมือทำงานตามลำพังโดยอิสระหากนักเรียนต้องการ และครูจะมี ส่วนช่วยแนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

แบบการศึกษาแนวลึก

เป็นการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางอีกแบบหนึ่ง โดยการให้ความสำคัญ ต่อ ศักยภาพทางศิลปะของนักเรียนแต่ละบุคคล ในขณะที่แบบแรก ซึ่งได้แก่แบบเปิดเสรีนั้นเป็นการ ให้อิสระแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ และบทบาทของครูเสมือนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลืออยู่ภายใน แบบการศึกษาแนวลึกนี้ ถึงแม้ว่าจุดศูนย์กลางจะอยู่ที่ตัวนักเรียน แต่การเรียนการสอนจะเป็นในรูปที่ครูมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเสนอขั้นตอน และการแนะนำให้นักเรียนสามารถดำเนินการ และวิเคราะห์ ประเมินผลการทำงานในแต่ละขั้นตอน

1.4 การศึกษาแบบประสมประสาน (Interdisciplinary Studies)

หลักการสำคัญคือ ความเชื่อที่ว่าการศึกษาที่กว้างขวางเท่าชีวิต ซึ่งส่วนประกอบของชีวิตนั้นรวมปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างมากมาย เช่นการกิน การอยู่ และการอยู่ในสังคม ดังนั้น ในส่วนของการศึกษาจึงควรมีการประสมประสานศาสตร์ต่างๆ จากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ในแต่ละศาสตร์นั้น ควรมีความลึกซึ้งเพียงพอด้วย มิฉะนั้น เมื่อนำมารวมกันแล้ว ภาพรวมจะไม่ค่อยชัดเจน และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างผิวเผินเท่านั้น ในการจัดการเรียนการสอน สู่ห้องเรียนจริงนั้น จะต้องคำนึงถึงการประสมประสานกันระหว่างศาสตร์ต่างๆ อย่างแท้จริงแทนที่จะเป็นเพียงการปะติดปะต่อเรื่องเข้าด้วยกันโดยการนำเสนอในชั้นเรียนที่ละเรื่องโดยอาจไม่มี ความสัมพันธ์กันโดยตรง การสอนแบบให้ผู้สอนเป็นทีม นั้น จะต้องร่วมมือกันหาข้อตกลงถึงแก่นที่ประสมประสานแต่ละศาสตร์เข้าด้วยกัน ซึ่งจะไม่ใช่เป็นเพียงการผลัดเปลี่ยนกันสอนทีละช่วง ดังนั้นในบางครั้ง มีครูสอนเพียงคนเดียว

อาจสามารถประสมประสานกันได้ดีกว่ามีครูสอนหลายๆคนเสียอีก ทั้งนี้โดยอาจเพียงใช้วิธีเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะมาเสริมความรู้ในบางเรื่องก็พอ

2. การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Teaching Art History)

2.1 แนวการสอนตามยุคสมัยทางศิลปะ (Chronological Survey)

การสอนในแนวนี้นิยมเอายุคสมัยทางศิลปะเป็นแกนซึ่งเป็นแนวการสอนที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน โดยการบรรยายที่ละยุคสมัย เริ่มต้นจากสมัยที่เก่าแก่ที่สุด แล้วไล่ลงมาตามลำดับ ทั้งนี้กรอบของเนื้อหาสำหรับการสอนในแต่ละยุคนี้ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดขึ้น เช่น ลำดับของงานศิลปะตามวัน เดือน ปี สภาวะสังคม ศิลปิน รูปแบบการแสดงออกในงาน เป็นต้น แนวการสอนแบบนี้ เหมาะสำหรับหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ในเชิงพุทธิปัญญา โดยลักษณะแล้ว จะสะดวกต่อการจัดการสอน เพราะสามารถเตรียมไว้ล่วงหน้าได้ ซึ่งหนังสือตำราทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ส่วนใหญ่ก็จัดลำดับเนื้อหาตามแนวนี้อยู่แล้วนอกจากนั้นยังสะดวกต่อการเรียน เพราะหากพิจารณาถึง วิธีการเรียนแล้ว จะเป็นวิธีที่ผู้เรียนคุ้นเคย กล่าวคือ มีความคล้ายคลึงกับการเรียนวิชาอื่นๆในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวิชาประวัติศาสตร์ และวิชาอารยธรรมอย่างไรก็ตามการสอนในแนวนี้เหมาะสำหรับ การให้ความรู้ในแนวกว้างมากกว่าในแนวลึก เพราะช่วงเวลาในแต่ละภาคการศึกษานั้นส่วนใหญ่จะไม่เพียงพอในการเจาะลึกถึงสาระต่างๆ ในแต่ละสมัยโดยละเอียดได้

2.2 แนวการสอนตามประเด็น (The Thematic Approach)

ในขณะที่การสอนในแนวการสอนในแนวแรกยึดยุคสมัยเป็นแกนการสอนตามประเด็นเฉพาะ ให้อิสระกับผู้สอนในการสอนที่เน้นเฉพาะจุดมากขึ้น กล่าวคือ ผู้สอนสามารถคัดสรรแง่มุมหรือประเด็น เฉพาะมาเป็นแกนตามที่ต้องการ เช่นเน้นหลักการทางศิลปะเน้นสภาพความเป็นอยู่ในสังคม หรือเน้นศิลปะกับศาสนา เป็นต้น เมื่อคัดสรรประเด็นได้แล้ว จึงจัดเนื้อหาตามแกนนั้น เช่นเรื่องศิลปะกับ ศาสนา ผู้สอนจะกล่าวถึงบทบาทและอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อรูปแบบของงานศิลปะ ความคิดของศิลปิน โดยจัดเตรียมเนื้อหาตามแนวนี้อธิบาย เปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าสาระต่างๆที่เกี่ยวข้องจะเป็นตัวแปรตามแกนที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นในแต่ละบทเรียน คุณค่าของการสอนในแนวนี้นี้คือ จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความคิดในเชิง เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นแกน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการสอนในแนวนี้นี้คือ อาจจะยากต่อการสร้างความต่อเนื่องของบทเรียนดังนั้นอาจนำมาใช้ ในการสอนในวิชาที่ต่อเนื่องจากการสอนวิชาพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในแง่มุมเฉพาะหรือ ประเด็นที่ต้องการเน้น นอกจากนั้นยังสามารถนำแนวการสอนนี้มาใช้สอดแทรกหรือสลับกับการสอน ตามยุคสมัยเพื่อให้บทเรียนน่าใจ ไม่จำเจ หรือยึดติดกับการสอนตามยุคสมัยมากเกินไป

2.3 แนวการสอนตามความสนใจ (Spontaneous Approach)

แนวการสอนตามความสนใจนี้ คล้ายกับแนวการสอนตามประเด็นคือเน้นการสอนเฉพาะประเด็นสิ่งที่ ต่างกันคือ ในแนวที่กล่าวไปแล้วนั้น ผู้สอนเป็นผู้คัดสรรประเด็น ส่วนในแนวตามความสนใจนี้ เป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยสอนจะนำอภิปรายให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ถึงเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ จากนั้นจึงหาข้อสรุปของชั้นเรียน และผู้สอนจะสนองตอบต่อข้อสรุปนั้นๆ โดยนำไปเป็นแนวในการจัดบทเรียน คุณค่าของการสอนแนวนี้คือ ทำให้ผู้เรียนสนใจติดตามเพราะเป็นเรื่องที่ตนสนใจและมีส่วนร่วมในการ กำหนดเรื่อง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรคำนึงคือ ศักยภาพในตัวผู้สอนกล่าวคือผู้สอนควรมีความรู้ ที่กว้างขวางสูงเพียงพอ และมีความพยายามในการจัดบทเรียนที่สามารถสนองความสนใจของนักเรียนได้ ซึ่งอาจเป็นเรื่องหรือแง่มุมที่ต่างไปจากการสอนปกติ ที่ต้องใช้เวลาในการค้นคว้าและจัดเตรียมการสอนมากนอกจากนั้น การนำการสอนแนวนี้ไปใช้นั้นขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของหลักสูตร จึงเหมาะกับหลักสูตรรายวิชาที่มีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งให้อิสระในการกำหนดบทเรียน แต่อาจไม่เหมาะกับรายวิชาที่มีขอบเขตเนื้อหาตายตัว เช่นในรายวิชาระดับพื้นฐาน

2.4 แนวการสอนรายบุคคล (The Independent Approach)

หลักการสอนรายบุคคลนี้สามารถแก้ไขข้อจำกัดของแนวการสอนแบบตามความสนใจที่กล่าวข้างต้นนี้ได้ กล่าวคือ ในแนวนั้นต้องหาข้อสรุปของชั้น ซึ่งอาจตรงกับความสนใจของผู้เรียนมากบ้าง น้อยบ้าง หรือในบางกรณี อาจไม่ตรงเลยก็เป็นได้ แนวการสอนรายบุคคลนี้ สอนตามความสนใจของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง ซึ่งคล้ายกับการสอนวิชาศิลปะปฏิบัติที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาเรื่องที่ตนสนใจโดยอิสระ ในการดำเนินการสอนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนกำหนดเรื่อง เป้าหมาย ขั้นตอน และวิธีการศึกษาเอง ซึ่งอาจทำขึ้นมาในรูปของโครงการ ผู้สอนจะช่วยปรับโครงการให้กระชับ และมีความไปได้ในการศึกษา แนะนำแหล่ง และวิธีการค้นคว้า ตลอดจนทำความตกลงกับผู้เรียนในการประเมินผล โดยปกติก็คือการประเมินผลจากโครงการที่ผู้เรียนได้เสนอไว้นั่นเอง คุณค่าของแนวการสอนรายบุคคล คือการสนองต่อความสนใจของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการปลุกฝังความรับผิดชอบ และการมีวินัยในตนเองการดำเนินงานตามขั้นตอนความพยายามในการ แก้ปัญหา และการประเมินความสำเร็จของตนเอง จากโครงการที่ตนได้วางไว้

3. การสอนศิลปะนิยม (Teaching Art Appreciation)

3.1 แนวการสอนแบบเน้นความชื่นชม (Hedonistic Approach)

การสอนในแนวนี้มีพื้นฐานความเชื่อว่า คุณค่าเชิงสุนทรียะความรู้สึกภายในของ

บุคคล ทั้งนี้โดยได้รับการกระตุ้น และการเฝ้าจากภายนอก ในที่นี้หมายถึงตัวงานศิลปะอันเป็นการกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่เกี่ยวข้อง และผูกพันกับแต่ละบุคคล การจัดการสอนในแนวนี้จึงเป็นการจัดสถานการณ์ที่เอื้อต่อการที่ผู้เรียนจะมีโอกาสแสวงหา และบังเกิดความรู้สึกใดหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบซึ่ง ระทึกใจ หรือความรู้สึกอื่นๆ จากจุดที่เกิดความรู้สึกเหล่านี้ ผู้สอนจะนำเสนอแง่มุมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะนั้น

3.2 แนวการสอนแบบเน้นสภาวะการณ์ (Contextualistic Approach)

แนวการสอนนี้มีส่วนคล้ายกับการสอนในแนวความชื่นชม คือการเน้นที่ความรู้สึกของผู้เรียน แต่ลักษณะเฉพาะคือการสร้างสภาวะให้ผู้เรียนมีความรู้สึกกรวม โดยมีแนวความเชื่อว่า สภาวะการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมงานศิลปะ กล่าวคือ สภาวะการณ์ต่างๆจะมีคุณสมบัติเฉพาะตัว โดยถือว่าผู้เรียนเป็นตัวคงที่ หรือมีจุดเริ่มต้นเดียวกัน เมื่อผู้เรียนถูกจัดให้อยู่ในสภาวะการณ์หนึ่งๆจะทำให้เกิดความรู้สึกเฉพาะใดหนึ่ง

3.3 แนวการสอนแบบเน้นโครงภายใน (Organistic Approach)

หลักการพื้นฐานในแนวการสอนแนวนี้นี้ยึดโครงสร้างภายในงานเป็นแกนในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่การเน้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆในงาน การจัดวางและความผสมผสานของส่วนย่อยๆ ซึ่งนำไปสู่สภาพความกลมกลืน เป็นต้น ในขณะที่แนวการสอนสองแนวแรกเน้นความรู้สึกของผู้เรียนโดยตรง แนวการสอนแบบเน้นโครงภายในนี้จะใช้การพิจารณาความสมบูรณ์ของโครงสร้างเป็นหลักในการตัดสิน และสัมผัสงาน ซึ่งจากจุดนี้อาจนำไปสู่การขยายความรู้สึกต่างๆเฉพาะในแต่ละบุคคลได้

3.4 แนวการสอนตามความนิยม (Normistic Approach)

หลักการพื้นฐานนั้น สามารถกล่าวได้ว่า มาจากแนวคิดเชิงปรัชญาแบบอุดมคตินิยม (Idealism) ซึ่งได้แก่การเน้นความเป็นสากล หรือสิ่งที่สังคมยอมรับ และถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น เนื้อหา และ รูปแบบการนำเสนอจะมาจากแบบแผนซึ่งผู้ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้กำหนดขึ้น ซึ่งมีแบบแผน และขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจน

เลิศ อานันท์นะ (2549) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมทางศิลปะ โดยหันมาใช้ในการส่งเสริมความถนัดตามธรรมชาติของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ความถนัดทางการสังเกต

1.1 การสังเกตเกี่ยวกับเส้นและรูปทรง

1.2 การสังเกตเกี่ยวกับความรู้สึกกลมกลืนกันของเส้นและความตัดกัน

1.3 การถ่ายทอดตามลักษณะสูงต่ำของรูปทรง

1.4 การถ่ายทอดรูปทรงเฉพาะบางส่วนที่เด่น

2. ความถนัดทางการถ่ายทอด

2.1 การถ่ายทอดตามแสงเงาที่เห็น

2.2 การถ่ายทอดแสงเงาสลับกัน

2.3 การถ่ายทอดตามแสงเงาที่คิดขึ้น

2.4 การถ่ายทอดตามแสงเงาจากแหล่งกำเนิดแสงเกินกว่าหนึ่งแหล่ง

2.5 การถ่ายทอดเฉพาะรูป

2.6 การถ่ายทอดเฉพาะพื้น

2.7 การถ่ายทอดรูปร่าง รูปทรงร่วม

2.8 การถ่ายทอดรูปทรงเปิด ปิด ผลัก และดึง

3. ความถนัดทางการจำแนกแจกแจง

3.1 การถ่ายทอดจำแนกน้ำหนักร่องน้แก่

3.2 การถ่ายทอดตามทฤษฎีของความกลมกลืน

3.3 การถ่ายทอดตามคุณสมบัติของวัสดุผสม

3.4 การถ่ายทอดตามจินตนาการ

4. ความถนัดทางบริเวณว่างและมีติสัมพันธ์

4.1 การถ่ายทอดให้แสดงความรู้สึกที่ลึกใกล้ไกล

4.2 การถ่ายทอดตามทิศทางที่สร้างสรรค์

4.3 การถ่ายทอดเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการที่จะทำให้การเรียนการสอนสามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาที่วางไว้ โดยเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการสอนของตนเอง

1.3 องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะ

การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความคิดจินตนาการ พร้อมกับกระบวนการทำงาน ซึ่งเด็กจะได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง เรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตัวเอง และยังเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเสริมการแสดงออก และมีความชื่นชมในความงามทางศิลปะ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) กล่าวว่าองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาและกิจกรรม
3. การดำเนินการสอน
4. การใช้สื่อและอุปกรณ์
5. การประเมินผล

เกษร ธิตะจาวี (2543) ได้แสดงทรรศนะการกำหนดกิจกรรมศิลปะศึกษาให้กับผู้เรียน จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จะต้องสอดคล้องตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผนการสอน
2. จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละเรื่องและให้มีความสัมพันธ์
3. กิจกรรมศิลปะนั้นๆต้องน่าสนใจและท้าทายผู้เรียน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมนั้นๆ
4. กิจกรรมศิลปะนั้นๆ จะต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงานและก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆขึ้น
5. ผู้เรียนสามารถประยุกต์กิจกรรมได้ตามความเหมาะสมหรือสามารถนำไปประยุกต์เป็นงานอื่นๆได้ เช่น เรียนการพิมพ์ นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์พิมพ์ผ้าเช็ดหน้า ผ้าปูโต๊ะหรือพิมพ์เสื้อได้ เป็นต้น

6. กิจกรรมศิลปะจะต้องไม่ยาก และง่ายเกินไปสำหรับผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรมและเมื่อนักเรียนทำได้ก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

7. กิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับบุคลิกภาวะและความสนใจของผู้เรียน

ดังนั้นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะ จึงเป็นส่วนสำคัญที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะ

1.4 พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การสอนศิลปศึกษานั้นมีส่วนประกอบทั้งหลักสูตรศิลปศึกษา รูปแบบหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งความสามารถหรือพัฒนาการของผู้เรียนที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องของที่ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจถึงพัฒนาการทางทักษะของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ดังนี้

เลิศ อานันทนนะ (2535) ได้อธิบายถึงพัฒนาการทั่วไปของผู้เรียน โดยมีศิลปะทำหน้าที่เสมือนกุญแจไขประตูแห่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก้าวไปสู่โลกแห่งจินตนาการอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ดังนี้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

เนื่องจากกิจกรรมศิลปะมีเนื้อหาและกรรมวิธีการแสดงออกหลายรูปแบบ อาทิเช่น การเขียนภาพและการระบายสี (Drawing and Painting) การปั้นและแกะสลัก (Sculpture) การพิมพ์ภาพ (Printing) การออกแบบสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ เป็นต้น ศิลปะมีลักษณะพิเศษที่เด่นชัดประการหนึ่งคือ มีลักษณะยืดหยุ่นสูงไม่มีคำตอบชนิดแน่นอนตายตัวแบบสองบวกสองเป็นสี่เหมือนวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ ศิลปะจึงมีบทบาทอย่างสำคัญในการทำหน้าที่เสมือนเป็นกุญแจที่ไขไปสู่ประตูแห่งการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และก้าวไปยังโลกแห่งจินตนาการอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด นับตั้งแต่การแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยการสำรวจ ทดลองค้นคว้ากับวัสดุนานาชาติ ทำให้เด็ก ๆ ต้องผ่านกระบวนการทางด้านสติปัญญา อาทิ เช่นการแก้ปัญหา การเลือกสรร การตัดสินใจ การวางแผนงานและลงมือกระทำจริง รวมทั้งการวิจารณ์และการประเมินค่าในผลงานที่ตนได้แสดงออกจนสำเร็จขึ้นมาซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ได้ตอบสนองต่อลักษณะนิสัยของเด็กที่อยากรู้อยากเห็น และขี้สงสัย ทำทนายให้เด็ก ๆ แสดงออกอย่างอิสระเสรีภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน

พัฒนาการทางด้านร่างกาย

กิจกรรมทางศิลปะแม้ว่าจะไม่สามารถพัฒนาการทางร่างกายให้แก่เด็กมากเท่ากับกิจกรรมทางพลศึกษาก็ตาม แต่โดยสภาพทั่วไปเด็กที่มีร่างกายปกติและสุขภาพดีทุกคน ย่อมมีความต้องการเคลื่อนไหว ไม่ชอบอยู่นิ่ง โดยเฉพาะเด็ก ๆ มักชอบใช้ “มือ” ในการจับต้อง ปีนป่าย ซิดเขียนและดูรูปคล้ำสัมผัสกับสิ่งของต่างๆ และมีการใช้ “สายตา” มองดูสรรพสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา กิจกรรมทางศิลปะจึงมีบทบาทมากในการส่งเสริมและพัฒนาการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือและประสาทตา (Eye-Hand Coordination) อาทิ การปั้นดินเหนียว การเลื่อยไม้ การพิมพ์ภาพการประดิษฐ์สร้างสรรค์ต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการการแสดงนี้เด็ก ๆ ต้องฝึกการใช้ประสาทตาให้แม่นยำสอดคล้องกับทักษะในการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือประกอบการทำงานต่าง ๆ เช่น การนวด ทูบ กด ลาก ชูต ดึง บีบ ขยำ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้อวัยวะในส่วนที่เกี่ยวข้องในร่างกายมีความแข็งแรงและทักษะในการทำงานคล่องแคล่วดีขึ้น

พัฒนาการทางด้านอารมณ์

โดยทั่วไปปรธรรมชาติของกิจกรรมศิลปะมีลักษณะคล้ายกับเป็นการเล่นปนเรียน คือเป็นการแสดงออกในลักษณะที่ผ่อนคลาย ไม่ยึดเหนี่ยวหรือเต็มไปด้วยเนื้อหาเรื่องราวที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนไม่ต้องอาศัยการท่องจำ เกี่ยวกับสูตร กฎระเบียบข้อบังคับโดยมุ่งถึงความถูกต้องกิจกรรมศิลปะจึงมีความสอดคล้องกับลักษณะของเด็ก ๆ ที่มักชอบเล่น ชอบแสดงออกอย่างอิสระในรูปแบบต่าง ๆ ไม่จำเจ

ซ้ำซาก ทำให้เด็กมีอารมณ์ขึ้นบาน สนุกสนาน ยิ่งเด็กได้ประสบความสำเร็จในงานที่ลงมือทำก็ยิ่งทำให้เด็กนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง บนพื้นฐานของความรักและความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตน ส่งผลให้เด็ก ๆ มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถมองโลกด้วยสายตาสวยงาม สดใส ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีงามต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

พัฒนาการทางด้านสังคม

ครูศิลปะที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยา การศึกษา และมองเห็นถึงคุณค่าของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ย่อมเป็นผู้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมทางศิลปะเพื่อพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กได้อย่างเหมาะสม เช่น การมอบหมายงานให้เด็กแบ่งกลุ่มทำงานเป็นคณะหรือเป็นทีม ตั้งแต่ 2 - 3 คนขึ้นไปจนถึงการทำงานกลุ่มใหญ่ 10 - 15 คน อาทิ การเขียนภาพฝาผนังหรือการทำงานศิลปะที่แสดงเรื่องราวต่อเนื่องตามที่กำหนดให้ ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวนี้ย่อมกำหนดบทบาทให้เด็ก ๆ เรียนรู้และฝึกหัดทางด้านสังคม เช่น การวางแผนงาน หรือปรึกษาหารือ การรอคอย การร่วมมือร่วมใจ การประนีประนอม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ฯลฯ จากกระบวนการในการแสดงออกโดยผ่านกิจกรรมศิลปะนี้ มีผลให้เด็ก ๆ รู้จักลดความต้องการของตนลง เมื่อต้องทนอยู่ร่วมในการทำงานกับเพื่อน ๆ หรือพี่น้องของตนที่แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน

พีรพงษ์ กุลพิศาล (2546) ได้อธิบายถึงลักษณะพัฒนาการทางศิลปะและการจัดประสบการณ์ทางศิลปะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ไว้ดังนี้

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กวัยนี้ มีความจำเป็นยิ่งขึ้น เพราะเด็กจะเริ่มเรียนรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้พบเห็นดีมากขึ้นกว่าเดิม และเริ่มรู้จักแสดงออกโดยใช้สิ่งที่ตนได้พบเห็นเหล่านั้นได้มากกว่าวัยก่อน ๆ นอกจากนั้นสิ่งที่ควรระวังก็คือ เด็กมักรู้สึกว่าคุณภาพของตนยังไม่มีคุณภาพละเอียดและยังไม่ถูกต้อง หรือบางครั้งก็รู้สึกว่าสีที่ใช้ไปไม่เหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องมีความใกล้ชิด และให้คำแนะนำส่งเสริมอยู่ตลอดเวลา

1. ประสบการณ์ทางศิลปะที่เด็กวัยนี้ต้องการ

1.1 ต้องการวาดภาพได้ตามที่ตนเองมอง แต่ยังไม่สามารถ จะนั้นครูต้องคอยให้คำแนะนำเป็นพิเศษ ประกอบกับวิธีสอนที่ละเอียดยิ่งขึ้น

1.2 กิจกรรมที่อาศัยทักษะไม่มากนักก็เหมาะสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะความต้องการที่จะทำตัวให้เด่นในกลุ่มของตนเองนั้น (กลุ่มที่มีวัยและเพศเดียวกัน)

1.3 สนใจงานประดิษฐ์และงานหัตถกรรมต่าง ๆ ที่อาศัยการวาดและระบายสีตกแต่งเพิ่มเติมเล็กน้อย

1.4 ต้องการงานศิลปะให้เสร็จสมบูรณ์ จดจำขั้นตอนของการทำงาน สนใจที่จักร

สร้างสรรค์ สิ่งที่ใช้ประโยชน์ได้และสิ่งที่มีงตกแต่งให้เกิดความงดงาม

1.5 ควรจัดกิจกรรมการซักถาม หรืออธิบายเกี่ยวกับผลงานทางศิลปะสาขาต่าง ๆ ทั้งของอดีตและปัจจุบัน ในแง่วัสดุ วิธีการ เนื้อหา และความงาม

1.6 กิจกรรมศิลปะปฏิบัติที่เด็กควรได้ทำก็คือ กระดาษ ตัด (ด้วยมีด กรรไกร) ฉีก ขยำมพับ สาน ม้วน ผนึกกาว ปั้น ต่อเป็นรูปหรือโครงสร้างโดยใช้กระดาษแข็งสีเทียน สีชอล์ค ชอล์คสี วาดโดยใช้ส่วนปลายและปาดด้วยส่วนข้าง ชูตขีดเป็นภาพ (Crayon Etching) สีเทียนลบไฟ ภาพฝน (Rubbing) เพื่อค้นหาลักษณะผิวแบบต่าง ๆ จากวัสดุต่าง ๆ กันใช้ควบคู่กับสีชนิดอื่นดินเหนียว ปูนปลาสเตอร์ บีบให้เป็นรูปต่าง ๆ ทูบ กด ดึง ตัดเป็นชิ้นแล้วต่อด้านน้ำสลิป เผา เคลือบ แกะ ปั้น หล่อผ้าเย็บด้วยมือหรือจักร พ่นลวดลายต่าง ๆ ด้วยใช้เทคนิคภาพพิมพ์เจาะ เชือก ด้าน เส้นใยต่าง ๆ ถัก ทอ นิตติ้ง โครเชท์ ผูกปม (แมคคาลาเม) ฝุ่น สีน้ำมัน สีน้ำ วาดเป็นจุด เป็นขีด ด้วยพู่กันชนิดต่าง ๆ หรือพ่นเป็นละอองสี ลวด และโลหะ ตัด ดัด งอ บิดเป็นเกลียว เชื่อม ผูก ชัดให้เป็นเงาไม้ เลื่อยแล้วต่อเป็นโครงสร้าง ยึดด้วยตะปู แกะสลัก บิดงอ ใช้เทคนิคผสมหรือทำเป็นงานโครงสร้างร่วมกับวัสดุอื่น ๆ พิมพ์ภาพ พิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์แผ่นยาง (Lino-Cut) พิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์แกะไม้พิมพ์พื้นผิวต่าง ๆ จากพืช เศษไม้ ไม้จิ้มฟัน ในลักษณะของการพิมพ์ครั้งเดียว (Mono-Print) กิจกรรมต่างๆ ที่เด็กไม่เคยทำ ครูต้องสาธิตและอธิบายให้เด็กเข้าใจ

2. ลักษณะเฉพาะทางศิลปะ

2.1 การเปลี่ยนแปลงของเด็กวัย 8-11 ขวบ เป็นอย่างช้า ๆ เมื่อเทียบกับวัยก่อน ๆ เพราะเพิ่งเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการใช้สัญลักษณ์ (เช่น วาดภาพบ้าน เป็นรูปสามเหลี่ยมบนรูปสี่เหลี่ยม) ทั้งนี้จะเปลี่ยนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของครู อย่างไรก็ตามเด็กวัยนี้ เริ่มไม่พอใจภาพวาดแบบสัญลักษณ์ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน บางคนสามารถวาดภาพที่มีระยะใกล้ไกล สัดส่วนถูกต้องมากขึ้น สีที่ใช้ข้างเคียงความเป็นจริงมากขึ้น

2.2 ถึงแม้เด็กวัยนี้จะเข้าสู่ระดับที่เริ่มวาดภาพได้เหมือนจริงก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่า จะทำได้เช่นนั้นทุกคน บางคนพอใจที่จะแสดงออกเป็นภาพไม่เหมือนจริงก็มี โดยหันไปสนใจเกี่ยวกับการออกแบบมากกว่าการวาดให้เหมือน

3. เนื้อหาความรู้ทางศิลปะ

3.1 ให้รู้จักวัสดุ คุณสมบัติ และวิธีการที่จะใช้ รวมทั้งเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง

3.2 ให้เข้าใจเกี่ยวกับสัดส่วนระหว่างสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ด้วยกัน เช่น เล็กใหญ่ กว้าง-แคบ ยาว-สั้น ที่ซับซ้อนขึ้น

3.3 สนใจที่จะรู้เรื่องเกี่ยวกับเส้นชนิดต่าง ๆ

3.4 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสีให้รู้จักวงสีธรรมชาติ และเปรียบเทียบกับสีที่พบในวัตถุสิ่งของจริง ๆ ฝึกหัดผสมสี ฆ่าสี ให้เข้าใจความแตกต่างของสีคล้ำ สีจาง และสีแท้

3.5 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการออกแบบจัดภาพ เช่น หลักการจัดภาพโดยใช้เส้นนำสายตา ตามหลักทัศนียภาพ (Perspective) อย่างง่าย ๆ โดยมีได้มุ่งหวังว่าจะได้เด็กทำได้ทุกคนหากเสนอและโดยการ อธิบายประกอบภาพ หรือสถานการณ์จริง ๆ

Lowenfeld และ Brittain (1964) ได้สรุปพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ซึ่งเป็นทฤษฎีสำหรับการจัดลำดับพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็ก เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้ตระหนักถึงความรู้สึกและความละเอียดอ่อนต่อกระบวนการสร้างสรรค์ของเด็ก โดยมีการจัดแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage)

เด็กมีอายุประมาณ 2-4 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกเฉพาะตัว การแสดงออกทางศิลปะเริ่มครั้งแรกเมื่ออายุ 18 เดือนถึง 4 ปี โดยการเริ่มการขีดเครื่องหมายต่างๆลงบนกระดาษอย่างไร้จุดหมาย ในช่วงนี้การแสดงออกดำเนินไปตามพัฒนาการทางร่างกายกล้ามเนื้อและสายตาระยะแรกๆเด็กยังไม่วาดรูปต่างๆแต่จะขีดเขียนเป็นเส้นต่างๆลงในกระดาษหรือพื้นที่ต่างๆ การขีดเขียนยังดำเนินต่อไปจนกระทั่งสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ จากนั้นการขีดเขียนจะมีลักษณะซ้ำๆแบบเดิม และระยะนี้เด็กจะมีความเจริญเติบโตทางร่างกายรวดเร็วมาก ช่วงท้ายของพัฒนาการขั้นนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรอยขีดเขียนและเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นชื่อของสิ่งต่างๆ อย่างไรก็ตามในขั้นนี้เด็กมักจะขีดเขียนกระจายไปทั่วกระดาษ ส่วนการใช้สีจะเป็นไปเพื่อความสนุกสนานและแสดงออกตามประสพการณ์ และการปรับตัวของเด็ก โดยจะใช้สีบอ้อน และเป็นอิสระในวัยนี้ยังไม่มีการออกแบบ

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Preschematic Stage)

เด็กอายุประมาณ 4-7 ปี เป็นวัยที่เริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล เด็กจะเริ่มค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างรอยขีดเขียน และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ภาพวาดของเด็กในวัยนี้เริ่มมีความสำคัญต่อผู้ใหญ่ เพราะเริ่มปรากฏรูปร่างที่เข้าใจได้ว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งใด ลักษณะที่วาดของเด็กในวัยนี้ คือ การใช้รูปทรงเรขาคณิตอย่างง่ายๆ ประกอบกันเป็นรูปร่างต่างๆไป แต่สัดส่วนยังไม่ถูกต้องและเหมือนจริง สัญลักษณ์ที่นิยมวาด คือ รูปร่างคน โดยมีศีรษะเป็นลักษณะกลมๆ แขนขาจะเป็นเส้นตรง และยังไม่รู้จักการลอกเลียนแบบวัตถุต่างๆ การวาดภาพคนจึงเป็นไปตามความคิด ไม่ใช่ตามสายตาที่มองเห็น และจะวาดอวัยวะส่วนที่มีความสำคัญต่อประสพการณ์และอารมณ์ เช่นวาดภาพแม่กำลังอุ้มตนเอง โดยวาดมือลักษณะ 2 มิติ และวัตถุต่างๆกระจายอยู่ทั่วไปทั้งข้างบนและข้างล่าง หรือข้างๆ และไม่สามารถ

วาดสิ่งต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กันได้ เด็กจะยึดถือตนเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่างๆ จึงเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นการยึดตนเป็นศูนย์กลาง

ขั้นที่ 3 ขั้นเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Schematic Stage)

เด็กอายุประมาณ 7-9 ปี โดยทั่วไปเด็กมีความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จะวาดสิ่งต่างๆ โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเข้ามาประกอบลักษณะของการวาด จะปรากฏเห็นเป็นรูปเป็นร่างที่แน่นอน และมีลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความคิด อารมณ์ ความรู้สึก เด็กยังคงวาดเฉพาะในสิ่งที่มีความสำคัญต่อตนเองอยู่ มีการใช้ทรงเรขาคณิต วาดลักษณะของคน และรายละเอียดต่างๆ ของคนเพิ่มมากขึ้น เช่น จมูก ตา ปาก เป็นต้น เมื่อเด็กอายุ 7 ปีเด็กจะมีพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อย่อยได้ดีขึ้น เริ่มมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อม และวัตถุต่างๆ ดังนั้นการวาดภาพของเด็กจะปรากฏเป็นภาพที่มองเห็นทะลุภายใน หรือภาพเอ็กซ์เรย์ ซึ่งเป็นการวาดที่เด็กต้องการแสดงให้ผู้อื่นรู้ ถึงการรับรู้สิ่งต่างๆ ของตน ภาพที่ปรากฏมักจะเป็นภาพ 2 มิติ ไม่ปรากฏการวาดที่แสดงถึงความทับซ้อนกับของวัตถุต่างๆ นอกจากนี้เด็กยังมีลักษณะการวาดภาพแบบหมุนกระดาศด้วย แต่เนื่องจากการรับรู้ของเด็กวัยนี้ยังไม่สมบูรณ์มาก เด็กจึงแสดงออกในลักษณะของการวาดภาพที่ไม่คำนึงองค์ประกอบ และมุมมองในการวาด โดยจะมีความต้องการในการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าความต้องการในการวาดเลียนแบบธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นเกาะกลุ่ม (The Gang Age)

เด็กมีอายุประมาณ 9-12 ปี เด็กจะเริ่มวาดภาพในลักษณะที่เหมือนจริงมากขึ้น มีรายละเอียดแสดงให้เห็นมากขึ้น ให้ความสนใจต่อการทำงานกลุ่มมากขึ้น สนใจสิ่งแวดล้อม และมีการวาดภาพจากประสบการณ์ที่ตนได้รับแทนการวาดภาพเกี่ยวกับวัตถุต่างๆ แบบเดิม ลักษณะของภาพที่วาดมีความเหมือนจริงมากขึ้น และเป็นลักษณะของการตกแต่ง มากกว่าการวาดถ่ายทอดตามธรรมชาติ มีการแสดงถึงลักษณะของความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น วาดผู้ชายสวมกางเกง ผู้หญิงสวมกระโปรง เป็นต้น แต่ลักษณะของการวาดภาพคน ยังคงวาดในลักษณะที่แข็งทื่อ เพราะมีความระมัดระวังในการวาดมากขึ้น ไม่กล้าแสดงออกอย่างเฉียบขาด และเชื่อมั่น เหมือนอย่างระยะก่อน จะปรากฏลักษณะของการวาดแบบการใช้พื้นราบ และมีการใช้ช่องไฟ ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น มีการแสดงถึงความสัมพันธ์ของวัตถุต่างๆ ในภาพ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมากขึ้น เช่น การวาดท้องฟ้ากับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า เริ่มวาดภาพที่แสดงให้เห็นว่า มีความเข้าใจในเรื่องมิติ และความลึกของวัตถุต่างๆ มากขึ้น เช่น วาดภาพสิ่งของที่อยู่ตรงหน้าให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งของที่อยู่ด้านหลัง แต่ยังไม่เข้าใจเรื่อง

ของแสงและเงา และเริ่มแสดงให้เห็นถึงการออกแบบ แต่เด็กยังขาดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นเขียนภาพเลียนแบบธรรมชาติ (The Pseudo-Naturalistic Stage)

เด็กอายุประมาณ 12-14 ปี เป็นวัยของการใช้เหตุผล เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และความคิดรวบยอดที่เปลี่ยนแปลงไปมาก เริ่มมีการแสดงออกที่เหมือนจริงมากขึ้น ในเรื่องของสัดส่วนของภาพคนที่วาดมีการแสดงความรู้สึกของภาพใบหน้าคน ชอบวาดการ์ตูน และแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่บ่งบอกถึงเพศที่ชัดเจนมากขึ้น ในขั้นนี้สามารถแบ่งเด็กที่มีพัฒนาการด้านสร้างสรรค์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา (Visual Type) และเด็กที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส (Haptic Type) เด็กกลุ่มที่มีความถนัดแบบการรับรู้ทางสายตา จะสร้างงานศิลปะในลักษณะของการที่ตนเป็นผู้สังเกตการณ์อยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพที่ตนวาด ลักษณะของผลงานจะมีลักษณะที่ใช้การมองของตนเองเป็นหลัก ส่วนเด็กที่มีความถนัดแบบความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพในลักษณะที่มีการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และถ่ายทอดเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการกระทำเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพด้วย เด็กในขั้นนี้จะเริ่มสำรวจความสามารถในการวาดภาพของตนเอง และตระหนักถึงความสามารถของตน บางคนมีการวาดที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของรอยยับ ที่แสดงออกในภาพวาดของตนหรือวาดลวดลายที่เป็นขึ้นเด็กๆ แทนการสร้างความสัมพันธ์กับการจัดองค์ประกอบ นอกจากนี้ยังมีการวาดภาพถ่ายทอดสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ แทนความหมายของวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆ ด้วย

ขั้นที่ 6 ขั้นการตัดสินใจ หรือศิลปะวัยรุ่น (The Period of Decision or Adolescent Art)

เด็กอายุประมาณ 14-17 ปี พัฒนาการในการวาดภาพโดยทั่วไปของเด็กจะมีความพยายามในการพัฒนาเรื่องของทักษะมากขึ้นจากเดิม มีวัตถุประสงค์ในการวาดภาพ ระยะนี้เด็กจะเริ่มมีความเป็นอิสระจากผู้ปกครอง และเริ่มมีความรักในเพศตรงข้าม ลักษณะของการวาดภาพจะพยายามวาดให้มีลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ มีการคิดคำนึงในเรื่องของสัดส่วน รายละเอียดของรอยยับ ขณะที่ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีการวาดลักษณะท่าทางที่แสดงออกตามความเป็นจริงมากขึ้น เด็กที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา จะสามารถวาดภาพที่แสดงหลักเปอร์สเปกทีฟ (Perspective) ได้ เช่น วาดวัตถุที่อยู่ใกล้ ให้ชัดเจนกว่าวัตถุที่อยู่ไกล ส่วนเด็กที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพที่มีการแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ และไม่ให้ความสนใจในการวาดภาพที่มีความเป็นจริงตามธรรมชาติ เด็กจะแสดงออกถึงความประทับใจในสิ่งที่ตนวาด มีการใช้เส้นฐานและสี ที่สัมพันธ์กับอารมณ์ และความรู้สึกในลักษณะของการออกแบบที่เป็นลักษณะนามธรรม

สรุปได้ว่า ความสำคัญของพัฒนาการของเด็กจึงเป็นส่วนสำคัญที่ผู้สอนจำต้องคำนึง และวางขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมสำหรับผู้เรียนให้มีความสอดคล้องไปกับระดับความสามารถ และความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

1.5 ศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรศิลปศึกษา (Curriculum in Art Education) เป็นโครงสร้างสำคัญสำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยมีนักศิลปศึกษาได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ดังนี้

เกษร ธิตะจारी (2543) กล่าวว่า หลักสูตรศิลปศึกษา หมายถึง การกำหนดขอบข่ายและทิศทางของลักษณะวิชาให้กับครูผู้สอนศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของ แต่ละระดับชั้นเรียนว่า ควรเรียนอะไร มากน้อยแค่ไหนและขอบข่ายของจัดกิจกรรม ควรจะทำอะไรจึงจะสอดคล้องกับลักษณะรายวิชา ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมจะช่วยประเมินผลของความสามารถของนักเรียนและตัวผู้สอนด้วยในวิชาศิลปะนักเรียนจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) กล่าวว่า การจัดหลักสูตรศิลปศึกษานี้จึงเน้นความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องไปกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป ซึ่งได้แก่การให้ศิลปะดนตรี และนาฏศิลป์ มีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านทักษะพิสัย เน้นหรือให้ความสำคัญกับเรื่องของการปฏิบัติหรือทำศิลปะ พัฒนาผู้เรียนทางด้านจิตพิสัย เน้นหรือให้ความสำคัญกับเรื่องของความรู้สึก อารมณ์ การรู้ซึ่งเห็นคุณค่าถึงความดีและความสวยงาม ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งพิสัยทั้งสองด้านนี้เป็นเป้าหมายหลักของศาสตร์ด้านศิลปะที่สำคัญมาแต่โบราณกาล กระบวนการเรียนการสอนศิลปะในอดีตเน้นให้ประสบการณ์ทางทักษะพิสัยแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนการเรียนรู้ทางจิตพิสัยแม้จะเป็นเป้าหมายแต่ก็มิได้มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ พัฒนาการในอีกพิสัยหนึ่งคือ พุทธิพิสัย ให้ความสำคัญกับเรื่องของการรู้คิด เขาวินิจฉัย ความรู้ และความเข้าใจ การวิเคราะห์พิจารณาได้สวนอันเป็นเหตุเป็นผลหรือที่เรียกกันว่าเป็นความรู้เชิงวิทยาศาสตร์

หลักสูตรศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 1 ทศนศิลป์ ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ศ 1.1

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

1. เปรียบเทียบรูปลักษณะของร่างรูปทรงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์
2. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็นที่มีต่ออารมณ์ของมนุษย์
3. จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเส้น สี
รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่าง

4. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานพิมพ์ภาพ
5. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานวาดภาพระบายสี
6. บรรยายลักษณะของภาพ โดยเน้นเรื่องการจัดระยะ ความลึก น้ำหนักและแสงเงาในภาพ
7. วาดภาพระบายสี โดยใช้สีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็น ถ่ายทอดความรู้สึกและจินตนาการ
8. เปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น
9. เลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการสร้างงานทัศนศิลป์

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. รูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์
2. อิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็น
3. เส้นสี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่างในธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์
4. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างงานพิมพ์ภาพ
5. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการวาดภาพระบายสี
6. การจัดระยะความลึก น้ำหนักและแสงเงาในการวาดภาพ
7. การใช้สีวรรณะอุ่นและใช้สีวรรณะเย็นวาดภาพถ่ายทอดความรู้สึกและจินตนาการ
8. ความเหมือนและความแตกต่างในงานทัศนศิลป์ ความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดในงาน
ทัศนศิลป์

9. การเลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก

มาตรฐาน ศ 1.2

เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์
ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

1. ระบุและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ในเหตุการณ์และงานเฉลิมฉลองของวัฒนธรรมใน
ท้องถิ่น
2. บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. งานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนการสอน ศิลปะศึกษาในโรงเรียน ครูศิลปะจำเป็นต้องยึดแนวทางหลักสูตรเป็นสำคัญ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีเหมาะสม สอดคล้องตามวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

1.6 การสอนศิลปะศึกษาหลักสูตรแบบ DBAE (Discipline-Based Art Education)

หลักสูตรแบบ DBAE เป็นการสอนศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์พื้นฐาน โดยมีนักวิชาการ ศิลปะศึกษาได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลของหลักสูตรไว้ ดังนี้

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวว่าสำหรับ DBAE หรือศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็น พื้นฐานความรู้ความเข้าใจ 4 แกนความรู้ คือ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งการวางเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ควรออกแบบสร้างให้สนองเป้าหมายทั้ง 4 แกน ดังนี้

แกนสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

สุนทรียศาสตร์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความงาม ไม่ว่าจะเป็นความงามที่เป็นธรรมชาติ และความงามที่ไม่ใช่ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรเข้าใจการสอนศิลปะควรจะเสริมทางด้านสุนทรียภาพ คือ เสริมให้เด็กมีความรู้สึกในความงาม ซึ่งนักการศึกษาศิลปะใช้คำว่า ให้เด็กมีความเฉียบไวในเรื่องของความงาม เมื่ออยู่ต่อหน้าวัตถุแห่งความงาม เรื่องความรู้สึกในความงามเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์เพราะชีวิตจริง ๆ ของมนุษย์เต็มไปด้วยการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ถ้ามนุษย์มีความเฉียบไวต่อความงามจะทำให้มนุษย์ได้พักผ่อนทางจิตใจเพราะสภาพที่มนุษย์กำลังตีความกับความงามนั้น จิตจะเป็นสมาธิ มีความสงบเย็น ปราศจากกิเลสตัณหาทั้งปวงระยะเวลาของความตีความต่อความงามที่ปรากฏนี้ให้เพียงช่วงสั้น ๆ แวบเดียวเท่านั้น หลังจากนั้นจะเป็นช่วงของจินตนาการ หรือเป็นช่วงของการที่จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ ค่าของความรู้สึกในความงามที่จะแผ่แผ่ต่อโลกมนุษย์อยู่ตรงช่วงความคิดสร้างสรรค์ที่มนุษย์จะรู้สึกในความงามได้ ก็ต้องมีสิ่งเร้า สิ่งเร้าในที่นี้คือ วัตถุที่มีความงามทั้งวัตถุธรรมชาติ และวัตถุศิลปะ

แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History)

วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของศิลปะตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะช่วยทำให้เด็กค้นคว้าหาความหมายของศิลปะ หรือวัตถุแห่งความงามที่มนุษย์สร้างสรรค์สร้างขึ้น ว่าสิ่งเหล่านั้นมีความหมายต่อตัวเขา และชีวิตอย่างไรในการสอนวิชา

ประวัติศาสตร์ในระดับการศึกษาต่าง ๆ นั้นควรจะรู้ว่าท้องถิ่นของเขา มีมรดกทางศิลปะอะไรบ้าง มีอิทธิพลอะไรที่ทำให้ศิลปะในท้องถิ่นมีรูปแบบนั้น ตลอดจนสืบสาวไปให้ถึงผู้สร้างสรรค์ศิลปะนั้น ๆ ด้วย สำหรับระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป การสอนประวัติศาสตร์ ก็สามารถสอนให้เกล็ดตัวออกไปได้

แกนศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism)

การวิจารณ์นั้นเป็นการส่งเสริมให้เด็กพูด หรือแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รู้จักกาลเทศะ ในการวิจารณ์ ในการสอนศิลปะวิจารณ์นั้น ก็เป็นการสอนให้เด็กรู้จักพูดหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานศิลปะ อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมให้เขาสามารถวิจารณ์ได้ทั้งการพูดและการเขียนการสอนศิลปะวิจารณ์ต้องทำให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา การศึกษาระดับต้น ๆ ก็เป็นเรื่องของการพูดคุยเกี่ยวกับงานศิลปะอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องมีหลักเกณฑ์อะไร เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นจึงค่อยเพิ่มหลักเกณฑ์การวิจารณ์ศิลปะเข้าไป

แกนศิลปะปฏิบัติ (Studio Art)

การศึกษาศิลปะแบบพิพัฒนาการให้ความสำคัญแก่กระบวนการทำงานศิลปะ (Process) แต่การศึกษาศิลปะแบบยึดหลักเกณฑ์ เห็นว่าผลผลิตทางศิลปะ (Product) ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เราจะสนใจแต่กระบวนการ โดยไม่สนใจผลผลิตไม่ได้ แต่ครูศิลปะทั้งอดีตและปัจจุบันยังพาคิดว่า การเรียนศิลปะในระดับประถม มัธยมศึกษา (แม้ระดับอุดมศึกษาก็ตาม) คือการสร้างผลผลิตทางศิลปะเท่านั้น จึงพากันสอนแต่เฉพาะการผลิตงานศิลปะ ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง เพราะยังมีหมวดการศึกษาศิลปะอื่น ๆ อีกที่จะส่งเสริมให้เด็กถึงพร้อมด้วยความฉลาด และการพึ่งพาตนเอง เช่นด้านสุนทรียภาพ การวิจารณ์ และประวัติศาสตร์ศิลป์

Bates (2000) ได้นำเสนอแนวคิดการสอนศิลปะศึกษาหลักสูตรแบบ DBAE ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบของการบูรณาการ โดยยึดหลักที่ว่า ศิลปะคือภาษาที่มองเห็นได้ มนุษย์สามารถใช้สื่อสารถึงกันและกัน และมีความสัมพันธ์จากภายในสู่ภายนอก และจากภายนอกสู่ภายใน ซึ่งเป็นแนวคิดแบบองค์รวมบนฐานความเชื่อที่ว่า

1. ศิลปะ คือภาษาแห่งการมองเห็น ซึ่งมนุษย์สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารถึงกันได้
2. การพูด เปรียบเทียบได้กับการสร้างสรรค์งานศิลปะ ส่วนผลงานศิลปะที่ไม่ได้มีความสำคัญรองลงมา ซึ่งการสร้างแผนการสอนนั้นควรคำนึงถึงหลักสูตรเป็นสำคัญ
3. การเรียนการสอนเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และประวัติศาสตร์จะช่วยให้เกิดพัฒนาการทางความคิด ทักษะ และเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมในการพูด โดยใช้ภาษาทางศิลปะ หรือการปฏิบัติงานศิลปะ

4. การสื่อภาษา และการทำความเข้าใจในภาษาทางศิลปะ มีความสัมพันธ์ทั้งภายในสู่ภายนอก และจากภายนอกสู่ภายใน คือ

4.1 นักเรียนมีโอกาสที่จะแสดงตัวตนที่แท้จริง ได้โดยปฏิบัติงานศิลปะ

4.2 ในบทเรียนสามารถสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อพัฒนาปัจจัยภายนอก

4.3 จุดมุ่งหมายในกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ว่าจะพัฒนาปัจจัยภายนอกสู่ภายใน หรือภายในสู่ภายนอก

5. ขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และประวัติศาสตร์ศิลป์ มีได้ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน

5.1 อิทธิพลที่มาจากภายใน

5.1.1 สุนทรียศาสตร์

- ฉันชอบทำอะไร

- ฉันกำหนดคุณค่าศิลปะอย่างไร

- เพราะเหตุใดศิลปะจึงสำคัญต่อฉัน

5.1.2 ศิลปวิจารณ์

- ฉันเข้าใจและแสดงออกด้วยตนเองผ่านงานศิลปะอย่างไร

- ฉันกำลังพูดอะไรผ่านงานศิลปะของฉัน

- ฉันประเมินการทำงานศิลปะของฉันอย่างไร

5.1.3 ประวัติศาสตร์ศิลป์

- ฉันเชื่อมโยงถึงสิ่งอื่นๆผ่านงานศิลปะอย่างไร

5.2 อิทธิพลที่มาจากภายนอก

5.2.1 สุนทรียศาสตร์

- อะไรเป็นศิลปะ

- เพราะเหตุใดศิลปะจึงมีคุณค่า

5.2.2 ศิลปวิจารณ์

- ฉันสามารถมีประสบการณ์และเข้าใจศิลปะอื่นๆอย่างไร

- สิ่งอื่นๆกำลังบอกอะไรกับฉัน

- ฉันสามารถประเมินค่าและเรียนรู้ศิลปะอื่นๆได้อย่างไร

5.2.3 ประวัติศาสตร์ศิลปะ

- มนุษย์แสดงออกผ่านงานศิลปะอย่างไร

6. ทุกคนสัมผัสงานศิลปะได้ ถ้าอิทธิพลเท่ากันและเป็นอิทธิพลที่ใ้มน้ำวโดยการดำเนินชีวิตสามารถนำศิลปะไปเติมเต็มความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยแสดงให้เห็นภายในสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย

6.1 ศิลปะเป็นการแสดงออกของตัวเองอย่างแท้จริง

6.2 ศิลปะเป็นการแสดงออกของวัฒนธรรมตนเอง

6.3 ศิลปะเป็นการแสดงแบบสากลของมนุษยชาติ

6.4 ศิลปะเป็นการแสดงออกของการดำเนินชีวิตทั่วไป

Bates กล่าวว่า การสอนศิลปะคือการบูรณาการของความหลากหลายเข้าด้วยกันของกระบวนการ กลยุทธ์ ซึ่งรูปแบบสำหรับศิลปะศึกษาประกอบด้วยข้อกำหนดเป้าหมายเนื้อหาสาระให้ เป็นศูนย์กลาง และกำหนดเป้าหมายของผู้เรียน ที่จะนำไปสู่การประสานกันของเนื้อหาสาระทั้งหมด คือ ศิลปะปฏิบัติ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และประวัติศาสตร์ศิลปะ

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ครูศิลปะสามารถบูรณาการเนื้อหาการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนบนพื้นฐานหลักสูตรแบบ DBAE ใน 4 แกนนี้ความรู้ คือ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ โดยครูศิลปะต้องนำไปประยุกต์ให้สัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนตามสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียน

2. ประสบการณ์ทางสุนทรียะ

2.1 ความหมายของประสบการณ์ทางสุนทรียะ

ประสบการณ์ทางสุนทรียะ ประกอบด้วยคำที่เกี่ยวข้องกับ สุนทรียะ สุนทรียภาพ สุนทรีย สุนทรียศึกษา และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีนักวิชาการศิลปะศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมาย ดังนี้

พีรพงษ์ กุลพิศาล (2533) ได้ให้ความหมายของสุนทรียศาสตร์ว่าหมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทั้งดงาม ไพเราะหรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นของธรรมชาติหรืองานศิลปะ มักกล่าวในลักษณะที่เป็นปรัชญาหรือทฤษฎี ทั้งในเชิงจิตวิทยา จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมถึงประวัตรสนิยมและการวิจารณ์งานศิลปะด้วย

วิรัตน์ พิชญ์ไพญฺญ (2524) กล่าวว่า สุนทรียศึกษา (Aesthetic Education) เป็นการศึกษาศิลปะที่เกี่ยวกับหลักการของความงามศิลปะนิยม และการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อคุณค่าทางความงามและพัฒนาการของบุคคล

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2530 ได้ให้ความหมายไว้ว่า สุนทรีย (Aesthetic) เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งซึ่งงดงาม ไพเราะ หรือ รื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นของธรรมชาติหรืองานศิลปะความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษาอบรมฝึกฝนจนเป็นอุปนิสัยเกิดรสนิยม (Taste) ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

มัธยม ตะตียะ (2547) กล่าวว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าแห่งความงาม ความประณีต และเรื่องราว โดยเกิดจากการรับรู้ของมนุษย์

กิริติ บุญเจือ (2522) กล่าวถึง ประสบการณ์ทางสุนทรียะ คือ ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในความงามของงานศิลปะ เช่น ความงามกลมกลืนกันของภาพเขียนและความงามในธรรมชาติ

Broudy (1972) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางจิตภาพย่อมมีคุณค่าสำคัญ ที่เราควรจะเรียกว่า ประสบการณ์สุนทรียะ จิตภาพเฉพาะด้านที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรก่อให้เกิดสุนทรียะ เรียกว่า จิตภาพสุนทรียะ (Aesthetic Image) หรือวัตถุสุนทรียะ (Aesthetic Object) ประสบการณ์สุนทรียะ อันเกิดจากผลงานกันระหว่างจินตนาการและการรับรู้ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวัน ก็มีผลต่อประสบการณ์สุนทรียะ แต่เป็นไปในระดับปกติสามัญ แนวโน้มที่ประสบการณ์สุนทรียะจะเกิดขึ้นอย่างเด่นชัด ก็ต่อเมื่อเราเผชิญหน้ากับงานศิลปะ

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่สามารถบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก ที่ได้จากประสบการณ์เกี่ยวกับความงาม ความซาบซึ้ง ความไพเราะหรืออารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการดู การฟัง หรือการสัมผัส ต่อสุนทรียวัตถุที่ปรากฏไม่ว่าจะเป็นในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.2 องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ

องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะได้มีนักศิลปศึกษาได้อธิบายไว้ดังนี้

ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2542) กล่าวว่า กระบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสแล้วแปลความหมายสิ่งนั้นๆ เป็นความรู้ความเข้าใจในการรับรู้ประสบการณ์ทางสุนทรียะก็เป็นกระบวนการรับรู้ทางความงาม ซึ่งอาจมีกระบวนการที่เป็นองค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ ดังนี้

1. การรับรู้ทางสุนทรียะต้องมีความเข้าใจในสุนทรียวัตถุ หรือสุนทรียภาพ อันได้แก่ ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งาม ในขั้นนี้ผู้รับรู้จะต้องมีพื้นฐานประสบการณ์เดิม หรือมีความรู้เกี่ยวกับ สุนทรียวัตถุมาก่อน

2. ผู้รับรู้ต้องมีประสาทสัมผัสส่วนที่จำเป็นต้องใช้เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องที่กำลังสนใจอยู่ใน ขณะนั้นอยู่ในสภาพสมบูรณ์ โดยไม่แบกภารกิจในชีวิตประจำวัน หรือกิจกรรมในชีวิตจริงเข้ามา เกี่ยวข้อง และประสาทสัมผัสนั้นจะต้องได้รับการฝึกปรือมาก่อน เพราะมีความรู้สึกบางอย่างที่สภาพ ร่างกายและจิตใจสามารถรับรู้ได้ แต่ที่ไม่เกิดความรู้สึกในเชิงสุนทรียะ เพราะความรู้สึกนั้นละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนเกินไป ซึ่งต้องมีการฝึกสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการจินตนาการเชิงซ้อน

3. ความรู้สึกจากการรับรู้ ต้องสร้างอารมณ์บางอย่างขึ้นเป็นตัวเป็นตน อันได้แก่ อารมณ์ สมมุติ หรือจินตนาการเป็นเรื่องราว อันเกิดจากการกระตุ้นเร้าของสิ่งที่กำลังรับรู้ เช่น ความรู้สึกเวลา ฟังดนตรี หรือความรู้สึกเมื่อเห็นดวงตะวันจะลับขอบฟ้า เป็นต้น

4. ความรู้สึกต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดความหมายบางอย่างมายังเรา ซึ่งการที่ความรู้สึกสร้าง อารมณ์บางอย่างขึ้นนั้นเป็นการตอบสนองต่อความรู้สึกเอง โดยที่สภาพร่างกายกับจิตใจก็มีปฏิกิริยา ให้เกิดความรู้สึกที่ตรงกันขึ้นในจิตใจ ทำให้ร่างกายทุกส่วนเกี่ยวข้องกับความสนใจทางสุนทรียะนั้น เช่น ร่างกายทุกส่วนที่เคลื่อนไหวไปตามความรู้สึกขณะที่ฟังดนตรี หรือชมภาพยนตร์ที่ตื่นเต้น สนุกสนาน หรือเกิดอาการเกร็งเมื่อดูการแข่งขัน เป็นต้น

5. ต้องระลึกไว้เองอยู่เสมอว่าตนเองกำลังสนใจหรือดูอะไรอยู่ มิใช่เพียงแต่ดูเท่านั้น คือ ต้องมีสมาธิหรือใจจดจ่อกับสิ่งเร้าในลักษณะความคิดล่องลอย มิใช่อารมณ์ร่วมหรือแยกภาวะทางจิต เข้ามาเกี่ยวข้องการรับรู้สภาวะธรรมชาติเป็นสื่อก่อให้เกิดศาสตร์ทางความงามที่เรียกว่าสุนทรียศาสตร์

สุชาติ สุทธิ (2529) กล่าวว่า องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ที่ได้โดยผ่าน ผลงานศิลปะสามารถแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้คุณค่าทางความงาม (Aesthetic / Artistic Appredication) เป็นการรับรู้ได้ด้วยการดูโดยไม่ต้องวิจารณ์

2. ประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการสร้างสรรค์ (Art / Creation) เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการปฏิบัติ หรือลงมือสร้างสรรค์ผลงาน คนที่ไม่มีสมรรถนะทางศิลปะจะหาประสบการณ์แบบนี้ ไม่ได้ เพราะเป็นวิชาแห่งการแสดงออก

3. ประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ (Art Criticism) เป็นประสบการณ์ทางการ วิจารณ์ เป็นการเรียนรู้ความงามด้วยการวิเคราะห์แยกแยะ และจัดบันทึกไว้เป็นคำพูดอย่างมีขั้นตอน วิธีการ อาศัยการอุปมาอุปไมยในการถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น ซึ่งการวิจารณ์โดยทั่วไปจะแยกแยะค่าของ

ผลงานออกเป็น 3 ประเด็น คือ ค่าทางประวัติศาสตร์ (Historical Halue) ค่าทางการสร้างสรรค์ (Performative Value) และค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetical Value)

Cemrel (1973) ได้กำหนดองค์ประกอบทางสุนทรียซึ่งประกอบด้วยดังนี้

1. สุนทรียะในโลกกายภาพ (Physical World)

สุนทรียะในโลกกายภาพมุ่งเน้นการเสนอกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งหรือการชื่นชมต่อแสง การเคลื่อนไหว เสียง และบริเวณว่าง

2. สุนทรียะในปัจจัยศิลปะ (Art Elements)

ครอบคลุมถึงปัจจัยศิลปะที่จำ เป็นในงานศิลปะทั้งหลาย เช่น พื้นผิว ส่วนย่อยและส่วนรวม น้ำหนักสี ความขัดแย้งเชิงนาฏลักษณะ ลีลา การกำหนดและสิ่งแวดล้อม การสื่อสารไร้คำ รูปทรง ความสัมพันธ์ของรูปทรง รูปร่าง และแบบการเคลื่อนไหว

3. สุนทรียะในกระบวนการสร้างสรรค์ (Creative Process)

ครอบคลุมถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น สร้างแบบให้สัมพันธ์กับเสียง สร้างความสัมพันธ์เสียงและการเคลื่อนไหว สร้างสรรค์เสียงและภาพ วิเคราะห์บุคลิกลักษณะ สร้างสรรค์ภาพ คำ สร้างสรรค์บุคลิกลักษณะ สร้างรูปกับการเคลื่อนไหว ฯลฯ เป็นการผสมผสานกระบวนการสร้างสรรค์สื่อชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

4. สุนทรียะในศิลปิน (Artist)

เป็นการศึกษาชีวิต การทำงาน การสร้างสรรค์ และความคิดของนักแสดง ศิลปิน นักเขียน นักแต่งเพลง กวี สถาปนิก ผู้สร้างภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อผู้สร้างสรรค์โดยตรง

5. สุนทรียะในวัฒนธรรม (Culture)

เป็นการเชื่อมโยงเด็กเข้าสู่วัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเด็กควรจะชื่นชมว่าสุนทรียะในทิวทัศน์วัฒนธรรมอยู่ที่ไหน ทำ ไรจึงชื่นชม ชื่นชมอย่างไร ชื่นชมในสภาพปัจเจก คุณค่า ฯลฯ

6. สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม (Environment)

เป็นการทัศนศึกษา สิ่งแวดล้อมในจินตนาการ สุนทรียะของบุคคลและบริเวณว่างสาธารณะ สิ่งแวดล้อมรอบตัว สิ่งแวดล้อมในอนาคต สุนทรียะของเทคโนโลยี สุนทรียะของศิลปะในสิ่งแวดล้อม

D'Onofrio and Nodine (1981) กล่าวในงานวิจัยถึงองค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ ที่เป็นประเภทการรับรู้ทางศิลปะ ซึ่งระบุเกณฑ์ที่เป็นการแสดงออกจากการดูงานศิลปะ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความคิดส่วนตัว คือ การบรรยายหยาบๆ โดยไม่เจตนาว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงข้อคิดเห็นและประสบการณ์เฉพาะตัว

2. ความสนใจต่อเนื้อหา คือ การเอาใจใส่หรือพูดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในภาพเท่านั้น
3. ความสนใจต่อสี คือ การตอบรับต่อสี น้ำหนัก หรือความสว่างของสี
4. ความต้องการในเรื่องความจริง คือ การวิพากษ์วิจารณ์แสดงข้อคิดเห็นได้อย่างดี สอดคล้องกับความเป็นจริงที่มองเห็น
5. คำเนื่งถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา คือ การแสดงความเชื่อด้วยตนเอง และส่วนของศิลปินที่ปรากฏให้เห็น หรือสิ่งที่เหมือนกับวัฒนธรรม หรือช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์
6. ความสนใจต่อแบบแผน คือ การกล่าวถึงแบบฉบับงานศิลปะ หรือความพอใจเกี่ยวกับการจัดแบบอย่าง
7. ความสนใจต่ออารมณ์ความรู้สึก คือ เด็กตอบรับต่อเนื้อหาความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ในภาพวาด
8. ความเอาใจใส่ในเรื่องของเจตนาของศิลปิน คือ การเชื่อว่าศิลปินมีลักษณะเฉพาะ และสิ่งที่ต้องการ
9. ความเอาใจใส่ในเรื่องการสร้างสรรคในแง่ของความรู้สึกนึกคิด คือ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งที่ชอบ
10. ความไม่เต็มใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ คือ การไม่มั่นใจต่อการประเมินงาน
11. ความเอาใจใส่ในเรื่องของความเป็นตัวตนของศิลปิน คือ การตัดสินใจในลักษณะของสิ่งที่ศิลปินใช้
12. ความสนใจต่อการตัดสินใจในงานศิลปะ คือ การกล่าวอ้างลักษณะในภาพที่สามารถใช้ยืนยันเจตนาของศิลปิน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ ประกอบด้วย ผู้รับรู้ต้องมีประสาทสัมผัสในการรับรู้ทางสุนทรียะในสุนทรียวัตถุ หรือสุนทรียภาพ มีความรู้สึกจากการรับรู้บางอย่างขึ้นเป็นตัวเป็นตน และความรู้สึกต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดความหมายมายังตัวเอง

2.3 แนวทางการจัดการสอนพัฒนาสุนทรียภาพ

แนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ ได้มีนักวิชาการทางศิลปศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงแนวทางที่แตกต่างกัน ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2546) กล่าวว่า คนเราเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพทางร่างกาย สมอง และจิตใจพร้อมที่จะเรียนรู้ พร้อมที่จะคิดอย่างมีเหตุผล พร้อมที่จะจินตนาการ และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ ด้วยศักยภาพของมนุษย์ เราจึงมีการพัฒนาจนถึงทุกวันนี้ แม้จะต้องใช้เวลานานมากก็ตาม เมื่อเรา

เรียนรู้ คิด จินตนาการ หรือสร้างสรรค์ มิได้เป็นไปอย่างแยกส่วน เป็นการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน บูรณาการความคิดเข้าด้วยกัน

Henry (2010) กล่าวถึงประสบการณ์ทางสุนทรียะว่า ความคิดเป็นส่วนที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงความรู้สึก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้เชี่ยวชาญพิพธิภรณ์ในครั้งแรก และคุณค่าทางประสบการณ์ของผู้ชมงานศิลปะคือผลตอบรับที่เกิดขึ้นจากการดูงานศิลปะ

Katherina (2006) กล่าวว่าผู้ใหญ่ควรที่จะส่งเสริมให้เด็กได้พูดได้คิดเกี่ยวกับเป้าหมายของงานศิลปะ ศิลปินเป็นใคร และสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นการฝึกและพัฒนาถึงความเข้าใจในการทำงานศิลปะ

Parsons (2002) กล่าวว่ากำหนดทางความคิดในการสอนสุนทรียภาพเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะของผู้ชม คือการกำหนดหนทางของการสนทนาเกี่ยวกับงานศิลปะ สร้างการตอบรับด้วยการแปลความหมาย และการตัดสินใจถึงเป้าหมายบางอย่างที่ได้ศึกษา รวมถึงการรวมเข้าด้วยกันของหลักสูตรการศึกษา เพื่อเป็นการจัดการศึกษาให้เกิดความหมายต่อการดูงานศิลปะ

Koster (2009) กล่าวว่าการพัฒนาสุนทรียภาพต้องการการออกแบบกิจกรรมอย่างพิถีพิถัน และสร้างอยู่บนการตอบสนองทางสุนทรียะของเด็ก ในขณะที่ความท้าทายของพวกเขาอยู่ที่การต่อสู้และการเพิ่มความเข้าใจ การวิเคราะห์งานศิลปะสามารถเปรียบเทียบได้กับกระบวนการเรียนในส่วนของการค้นคว้าการวิจัย โดยไม่เกี่ยวเนื่องกันกับการใช้ศัพท์ และพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และอิทธิพลของสังคม ผู้คนส่วนใหญ่สามารถทำได้ไม่มากไปกว่าการตอบสนองในลำดับพื้นฐานของการค้นคว้าวิจัยศิลปะ การพัฒนาการรับรู้ในด้านสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นส่วนประกอบอยู่ในหลายๆสาขาวิชา

Broudy (1972) นำเสนอแนวทางการจัดการสอนพัฒนาสุนทรียภาพ ไว้ดังนี้

การสอนสุนทรียภาพมุ่งให้ใช้เป็นระบบของการเรียนการสอนของวิชาในกลุ่มศิลปะ เช่น สามารถนำไปวางแผนกับการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง การเต้นรำ ฯลฯ หัวใจของการสอนอยู่ที่ประสบการณ์ที่สำคัญ คือ “การรับรู้อย่างมีศิลปะ” (Artistic Perception) ซึ่ง Broudy จัดให้เป็นศูนย์กลางของการสอนสุนทรียภาพ การรับรู้อย่างมีศิลปะนี้ คือ การรับรู้สองหนทางได้แก่ ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย (Aesthetic Apprehension) และการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ (Analysis into Parts) สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิด “ความรักรู้แจ้ง” นั่นคือ ความสามารถที่จะรักทनुถนอม เห็นคุณค่าของสิ่งอันเป็นสุนทรียวัตถุ เพราะได้รู้แจ้งถึงคุณค่าของสุนทรียวัตถุนี้ๆ แนวทางการสอนสุนทรียภาพของโบรดี ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ชำนาญพิจารณาถึงมาตรฐานของศิลปะ คือ

- 1.1 ศิลปะที่เป็นศิลปะแท้ (Serious Art)
  - 1.1.1 ศิลปะในระบบ (Classic)
  - 1.1.2 ศิลปะนอกระบบ (Avant-Garde)
- 1.2 ศิลปะตลาด (Popular Art)

ขั้นที่ 2 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกสื่อการสอนตามมาตรฐาน 4 ด้าน คือ

- 2.1 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้ (Sensory Properties)
- 2.2 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง (Formal Properties)
- 2.3 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก (Expressive Properties)
- 2.4 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค (Technical Properties)

ขั้นที่ 3 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกตัวอย่างสุนทรีย์วัตถุ (Aesthetic Exemplars)

- 1.1 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้
- 1.2 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง
- 1.3 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก
- 1.4 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค
- 1.5 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติพิเศษด้านสุนทรีย์

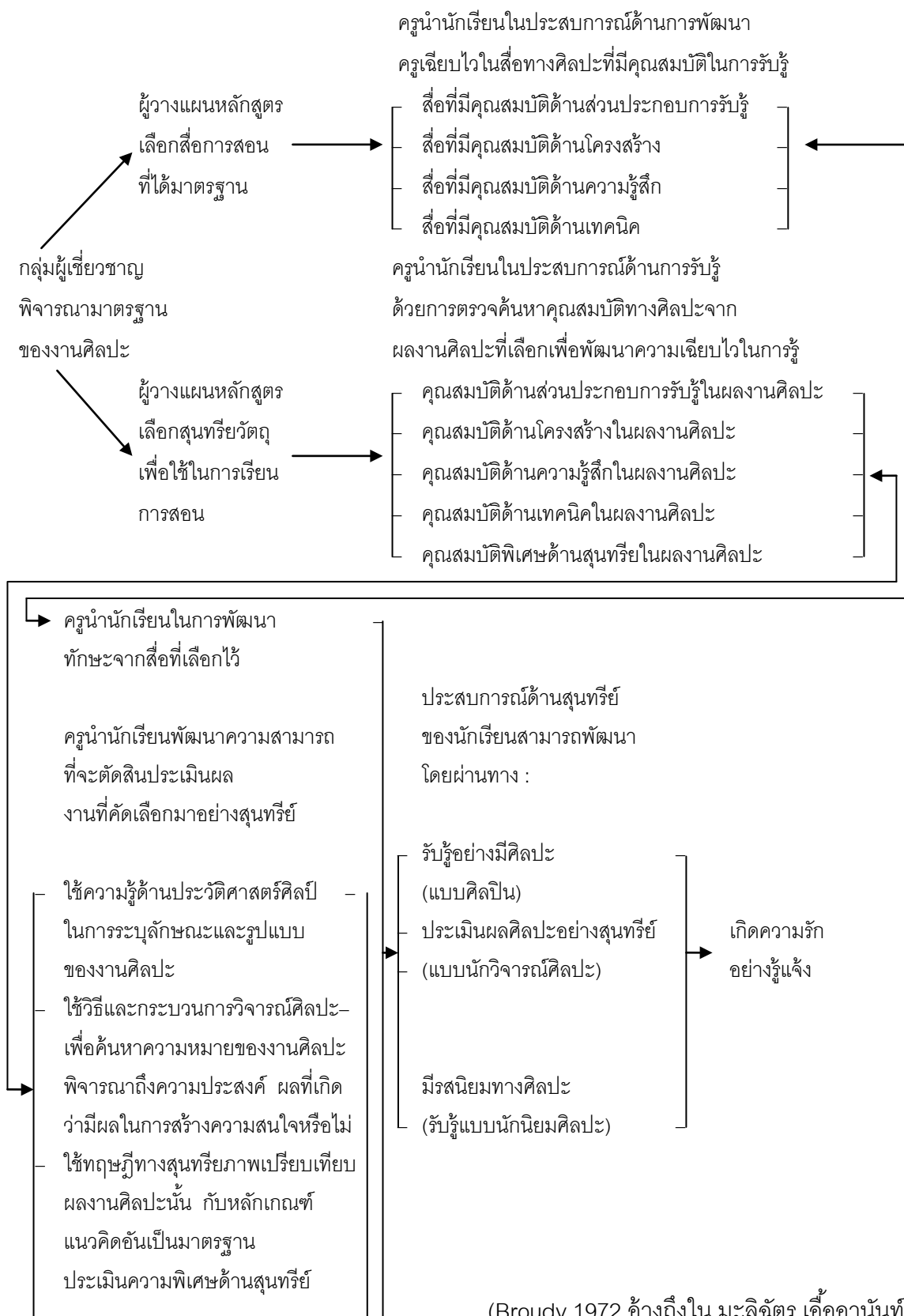
ขั้นที่ 4 ครูเป็นผู้นำบทเรียนจากศิลปะที่เลือกสรรของประสบการณ์การแสดงออก คือ

- 4.1 ประสบการณ์ศิลปะปฏิบัติ
- 4.2 ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์
- 4.3 ประสบการณ์ด้านศิลปะวิจารณ์

ประสบการณ์ข้างต้นจะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ เนื่องมาจากเกิดความกระจ่างแจ้ง (Clarification) และความรู้การศึกษาที่เข้มข้น (Intensification)

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะสามารถที่จะรับรู้ เจกเช่น นักประวัติศาสตร์ด้านศิลปะ (Art Historian) นักวิจารณ์ด้านศิลปะ (Art Critic) และผู้รักความงาม (Aesthetician)

แผนภาพที่ 1 แนวทางการสอนสุนทรียภาพของ Broudy

(Broudy, 1972 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เข็้ออานันท์, 2543)

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

Parsons (1987) ได้กล่าวว่า พวกเราทุกคนนั้นเริ่มมีการรับรู้เริ่มแรกเช่นเดียวกันพวกเราเกิดภายในโลกเล็กๆพูดไม่ได้ ถูกกระตุ้นการรับรู้มากมายอย่างไม่เป็นระบบ ซึ่งอยู่ภายใต้กายภาพกับความพอใจในความสุข และความเจ็บปวด โดยไม่ทราบถึงความสามารถที่แท้จริง และทำไปตามสัญคมไม่สามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากสิ่งที่เกิดขึ้นมีความตระหนักถึงสิ่งที่ปรากฏต่อตัวเราสิ่งนี้เป็นสภาวะแรกเริ่มที่เป็นการรับรู้โดยปกติของการพัฒนาที่สัมผัสต่อกันมา จากการเริ่มต้นนี้พวกเราพัฒนาความคิดด้วยความเข้าใจที่มีต่อโลก เช่นเดียวกันทางจิตใจของเราก็เชื่อมสัญคมด้วยปรัชญาที่มีมาแต่เกิด ดังนั้นเรื่องราวของการพัฒนาทางจิตใจจึงเป็นเรื่องราวของการพัฒนาทางสัญคม

Parsons นำเสนอทฤษฎีนี้ขึ้นมาโดยมีฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยา ต่างๆรวมถึง Piaget , Kohlberg , Fowler , Broughton , Loevinger และ Baldwin ทฤษฎีของ Parsons นี้ให้ความสำคัญในเรื่องของการรู้การเข้าใจ เพราะเราจะเข้าใจบุคคลหนึ่งๆได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจสิ่งที่เขาคิด การเข้าใจงานศิลปะเป็นลำดับพัฒนาการ นอกจากนี้ "ขั้นพัฒนา" ของ Parsons ได้มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาที่เป็นลำดับขั้นรูปแบบ ซึ่งบุคคลควรมีพัฒนาการตามลำดับ จาก 1 ไป 5 สามารถเทียบเคียงกับระดับอายุได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามอาจมีความชัดเจนว่าเด็กเล็กจะอยู่ในขั้นต้นๆ ซึ่ง Parsons ได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ระดับที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

แสดงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆโดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวเนื้อหาหรือ รูปแบบของภาพวาด สิ่งที่นักเรียนตระหนักถึงเป็นสิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กันกับภาพวาด

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจต่อสี มีการเชื่อมโยงตอบสนองของตนเองไปสู่เรื่องราว เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง หรือมีการแสดงความคิดที่เชื่อมโยงถึง

ความทรงจำของตนเองอย่างอิสระ เกิดความพึงพอใจในรูปแบบ หรือเนื้อหาของผลงานศิลปะที่เห็น

ระดับที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

แสดงการจัดระบบความคิดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม และความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาใน รอยยิ้ม หรือ อากัปกิริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดลออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรีย์ภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์ ให้ความสำคัญส่วนใหญ่ในประเด็นเนื้อหา และพยายามมองผ่านสื่อ คิดว่าภาพวาดเกิดจากเนื้อหา และมีเรื่องราวของมัน

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถพูดถึงเรื่องราวความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นความงามจริงที่ปรากฏขึ้นในภาพผลงานศิลปะ เช่น การแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกมา มีการชื่นชมในความงาม หรือทักษะความชำนาญที่ปรากฏในผลงานศิลปะที่ถ่ายทอดดด้วยศิลปิน

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากรายละเอียดเนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาอาจจะ เป็นของตนเอง หรือ ของผู้วาด หรือทั้ง 2 อย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองเข้าใจ ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และ มีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ แต่ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้ ในขั้นนี้เราจะพิจารณาที่สื่อมากเช่นเดียวกับพยายามพิจารณาที่ความหมายของการแสดงความรู้สึก และคิดว่าภาพวาดประกอบด้วยอารมณ์ และความคิด

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อผลงานศิลปะ พิจารณาถึงเนื้อหาเรื่องราวในผลงาน ซึ่งอาจเป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากตนเอง หรือของศิลปิน และมีความคิดเห็นในลักษณะการสร้างสรรค์ แปลกใหม่ อาจมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งถึงข้อสงสัย และสามารถตัดสินความคิด ความรู้สึกได้ด้วยตนเอง

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัวโดยให้ความสำคัญต่อ สื่อวัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและสิ่งที่ประสบอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบของงานศิลปะและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผลและเข้าใจเรื่องราวเนื้อหาของภาพการวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) รูปแบบ และสื่อ มีความสำคัญ เราพิจารณาสื่อ และคุณสมบัติของสื่อความเข้าใจภาพนั้นเกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถแสดงความคิดของการรับรู้ ที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันระหว่างส่วนต่างๆของผลงานศิลปะ เช่น เครื่องมือ สื่อวัสดุ เทคนิค สามารถแสดงออกถึงรูปแบบ ลักษณะ และการเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ในตัวผลงานอย่างมีเหตุผล สามารถขยายความสำคัญของเนื้อหา เรื่องราวในผลงาน และเกิดการตีความหมายที่สอดคล้องกับผลงาน หรือเจตนาของศิลปิน

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

แสดงการตัดสินใจของตนเอง โดยอาศัยโครงสร้างความหมายของเรื่องราวเนื้อหาในรูปภาพซึ่ง ความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน มีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบ การเข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อสุนทรียภาพ สามารถทำให้เห็นว่าคนแต่ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ โดยพื้นฐานคือแบ่งเป็นลำดับขั้น ขั้นในที่นี้คือกลุ่มของแนวความคิด ไม่ใช่คุณสมบัติของตัวบุคคล กลุ่มนี้เป็นแบบแผน (pattern) หรือ โครงสร้าง (structure) ของภายใน สมมติฐานที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มเป็นไปตามความคิดของบุคคลเพราะเป็นสิ่งที่อยู่ภายในหรือ มีเหตุผล การอธิบายขั้นไม่ได้แปลว่าอธิบายบุคคลแต่เป็นชุดของแนวความคิดที่ถูกตีความออกมา

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถแสดงความคิด ความเข้าใจต่อผลงานศิลปะทั้งในแง่ของการสร้างสรรค์ การชื่นชม การตีความเพื่อประเมินคุณค่า ซึ่งอาศัยพื้นฐานความคิดเดิมของตนเอง โดยนักเรียนสามารถแสดงความคิดถึงการตัดสินใจ ในความหมายของผลงานศิลปะ การตีความถึงเรื่องราว เนื้อหา ซึ่งความคิดที่แสดงออกมาก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หรือสภาพปัจจุบัน โดยการแสดงออกความคิด อาจมีการให้เหตุผลได้แย่ง ซึ่งยังคงเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองอยู่ด้วย อาจมีข้อสงสัยที่สร้างขึ้น

เพื่อสนับสนุนความคิดการตัดสินใจจากการสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่าจากการตีความของ
ความหมายในผลงานที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่

Koster (2009) ได้สรุปพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะตามทฤษฎีพัฒนาการ
สุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ไว้ดังนี้

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่กระตุ้นเห็นได้ชัด
2. แสดงความรู้สึกสนใจต่อสื่ออย่างชัดเจน
3. มองภาพงานศิลปะไม่ค่อยพบความบกพร่อง
4. ชอบภาพที่แสดงเรื่องราว
6. ตระหนักเล็กน้อยกับมุมมองของคนอื่น

ระดับที่ 2 ความงามและความเป็นจริง (Beauty and Realism)

1. ให้ความสำคัญกับศิลปะที่แสดงออกเป็นรูปร่างเหมือนจริง
2. ชื่นชมทักษะและความเอาใจใส่ของศิลปิน
3. ตัดสินงานที่สื่อสารความจริงและเทคนิควิธีการที่สร้างงานได้สวย
4. แยกวัตถุจากแนวคิดหรือความรู้สึกของงาน
5. รับรู้ความแตกต่างมุมมองของคนอื่นๆ

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

1. มองที่งานศิลปะสำหรับการสื่อให้เห็นประสบการณ์
2. ตัดสินงานศิลปะในสิ่งที่มีต่ออารมณ์
3. ประยุกต์ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่มและความรู้สึกเชิงลึก
4. ไม่เชื่อว่าจะสามารถตัดสินผลงานศิลปะได้โดยไม่มีอคติ
5. เห็นความงาม ความจริงและทักษะเป็นประเด็นนำไปสู่คุณค่าของงาน

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

1. เห็นศิลปะเป็นสังคม ไม่ใช่การบรรลุผลสำเร็จเฉพาะบุคคล
2. สำเนียงงานศิลปะคงอยู่ในวัฒนธรรมประเพณี
3. เชื่อว่างานศิลปะที่มีแบบอย่างและรูปแบบนั้นมาจากผู้ชม และความต้องการของ
สังคมส่วนรวมช่วยให้ผู้สร้างงานศิลปะเลือกแบบอย่างและรูปแบบได้
4. พบว่าสื่อ รูปแบบและแบบอย่างมีความหมาย

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)

1. คุณค่าศิลปะสามารถยกระดับเหตุผลและปัญหาสังคม
2. เห็นศิลปะเป็นสิ่งที่เหนือกว่าธรรมชาติ
3. เข้าใจว่าประเพณีเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น
4. เห็นความตั้งใจเป็นสิ่งที่ไม่เคยจบ นำไปสู่การตีความหมายใหม่โดยผู้ชม

Koster ได้กล่าวถึงการใช้คำถามเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเน้นเรื่องสุนทรียภาพ โดยการใช้คำถามแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือของการสอนที่มีอำนาจมาก คำถามเหล่านี้นำไปสู่ความคิดแบบแยกนัย (Divergent) และเป็นคำถามที่ทำให้เด็กใช้ความคิด ความรู้ หรือการตัดสินใจ นับว่าเป็นคำถามที่ยกระดับความคิดของเด็กให้สูงขึ้น

2. คำถามปลายปิด (Closed Question) เป็นคำถามที่ถามเฉพาะ และมีคำตอบเดียวคำถามนี้ นำไปสู่ความคิดแบบแยกนัย (Convergent) และเป็นคำถามที่เด็กตอบโดยการนำสิ่งที่จำไว้มาตอบ

ตัวอย่างคำถามตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดจำนวน 7 คำถาม ดังนี้

คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนพิจารณาถึงเนื้อหาและรายละเอียดในตัวผลงานศิลปะ

คำถามที่ 2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนแสดงออกทางความรู้สึก ความพึงพอใจที่มีต่อผลงานศิลปะ

คำถามที่ 3 ภาพนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอะไร

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนคิด และวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระที่ปรากฏในผลงานศิลปะ

คำถามที่ 4 สมมุติถ้านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ ทำไมถึงวาดภาพออกมาเช่นนี้

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียน สะท้อนมุมมองของตนเองถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

คำถามที่ 5 ภาพนี้เป็นภาพวาดที่สวยหรือไม่ เพราะอะไร

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนประเมินคุณค่าทางความงามที่มาจากความรู้สึกของตนเอง

คำถามที่ 6 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงความพึงพอใจ ที่เป็นการยอมรับจากความรู้สึกของตนเอง

คำถามที่ 7 นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงภาพนี้เป็นอย่างไรบ้าง

คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดในเชิงสร้างสรรค์ต่อผลงานศิลปะ

จากแนวทางการพัฒนาสุนทรียภาพของ Parsons แสดงให้เห็นถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพในแต่ละระดับ ซึ่งในทุกระดับเป็นความสำคัญต่อการพัฒนามาจากจิตใจซึ่งเป็นจุดเริ่มสำหรับการพัฒนาต่อไปทางสังคมที่มีต่อสุนทรียภาพต่องานศิลปะ

3. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

3.1 ประเภทและความหมายพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นหนึ่งในประเภทของพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะตามที่สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ ICOM (International Council of Museums) ได้แบ่งประเภทของพิพิธภัณฑ์สถานและจัดแบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ

1. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ
2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะสมัยใหม่
3. พิพิธภัณฑ์สถานโบราณคดีและประวัติศาสตร์
4. พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาและพื้นเมือง
5. พิพิธภัณฑ์สถานธรรมชาติวิทยา
6. พิพิธภัณฑ์สถานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
7. พิพิธภัณฑ์สถานส่วนภูมิภาค หรือพิพิธภัณฑ์สถานส่วนท้องถิ่น
8. พิพิธภัณฑ์สถานพิเศษ หรือพิพิธภัณฑ์สถานเฉพาะเรื่อง
9. พิพิธภัณฑ์สถานมหาวิทยาลัย

คำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์ สภาการพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างประเทศ ให้ความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะอะไรบ้างที่ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานในความหมายปัจจุบัน และชี้ให้เห็นว่า มีมากมายหลายประเภทที่ทำหน้าที่ และมีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ รวบรวม สงวนรักษา จัดแสดงและให้ความรู้ จากสิ่งซึ่งมีความสำคัญเป็นหลักฐานในเรื่องของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่ซึ่งให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน การสงวนรักษาและจัดแสดงมิใช่เฉพาะวัตถุแต่รวมถึงสิ่งมีชีวิต สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ เขตสงวนต่างๆ รวมทั้งแหล่งอนุสรณ์สถาน โบราณสถาน และอนุสาวรีย์

นิคม มุสิกคามะ (2536) ได้แบ่งประเภทและความหมายของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ไว้ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Museum of Art)

เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดแบบหนึ่ง เป็นสถาบันที่รวบรวมงานที่แยกออกไปเป็นพิเศษ ซึ่งงานศิลปะเหล่านี้มีค่าควรแก่การจดจำไว้ การเก็บรวบรวมจะเป็นเหตุผลดั้งเดิมเพื่อรักษาไว้ซึ่งศิลปะ ถึงแม้ว่าเหตุผลข้อนี้จะไม่ได้อธิบายความถึงคุณค่าทางหลักเกณฑ์ศิลปะ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรียะทางศิลปะและศึกษาวิวัฒนาการทางศิลปะ หรือประวัติศาสตร์ศิลปะด้วย พิพิธภัณฑ์ศิลปะ อาจแบ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ทางภาพเขียนที่เรียกกันแพร่หลายว่า หอศิลปะ ประติมากรรมและศิลปะประยุกต์

2. พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย (Gallery of Contemporary Arts)

พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่เป็นสถานที่ที่คงไว้และดำรงรักษาความเคลื่อนไหวของศิลปะแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ต้องเป็นสถาบันที่เชื่อมความเข้าใจ ระหว่างสังคมปัจจุบันงานต่างๆที่พวกศิลปินเริ่มต้นกระทำ พิพิธภัณฑ์ต้องพยายามที่จะนำศิลปะร่วมสมัยให้เข้าไปสู่ความเข้าใจดีในสังคม แทนการยอมรับว่าเป็นแต่เพียงปัญหาของคณาจารย์เท่านั้น และยังช่วยให้เข้ากันได้กับความเจริญทางอุตสาหกรรมในเมืองอุตสาหกรรมด้วย

ซุติมา เวทการ (2551) กล่าวว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนได้จากสื่อที่ผลิตขึ้น เช่น หนังสือ แผ่นพับ ป้าย บอร์ดนิทรรศการ วีดิโอ ซีดีรอม ฯลฯ และจากสื่อบุคคลที่เป็นผู้รู้ในชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน ทำให้นักเรียนรู้จักทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รักถิ่นฐาน รู้และเข้าใจระบบนิเวศวัฒนธรรมของตนเองอย่างลึกซึ้ง นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการค้นหา และเชื่อมโยงภูมิปัญญาความรู้เข้าด้วยกัน

สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นองค์กรที่มีพื้นที่สำหรับการสะสม รวบรวมผลงานศิลปะ เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ศิลปะด้วยสื่อและกลวิธีต่างๆ ตลอดจนงานการดำเนินงานในบริบทของพิพิธภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรียะทางศิลปะและศึกษาวิวัฒนาการทางศิลปะ หรือประวัติศาสตร์ศิลปะ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะอาจจะมีคำอื่นๆแทนในความหมายเช่นเดียวกันกับ พิพิธภัณฑ์ศิลปะได้ เช่น หอศิลป์ สตูดิโออาร์ต แกลลอรี่ อาร์ตแกลลอรี่ และแหล่งเรียนรู้ทัศนศิลป์ในชุมชน

3.2 บทบาทและหน้าที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การจัดการพิพิธภัณฑ์ เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนให้พิพิธภัณฑ์สามารถดำเนินการได้อย่างมีแบบแผน ซึ่งพิพิธภัณฑ์จะต้องกำหนดบทบาทและหน้าที่เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

การจัดแสดงถาวร (Permanent Exhibition)

การจัดห้องแสดงแต่ละห้องเป็นการถาวร หรือเป็นการตั้งแสดงไว้เป็นประจำ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน โดยทางปฏิบัติพิพิธภัณฑ์สถานจะคัดเลือกวัตถุที่สำคัญที่มีคุณค่าจัดแสดงเป็นการถาวรสำหรับผู้เข้าชม การจัดแสดงถาวรไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย แต่จะมีการแก้ไขปรับปรุงตกแต่งใหม่ ใช้เทคนิคใหม่เป็นครั้งคราว แต่ละห้องจัดแสดงไม่ต่ำกว่า 5 ปี จึงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ครั้งหนึ่ง

การจัดแสดงชั่วคราว (Temporary Exhibition)

การจัดแสดงชั่วคราว หรือการจัดแสดงหมุนเวียน เป็นห้องจัดแสดงที่จัดไว้ชั่วคราว แต่ละเรื่องชั่วคราวระยะเวลาสั้นๆ แล้วเปลี่ยนเรื่องอื่นใหม่หมุนเวียนกันไป เพื่อชักจูงความสนใจแก่ชุมชน โดยทั่วไปพิพิธภัณฑ์สถานจะเลือกเรื่องต่างๆ แล้วจัดแสดงชั่วคราวแก่ประชาชน ในกรณีที่พิพิธภัณฑ์สถานได้รวบรวมสิ่งของเข้าใหม่เป็นจำนวนมาก ก็นำเอาจัดแสดงชั่วคราวไว้ความสนใจและให้ความรู้ในเรื่องวัตถุที่ได้มาใหม่

ศิริวัฒน์ แสนเสริม (2543) ได้กล่าวสรุปถึงบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทยควรมีความสอดคล้องกันในเรื่อง ดังนี้

1. หลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
2. นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
3. แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
4. บทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

โดยความสอดคล้องนี้ประกอบด้วยทำให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ การให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและมานุษยวิทยา การให้ความรู้เชิงสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย ควรมีบทบาทมากที่สุดในการเป็นแหล่งที่มีงานศิลปะที่มีคุณค่าถือเป็นศูนย์กลางแหล่งการศึกษาอย่างผสมผสานความรู้ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรีย และความชื่นชมงานศิลปะ การรู้หลักและวิธีจัดเก็บสะสมงานศิลปะ การส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรียและสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ และการให้ความรู้เชิง

ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม คติความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีและอิทธิพลของลัทธิต่างๆ โดยผ่านงานศิลปะ

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548) ได้สรุปแนวทางบทบาทและหน้าที่การจัดพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

ด้านนโยบายจุดมุ่งหมาย

พิพิธภัณฑ์ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นแหล่งสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติ เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพได้มาหาความรู้ในเรื่องที่สนใจในเวลาที่มีพร้อม เป็นศูนย์รวมของวิถีชาวบ้าน หอศิลป์เป็นที่จัดแสดงศิลปะร่วมสมัยด้านทัศนศิลป์ทุกแขนง เปิดโอกาสให้ศิลปินทั้งในและต่างประเทศ ทั้งศิลปินใหม่และศิลปินที่มีชื่อเสียงอย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาจากคุณภาพผลงานเป็นสำคัญ

ด้านการบริหาร

การบริหารของพิพิธภัณฑ์ควรเป็นฝ่ายต่างๆ มีจำนวนฝ่ายมากหรือน้อยขึ้นกับขนาดของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้มีฝ่ายรับผิดชอบงานหลัก ได้แก่ งานบริหาร งานวิชาการ งานประชาสัมพันธ์ งานอาคารสถานที่ เป็นต้น ในด้านการวางแผนพิพิธภัณฑ์ควรมีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว โดยวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศและของหน่วยงาน และให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน งานงบประมาณ ควรมีความเพียงพอในการบริหารจัดการ ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เอกชน องค์กรท้องถิ่นและประชาชนในรูปแบบต่างๆ ในกรณีพิพิธภัณฑ์เอกชน ทั้งในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ควรให้การดูแลมีระบบโครงสร้างการบริหารงานที่ดี มีความอิสระเพื่อความคล่องตัวในการบริหาร มีการจัดแบ่งแผนกต่างๆ ให้บริการงานอย่างถูกต้อง รวดเร็วโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศิลปะอย่างแท้จริง มีระบบการคัดเลือกศิลปินที่ได้มาตรฐาน โดยพิจารณาจากคุณภาพผลงานอย่างมีหลักเกณฑ์ ไม่จัดแสดงซ้ำซากอยู่ที่ศิลปิน บุคคลใด กลุ่มใด หรือสถาบันใดเท่านั้น ควรมีการผลัดเปลี่ยนและหมุนเวียนกันอย่างทั่วถึง อาจารย์ นักวิชาการทางศิลปะ ศิลปิน นักสะสมผลงาน นักวิจารณ์ ผู้อุปถัมภ์ และประชาชนทั่วไป ควรมีส่วนได้รับเชิญเข้ามาในการบริหารหรือเสนอแนวความคิด

ด้านบุคลากร

ในด้านบุคลากรควรมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้เฉพาะด้านตามประเภทของพิพิธภัณฑ์ เช่น วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ตลอดทั้งควรมีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ มีจิตใจเป็นผู้ให้บริการ และได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ มีนักบริหารมืออาชีพ มีเจ้าหน้าที่

ศึกษาเฉพาะด้านในแขนงต่างๆ มีภัณฑารักษ์ที่มีความสามารถ บุคลากรมีคุณภาพ มีเจตคติที่ดีต่อ ศิลปะ ศิลปิน และสังคม

ด้านกิจกรรม

กิจกรรมควรมีความหลากหลายในขอบเขตภาระหน้าที่ของแต่ละแห่ง ควรวิเคราะห์หาจุดเด่น ของตน ควรมีกิจกรรมหลัก กิจกรรมเสริม จัดกิจกรรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม กิจกรรมที่จัดควรมีชีวิตชีวน่าสนใจ จัดกิจกรรมนอกสถานที่ จัดทำสื่อต่างๆ เผยแพร่ความรู้แก่ ประชาชนมีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอตลอดปี สร้างกิจกรรมใหม่ๆให้น่าสนใจ มีกิจกรรม แลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ มีการผลักดันเปลี่ยนศิลปินในการสนับสนุนให้การจัดแสดงเพื่อให้มีผลงานที่มี รูปแบบหลากหลาย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสและทำให้กิจกรรมน่าสนใจ ควรมีบทบาทในการบูรณะ ซ่อมแซมศิลปกรรมของสังคม และการรวบรวมสะสมผลงานศิลปะที่มีคุณค่าในแต่ละยุคสมัย ควรทำ หน้าที่ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆทางศิลปะ และเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะสู่ชุมชน

สุทธาสินี วัชรบูล (2544) ได้เสนอแนวทางยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้พิพิธภัณฑ์ เป็น สถานที่เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการทางด้านกายภาพและวิชาการด้าน พิพิธภัณฑ์ในฐานะแหล่งการเรียนรู้
2. ให้มีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมต่อโครงสร้างขององค์กรและการ ดำเนินงาน
3. ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแก่พิพิธภัณฑ์ให้เพียงพอในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
4. ระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี บุคลากร และ งบประมาณ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังคมอื่นในการดำเนินงานทุกระดับ
6. ปลูกจิตสำนึกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ให้ความสำคัญ ของพิพิธภัณฑ์ในฐานะแหล่งเรียนรู้
7. สร้างและปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานพิพิธภัณฑ์ทุกด้านโดยยึดหลักสากล
8. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง
9. จัดทำสื่อทุกประเภทเพื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาทุกระบบ

10. จัดทำห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานในทุก ๆ ด้านเพื่อการบริหาร การปฏิบัติงานการศึกษา การวิจัย

11. จัดทำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา

12. ประชาสัมพันธ์และประกาศยกย่องเชิดชูหน่วยงานที่มีผลงานดีเด่น

Moore (1994) ได้กล่าวว่าบทบาทของพิพิธภัณฑสถานศิลปะนั้นมีแนวทางอยู่มากมายที่สามารถจะส่งเสริม และกระทำสิ่งที่จะทำได้ต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียในชั้นเรียน ในบ้าน และในสังคม พิพิธภัณฑสถานต้องกำหนดความสำคัญในเรื่องทรัพยากรให้เป็นพิเศษ เพื่อที่จะใช้เป็นข้อดีในการสร้างให้ผู้ชมเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานสามารถจะสร้างทัศนคติต่อการมองเป็นพิเศษ หรือการสร้างกิจกรรม การสอน ผู้สอน และผู้ชม ให้เป็นต้นแบบของการนำมาใช้สร้างพฤติกรรมสำหรับพวกเขาเหล่านั้น

จากความสำคัญด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานสะท้อนให้เห็นแนวทางที่ครูศิลปศึกษาจะสามารถจัดการเรียนการสอนศิลปะให้สอดคล้องกับแนวทางที่พิพิธภัณฑสถานกำหนด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในเบื้องต้นที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้

3.3 การจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

วิธีและกระบวนการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะนั้นมีหลักการทางความคิด และกลวิธีที่หลากหลายที่สามารถนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ โดยมีนักวิชาการทางศิลปศึกษาได้เสนอแนวทางไว้ ดังนี้

3.3.1 แนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

ซุติมา เวทการ (2551) ได้แบ่งประเภทแหล่งการเรียนรู้ทัศนศิลป์ในชุมชน ซึ่งจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ไว้ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทนอกสถานที่

1.1 ห้องปฏิบัติการศิลปะ

เป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่มีส่วนช่วยพัฒนาด้านสุนทรียภาพแก่นักเรียน การจัดแสดงผลงานของนักเรียนที่พอเหมาะภายในห้องเรียน ตกแต่งให้ดูน่าสนใจ ทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นสุข และสนุกสนานเมื่อปฏิบัติงานในห้องนี้

1.2 ห้องสมุด

เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของนักเรียน เพราะเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บและให้บริการ วัสดุ สารนิเทศ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เช่น หนังสือ วารสาร นิตยสาร จุลสาร ซีดีรอม วิดีโอ เทปเสียง

อินเทอร์เน็ต และสื่อเพื่อการสืบค้นอีกมากมาย ซึ่งห้องสมุดที่ครูและนักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา ฯลฯ

1.3 อาคารสิ่งก่อสร้าง

ได้แก่ อาคาร หรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาความงามทางทัศนศิลป์ คติความเชื่อ ประวัติศาสตร์ และคุณค่าที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชน เช่น วิหาร โบสถ์ เจดีย์ ชุมโอง โรงธรรม ศาลา หอไตร หอระฆัง บ้าน อาคารพาณิชย์ มัสยิด ฯลฯ

1.4 พิพิธภัณฑ

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนได้จากสื่อที่ผลิตขึ้น เช่น หนังสือ แผ่นพับ ป้าย บอร์ดนิทรรศการ วิดีโอ ซีดีรอม ฯลฯ และจากสื่อบุคคลที่เป็นผู้รู้ในชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน ทำให้นักเรียนรู้จักทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รักถิ่นฐาน รู้และเข้าใจระบบนิเวศวัฒนธรรมของตนอย่างลึกซึ้ง นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการค้นหา และเชื่อมโยงภูมิปัญญาความรู้เข้าด้วยกัน

1.5 แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีชุมชน

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนในอดีตจากหลักฐานต่างๆที่ค้นพบ ได้แก่ โบราณสถาน (อาคาร ซากอาคาร แหล่งน้ำโบราณ หลุมฝังศพ ฯลฯ) และโบราณวัตถุ (ซากคน ซากสัตว์ เครื่องใช้ เครื่องประดับ ฯลฯ)

1.6 แหล่งผลิตและจำหน่ายผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

เป็นสถานที่ที่นักเรียนสามารถเข้าไปฝึกทักษะ เรียนรู้ความงามของศิลปะพื้นบ้าน กระบวนการทำงาน ระบบการผลิต ได้แก่ ร้านค้า โรงงานผลิต บ้านของช่าง วัด ตลาด ฯลฯ

1.7 ศูนย์การเรียนรู้ด้านศิลปหัตถกรรมของชุมชน

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ชุมชนตั้งขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปหัตถกรรมให้แก่คนในชุมชน

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรม

กิจกรรมในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน การเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะในชุมชนทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของวิถีการดำเนินชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และวิธีการคิดร่วมกันของกลุ่มคน ได้แก่ สงกรานต์ มาฆบูชา วิสาขบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ลอยกระทง ฯลฯ

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล

3.1 ผู้รู้

ผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆของชุมชน ได้แก่ ความรู้ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ฯลฯ อาจเป็น พระสงฆ์ ครู นักวิชาการ ผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง หรือเพื่อนบ้าน บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสาระความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ได้โดยตรง

3.2 ช่างชาวบ้าน

ผู้ที่มีความชำนาญเชิงช่าง ได้แก่ ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างจักรสาน ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างปูนปั้น ช่างแกะสลัก ช่างทอผ้า ฯลฯ ในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนควรได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทวัตถุ

4.1 เครื่องใช้ในพิธีกรรม

เป็นสิ่งของที่ใช้ประกอบกับเครื่องบูชาต่างๆ สิ่งของเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังคงใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ บางส่วนเลิกใช้แล้วและเก็บรักษาไว้ตามบ้านเรือนหรือวัด

4.2 เครื่องใช้ในครัวเรือน

เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน มีทั้งที่เป็นของใช้ในงานอาชีพ การค้าขาย เครื่องประดับ ฯลฯ ได้แก่ มะหิง งาม ฮอก โคมไฟ เสียม ครก กลองข้าว ชันโตก ฯลฯ

4.3 เครื่องดนตรี

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในงานประเพณีต่าง ได้แก่ กลอง ฆ้อง ฉาบ ฯลฯ

4.4 เครื่องรางของขลัง

ได้แก่ ผ้ายันต์ใช้เป็นผ้าพันศีรษะ เสื้อ ผ้าคาดเอว ตะกรุด ลูกประคำ พระเครื่อง ฯลฯ

4.5 เครื่องสักการะแบบพื้นบ้าน

เป็นงานหัตถกรรมของชาวบ้านที่ทำขึ้นตามแบบอย่างและความเชื่อที่สืบทอดกันมา แต่โบราณ ส่วนมากทำด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ใบตอง ไม้ไผ่ หรือวัสดุอื่นๆที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

5. แหล่งความรู้ประเภทสื่อ

5.1 สื่อสิ่งพิมพ์

ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ ตำรา วารสาร นิตยสาร จุลสาร ภาพถ่าย ภาพวาด ป้ายประกาศ ฯลฯ ปัจจุบันสามารถค้นหาหรือค้นคว้าได้โดยทั่วไปตามร้านหนังสือและห้องสมุด และยัง

สามารถรวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆได้อีก เช่น แผ่นพับหรือหนังสือแนะนำการเที่ยวชมวัด พิพิธภัณฑสถาน รวมทั้งภาพผลงานทัศนศิลป์จากหนังสือ ไปสเตอร์ ฯลฯ

5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

เป็นสื่อที่ทันสมัยที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน ได้แก่ วิดีทัศน์ วีซีดี ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง อินเทอร์เน็ต บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียน อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ สื่อเหล่านี้ช่วยเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

6. แหล่งการเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ

ได้แก่ แม่น้ำ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก แร่ธาตุ ทะเล และต้นไม้ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้เป็นสื่อที่อยู่รอบตัวของนักเรียน และยังสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น การได้เข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน เกิดความรู้ ความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจถึงคุณค่า ความงาม ความกลมกลืนสมดุลกันของสภาพแวดล้อมรอบๆตัวนักเรียน

Trimis and Savva (2004) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดกิจกรรมเชิงลึกในพิพิธภัณฑสถานศิลปะถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ไปถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ด้วยการชมงานศิลปะ และการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมศิลปะห้องชั้นเรียน

นักเรียนพิจารณาถึงวัสดุ และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงแนวทางการใช้สิ่งเหล่านี้จากในชีวิตประจำวัน เช่น วัสดุที่หาได้จากบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน และที่บ้าน ซึ่งนักเรียนจะเก็บรวบรวมสิ่งเหล่านี้และนำมาโรงเรียน ผู้สอนมีวิธีการใช้คำถามเพื่อการตุ้นความคิดเกี่ยวกับวัสดุที่นักเรียนนำมาจากที่ใด นักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้างกับวัสดุเหล่านี้ สามารถมองเห็นอะไรได้บ้างจากวัสดุที่นำมา และนักเรียนจะทำอะไรกับวัสดุเหล่านี้ได้บ้าง ซึ่งผลปรากฏว่า นักเรียนบางคนนำวัสดุเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นกล่องสองทางไกล บ้าน บ้านตุ๊กตา และเรือ เป็นต้น หลังจากนั้นนักเรียนก็จะพิจารณาตีความในผลงานการสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความคิดเฉพาะเจาะจงถึงการสร้างสรรค์ นักเรียนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานศิลปะ การแสดงผลงาน คัดชื่อผลงาน และสะท้อนวิธีการขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง ซึ่งนักเรียนแต่ละคนก็จะอธิบายเหตุผลถึงการใช้วัสดุ และเทคนิคที่เลือกมาใช้ในการทำงานของตนเอง

ขั้นที่ 2 การเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานศิลปะและการตีความหมายเกี่ยวกับงานศิลปะ

ก่อนเดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน นักเรียนต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานจะมีครูฝึกสอน 4 คน ติดตามควบคุมดูแลนักเรียนจำนวน 16 คน โดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ที่จะนำเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานซึ่งใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 35 นาที นักเรียนสำรวจดูงานศิลปะทั้งที่เป็นงานสามมิติ และภาพวาด

ตามความสนใจ โดยไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเฉพาะหรือรายละเอียดต่างๆของผลงาน ในบางครั้งครูฝึกสอน จะกระตุ้นนักเรียนด้วยการใช้คำถาม การมองอย่างละเอียดใกล้ชิด หรือการสัมผัสผลงาน ในระหว่พวชางงานศิลปะนั้นนักเรียนจะแสดงถึงความพึงพอใจต่องานศิลปะในส่วนแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ซึ่งปรากฏว่าบางคนก็จะแสดงคำพูดออกมา หรือบางคนก็จะไม่พูดและตอบสนองพฤติกรรมใดๆ

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์งานศิลปะหลังจากเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ครูฝึกสอนใช้การสนทนากระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องราวถึงประสบการณ์ที่ได้ไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อธิบายผลงานศิลปะที่ประทับใจมากที่สุด สิ่งสะท้อนเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความคิด ซึ่งเป็นการรับรู้ ซึมซับอย่างแท้จริง และเป็นความทรงจำต่อไปในระยะยาว หลังจากนั้นนักเรียนก็จะเลือกวัสดุ เทคนิค หรือวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะเป็นกลุ่ม หรือคนเดียวกิจกรรมศิลปะที่นักเรียนร่วมทำนั้น สร้างความน่าตื่นเต้นเป็นอย่างมาก นักเรียนส่วนหนึ่งสร้างสรรค์ผลงานจากสิ่งที่พวกเขาได้เห็นจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ บางคนใช้เทคนิควิธีการที่สังเกตได้จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสามมิติ จากประสบการณ์เหล่านี้นักเรียนได้สัมผัสถึงผลงานศิลปะร่วมสมัย งานศิลปะที่มีลักษณะสามมิติ ซึ่งช่วยให้พวกเขารับรู้แนวความคิดของศิลปินได้มากขึ้น

Herberholz (1998) ได้กล่าวว่า หากมีเวลามากพอสมควรในการชมงานศิลปะนั้น มีข้อปฏิบัติแก่ผู้ชมผลงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมผลงานสามารถรับรู้และตอบสนองต่อผลงานศิลปะที่ดึงดูดความสนใจ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ยืนตรงหน้างานศิลปะและศึกษาทุกๆส่วนของผลงานในส่วนประกอบของงานศิลปะ จากนั้นหลับตาแล้วนึกภาพของผลงานศิลปะนั้น ถ้าหากความทรงจำของผลงานศิลปะนั้นไม่ถูกต้องให้ลืมตาขึ้นและตรวจสอบผลงานอีกครั้งอย่างละเอียดถี่ถ้วน หลังจากนั้นหลับตาแล้วนึกภาพผลงานอีกครั้ง ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ชมงานศิลปะสามารถรับรู้และตอบสนองต่อผลงานศิลปะที่ดึงดูดความสนใจเป็นพิเศษ

2. วางกรอบขอบเขตในส่วนที่เป็นรายละเอียดของผลงานศิลปะ โดยกำหนดเป้าหมายตรงตำแหน่งที่ก่อให้เกิดความสนใจ จัดวางความสมดุลของภาพในกรอบนั้น แล้วจึงวาดภาพร่างเล็กๆภายในขอบเขตตามที่ได้เห็น วิธีการนี้ทำให้ผู้ชมผลงานศิลปะสามารถพิจารณาวิเคราะห์โครงสร้างในรายละเอียดที่มีลักษณะสำคัญ เพื่อค้นคว้าวิธีการสร้างงานในตัวผลงานนั้น

3. การร่างภาพผลงานศิลปะ ทั้งศิลปินและผู้เรียนศิลปะจะฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอโดยการวาดเส้น คัดลอกผลงานศิลปะต้นฉบับในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อฝึกการสังเกตในสิ่งที่มองเห็นให้เป็น

นิสัย สำหรับผู้ชมงานศิลปะนั้นไม่จำเป็นต้องคัดลอกผลงานศิลปะด้วยทักษะความชำนาญ แต่การใช้ดินสอหรือปากกาว่างภาพนั้น เพียงเพื่อขยายความรู้ในผลงานศิลปะที่ตนเองสนใจ

4. เลือกผลงานที่มีหัวเรื่องหรือสาระสำคัญของเรื่องราวคล้ายคลึงกัน แต่มาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายแตกต่างกัน 3 รูปแบบ คือ เลือกผลงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากห้องแสดงผลงาน หรือจากหนังสือ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 ประเพณีและประวัติศาสตร์มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

4.2 ผลงานศิลปะเหล่านี้แสดงถึงสภาพสังคม ศาสนา หรือเศรษฐกิจหรือไม่

4.3 สังคมมีอิทธิพลต่องานศิลปะเหล่านี้ในแนวทางใด

4.4 ผลงานศิลปะในแต่ละชิ้นมีความแตกต่างกันอย่างไร หากสร้างสรรค์โดยวัฒนธรรมอื่น ยุคสมัยอื่น หรือรูปแบบศิลปะอื่นๆ

4.5 รูปแบบของศิลปะใดที่ปรากฏในผลงาน

4.6 วัฒนธรรมหรือเกณฑ์ทางสุนิยมใดที่สังเกตเห็นได้ในแต่ละผลงานศิลปะ

4.7 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในแต่ละชิ้น คืออะไร

Tishman (2006) กล่าวว่าประสบการณ์เรียนรู้จากการได้ปฏิบัตินั้นเป็นประสบการณ์ที่ทำนายสำหรับการเข้าถึงข้อมูลด้วยความคิดและความรู้สึก พิพิธภัณฑ์มีบทบาทที่สำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ที่จะช่วยให้ผู้ชมงานศิลปะได้คิดไตร่ตรอง และทำความเข้าใจกับผลงานศิลปะ ซึ่ง Tishman ได้ออกแบบรูปแบบวิธีสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะไว้ 5 ด้าน คือ

1. การกำหนดทิศทาง

ผู้เข้าชมจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดต่อเมื่อพวกเขาอยู่มีจุดมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ของพิพิธภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พวกเขารู้สึกมั่นใจว่าการเข้าชมพิพิธภัณฑ์จะสะดวกสบาย การใช้แผนที่ วิดีโอ และสื่ออื่นๆของพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดจะช่วยให้มีการปฏิสัมพันธ์ ปัจจุบันพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จพิพิธภัณฑ์

2. การปรับเปลี่ยนทัศนคติ

การเรียนรู้งานศิลปะที่เกี่ยวข้องของควรมีการปรับทัศนคติที่เกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนที่จะพบประสบการณ์การเรียนรู้ในระยะแรก ในแง่ของการมองงานศิลปะที่เป็นมุมมองทางวัฒนธรรมหรือส่วนบุคคล เป็นการปรับทัศนคติที่เป็นลักษณะความรู้ความเข้าใจในงานศิลปะ ซึ่งบางครั้งเรียกว่า "การเรียนรู้ด้วยตนเองการควบคุม"

3. การเลือกที่เฉพาะเจาะจง

การเรียนรู้โดยทั่วไปไม่ว่าจะเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือในพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมที่สามารถเป็นทางเลือกสำหรับช่วยสร้างความคิดในการเรียนรู้ เมื่อเผชิญหน้ากับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ก็เป็นธรรมชาติที่จะมองถึงภายในตนเองและถามว่า "เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ฉันรู้อยู่แล้วว่าเกี่ยวกับอะไร" ตัวอย่างเช่นนักเรียนมักจะรู้ว่า Van Gogh คือ "คนที่ตัดหูของเขา" นี่จะเป็นจริง แต่ถ้านักเรียนจะช่วยให้ไปกว่าคอดี "บ้าศิลปิน" ซึ่งพวกเขาอาจจะพลาดในสิ่งที่เป็นการยอมอดเยี่ยมในการทำงาน Van Gogh ประสบการณ์การเรียนรู้ช่วยให้ได้รับรู้ถึงข้อเท็จจริงของงานศิลปะ

4. ประสบการณ์ความรู้ขั้นสูง

หัวใจสำคัญของการสร้างประสบการณ์ความรู้ขั้นสูงนั้นคือการสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียนถึงการได้สัมผัสกับงานศิลปะ ซึ่งเป็นหนทางที่จะพัฒนา และปรับเปลี่ยนการรับรู้ของผู้เรียน วิธีการนี้คือการกระตุ้นการตอบคำถามเกี่ยวกับงานศิลปะในขณะที่ยื่นดูผลงาน เป็นกระบวนการทางความคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพิจารณาในตัวผลงานอย่างละเอียด

5. การเชื่อมโยงและการผลตอบรับ

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะสะท้อนต่อไปเมื่อเกิดขึ้นในช่วงปลายประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนบนพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ของตัวเอง การสะท้อนความเข้าใจจากประสบการณ์การเรียนรู้ และการเชื่อมต่อการทำงานซึ่งเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นความกระตือรือร้นในการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลการเรียนรู้ใหม่และความรู้ที่มีอยู่

Ritchhart (2007) ได้กล่าวว่าการศึกษาศึกษาพิพิธภัณฑ์สามารถเปิดโอกาสสำหรับการเรียนรู้วัฒนธรรม และการส่งเสริมอย่างจริงจังจะเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ต่อเนื่องของการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีการสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ ในการสร้างวัฒนธรรมของการคิดการตั้งคำถามความคาดหวังสำหรับการเรียนรู้และประเภทของการคิดอย่างใดอย่างหนึ่งจะถูกขอให้ทำคือพื้นฐานการจัดการศึกษาวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น เน้นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบริบททางสังคมของการเรียนการสอน เป็นวิธีการคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษากับพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการศึกษาพิพิธภัณฑ์อาจจะคิดในรูปแบบใหม่เกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในอดีตที่พวกเขาสร้างขึ้นสำหรับนักเรียน

Adams (2003) กล่าวถึงความสำคัญของแนวปฏิบัติของพิพิธภัณฑ์ที่จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้โดยการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง เพราะพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นที่ค่อนข้างนิยมสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นบทบาทหน้าที่ของภัณฑารักษ์ที่จะคาดการณ์สำหรับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ที่จะกำหนดสาระของการมีปฏิสัมพันธ์ และ

พิจารณาสิ่งสำคัญที่จะสามารถจัดสิ่งเหล่านี้ขึ้นได้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาอย่างละเอียดถึงความต้องการ และผสมผสานกลวิธีที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในพิพิธภัณฑ

3.3.2 การสร้างความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑศิลป์และโรงเรียน

Floyd (2002) กล่าวว่าความร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑศิลป์และโรงเรียนจะทำให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน การจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อมจากนิทรรศการศิลปะให้กับนักเรียนจะเป็นวิธีการทำให้ไปถึงเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาพิพิธภัณฑศิลป์จะต้องสร้างหนทางถึงความสัมพันธ์ที่จะสามารถสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ ความร่วมมือที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนและพิพิธภัณฑศิลป์เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรจะต้องเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความสัมพันธ์ต่อนักเรียน

Berry (1998) กล่าวถึงการสร้างความร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑศิลป์และโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องแสดงตัวในฐานะเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ หรือผู้อำนวยการทั่วไป ที่จะนำเสนอแนะถึงนักการศึกษาพิพิธภัณฑศิลป์ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน ซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบทเรียนตามหลักสูตรที่จะเชื่อมโยงถึงกัน

ดังนั้นการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑศิลป์ จำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑศิลป์ และการสร้างความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑศิลป์และโรงเรียน เพื่อที่จะเป็นหนทางสู่การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์ให้ประสบผลสำเร็จต่อครู นักเรียน และพิพิธภัณฑศิลป์

3.4 แนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑศิลป์ของ Denise L. Stone

Stone (2001) ได้กล่าวว่าพิพิธภัณฑศิลป์เป็นสิ่งที่นำเสนอความคิดทางศิลปะที่จะเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงสำหรับโครงสร้างของการจัดการศึกษา ถ้าการดูงานศิลปะสามารถนำไปสู่ความเข้าใจของความสัมพันธ์ระหว่างคนและเป้าหมายของวัตถุ และการประเมินค่าสำหรับอารมณ์ความรู้สึที่ที่เกิดขึ้นของคนเรา ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นที่ส่วนสำคัญของหนทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องถึงการแสดงออกทางประสบการณ์ของนักเรียน ครูสอนศิลปะต้องกำหนดวางแผนในการจัดประสบการณ์ของนักเรียนโดยตรงกับตัวงานศิลปะ หรือกำหนดโครงสร้างในชั้นเรียน การจัดการโครงสร้างที่หลากหลายทางทรัพยากร เป้าหมายเหล่านี้มีความสำคัญ ต่อการกำหนดภารกิจของการจัดการศึกษา อย่างน้อยที่สุดครูสอนศิลปะสามารถสร้างการเผชิญหน้าในความอยากรู้อยากเห็นของเด็กๆเกี่ยวกับความคิดและความสามารถในการเรียนรู้ แม้แต่พื้นฐานและแนวทางส่วนใหญ่ในนักเรียนมีผลกระทบต่อความสำคัญของบทบาทการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑศิลป์ ซึ่งนักเรียนจะมีความคิดและการตัดสินใจเกี่ยวกับงานศิลปะ วิธีเหล่านี้สามารถเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีหรือเป็นจุดเชื่อมโยงสำหรับช่วยสร้าง

กระบวนการคิดของนักเรียนอันเนื่องกับธรรมเนียมและความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ และผลงานศิลปะที่จัดแสดงเพื่อใช้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของการจัดหลักสูตรการศึกษาได้แก่

3.4.1 การจัดการศึกษาจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจากเที่ยวชมเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่ต้องอาศัย การวางแผนสำหรับการเที่ยวชม ซึ่งการจัดการศึกษาพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีส่วนบริการด้านการศึกษาที่เป็นส่วนสำคัญสำหรับครูศิลปะ เพื่อใช้ในการเที่ยวชมงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ หรือการใช้เครื่องมือที่เป็นทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ในการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการสังเกตของนักเรียน ผ่านการใช้ โปรแกรมเที่ยวชมที่หลากหลายของทางพิพิธภัณฑ์ การเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์เป็นโอกาสที่ครูสอนศิลปะ ควรจะแนะนำนักเรียนให้เห็นมุมมองใหม่ๆ สำหรับการเลือกใช้บริการที่เป็นทรัพยากรทางพิพิธภัณฑ์ สำหรับการเที่ยวชม ซึ่งประกอบด้วย

คู่มือการเที่ยวชม

คู่มือการเที่ยวชมนี้สามารถครอบคลุมการนำชมนิทรรศการถาวร หรือนิทรรศการ พิเศษอื่นๆ คู่มือเที่ยวชมจะเป็นสิ่งที่ใช้ในการจัดบันทึก สนทนา การเล่นเกมในห้องแสดงผลงาน การเขียนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ และวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ โดยทั่วไปคู่มือการเที่ยวชมจะเป็นการเกริ่นนำ หน้าที่ในการอธิบายรายละเอียดโดยคร่าวๆของพิพิธภัณฑ์ ในการเที่ยวชมการรวบรวมของผลงานชิ้น เอกหรือผลงานที่น่าสนใจ เป็นการทำหน้าที่ของการเรียนด้วยการชมด้วยกัน เรื่องสำคัญของการ เที่ยวชมน่าจะวางเป้าหมายจำเพาะเจาะจงในพื้นที่ของการชม หรือในแง่มุมมองของนิทรรศการถาวร อาจจะมีชุดโปรแกรมทางหลักสูตรศิลปศึกษา อย่างเช่น งานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ งานเซรามิก หรือ หน้ากากของชาวแอฟริกา

ชุดโปรแกรมเที่ยวชมที่หลากหลาย

บางพิพิธภัณฑ์จะนำเสนอการเที่ยวชมที่หลากหลายในสิ่งที่นักเรียนจะเข้าชม รูปแบบ ของประสบการณ์นี้สามารถกำหนดสิ่งต่างๆได้มากในข้อมูลเชิงลึก และเป็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้ได้ เป็นอย่างดี อาจจะมีการรวมกลุ่มของชุดโปรแกรมเที่ยวชมกับกิจกรรมของนักเรียนที่เตรียมมา เช่น ประสบการณ์สามารถส่งเสริมการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์และช่วยเหลือนักเรียนในความเข้าใจถึงสิ่งที่พวกเขาได้เห็นในนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ

การเที่ยวชมเชิงปฏิบัติการ

การนำเสนอการเที่ยวชมเชิงปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์นั้นจะเชื่อมโยงกับคู่มือการ เที่ยวชมที่จะทำกิจกรรมสร้างงานศิลปะ การเที่ยวชมเชิงปฏิบัติการจะรวมส่วนประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยตรง กรณีนี้น่าจะเป็นโอกาสดีสำหรับนักเรียนในการฝึกวาดในห้องแสดงผลงานศิลปะ การทำงาน

ห้องปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจจากการที่เข้าชม หรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น สร้างบทกวีด้วยแรงบันดาลใจจากการที่เข้าชมหรือ จากการชมงานชมงานศิลปะชิ้นพิเศษ ซึ่งจะเป็นโอกาสดีในการเลือกกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และวัสดุเหล่านั้น โดยเกี่ยวพันพันธ์กับหัวข้อที่ใช้ในหลักสูตรปัจจุบัน

คู่มือที่เข้าชมด้วยตนเอง

ครูบางคนมีการนำนักเรียนของพวกเขาด้วยการที่เข้าชมผ่านนิทรรศการ ในตัวอย่างเหล่านี้จะมีความยืดหยุ่นที่จะเลือกเรื่องที่จะชมหรือพื้นที่แสดงด้วยตนเอง ครูน่าจะได้รับการช่วยเหลือจากนักการศึกษาพิพิธภัณฑ์ ที่จะช่วยครูออกแบบส่วนประกอบที่หลากหลายของการที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์โดยทั่วไปจะมีนโยบายในเรื่องคู่มือที่เข้าชมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการค้นคว้าหลักการนี้ก่อนการดำเนินการ บางสถาบันจะจัดสรรคู่มือที่เข้าชมด้วยตนเองในลักษณะที่มีเวลาที่แน่นอนเท่านั้น จะมีการกำหนดขีดจำกัดจำนวนนักเรียนในการเข้าชมของห้องแสดงงานศิลปะ

บทเรียนพิพิธภัณฑ์

บทเรียนพิพิธภัณฑ์นั้นประโยชน์มากที่จะสร้างประสบการณ์ของการศึกษา ที่ส่งผลต่อเรื่องความสำคัญของการเรียน ซึ่งเป็นแผนประกอบการเรียนที่เป็นแบบฉบับจากนักการศึกษาพิพิธภัณฑ์ ในการเชื่อมถึงครูผู้สอน เช่นบทเรียนสามารถที่จะพัฒนาข้อบังคับของหลักสูตรการเรียนของครูผู้สอน และความต้องการพิเศษ บทเรียนพิพิธภัณฑ์ที่มีผลต่อเวลานอกของครูผู้สอน ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและช่วยเหลือนักการศึกษาพิพิธภัณฑ์ในการวางแผนบทเรียน

ชุดข้อมูลสำหรับครู

นักการศึกษาพิพิธภัณฑ์พัฒนารูปแบบวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการศึกษาให้เชื่อมถึงการที่เข้าชมและชุดโปรแกรมต่างๆ ในชุดข้อมูลมีเนื้อหาและส่วนประกอบในการสอนมากมาย ที่จะช่วยเหลือครูผู้สอนใช้เป็นประโยชน์ในการจัดชั้นเรียน และพื้นฐานส่วนประกอบของห้องแสดงงานศิลปะ ชุดข้อมูลนี้จะแนะนำจำนวนการเข้าถึงสำหรับแนะนำนักเรียนที่จะรวบรวมหรืองานศิลปะเฉพาะ ชุดข้อมูลสำหรับครูจะประกอบด้วยภาพนิ่ง หรือภาพพิมพ์ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับการไขข้อเท็จจริงของศิลปินและผลงาน ชุดข้อมูลจะประกอบด้วยแบบแผนบทเรียน ความคิดในการเชื่อมโยงกับหลักสูตร ใบบางของนักเรียน ครูผู้สอนสามารถประยุกต์อย่างไรก็ได้ในส่วนของเนื้อหาที่ครูผู้สอนต้องการ

บริการด้านการศึกษาอื่นๆ

แผนกด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์จำนวนมาก มีการเสนอการบริการที่เพิ่มขึ้นและสร้างขึ้นโดยง่ายๆ ให้เป็นแผนพับข้อมูลของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง จะมีให้ยืมชุดภาพนิ่ง วิดีโอเทป หรือการสนับสนุนชุดเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนิทรรศการถาวร หรือนิทรรศการพิเศษ เช่น ชุดเครื่องมือจะบอกส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องของวัสดุ คู่มือเที่ยวชมครุ และข้อมูลที่สัมพันธ์กับหลักสูตร ศิลปะ นำเสนอความต่างของความหลากหลายของสถาบัน แต่สำหรับส่วนใหญ่จะช่วยเหลือส่งเสริม ส่วนประกอบของการเรียนการสอน

3.4.2 การจัดการศึกษาเชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์สู่ห้องเรียน

โดยทั่วไปครูศิลปศึกษาจะมีหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายของการสอน ในส่วนการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์กับห้องเรียนเป็นเพิ่มเติมใน ส่วนของทรัพยากรทางพิพิธภัณฑ์เพื่อขยายขอบเขตของการสอนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการสอน สามารถสร้างการเรียนรู้จากต้นทุนเดิมที่ครูผู้สอนใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว ซึ่ง Stone กล่าวว่าการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรศิลปะแบบ DBAE กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะจะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์โดยหลักสูตรศิลปะแบบ DBAE เป็นหลักสูตรการจัดการสอนศิลปะใน 4 แกนความรู้ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปวิจารณ์ ซึ่งสามารถนำมาใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนศิลปะระหว่างห้องเรียนกับพิพิธภัณฑ์ ได้ดังนี้

แกนสุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์นั้นมีประเด็นมากมายที่จะนำมาสู่การเชื่อมโยงกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เช่น บทบาท และหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ การรวบรวมผลงานศิลปะ หรือผู้ชมงานศิลปะ และ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับพิพิธภัณฑ์ที่จะนำมาถึงคำถามต่างๆ และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง บาง ตัวอย่างของคำถามทางสุนทรียศาสตร์นั้นอาจพบได้จากการได้สำรวจ สิ่งที่พิพิธภัณฑ์นั้นมีอยู่ เช่น

“คิดเห็นอย่างไรกับการใช้สิ่งๆ ที่พิพิธภัณฑ์ได้รวบรวมงานศิลปะไว้”

“ทำไมบางพิพิธภัณฑ์ถึงมีการรวบรวมงานศิลปะที่เป็นรูปแบบเฉพาะเท่านั้น”

“ทำไมงานศิลปะบางอย่างถึงมีคุณค่ามากกว่างานศิลปะอื่นๆ”

“จะนำอะไรมาใช้ได้บ้างจากสิ่งๆ ที่พิพิธภัณฑ์มีอยู่”

โดยบางตัวอย่างคำถามเหล่านี้ สามารถการเชื่อมโยงถึงหลักสูตรศิลปะกับการที่ชมพิพิธภัณฑ์ได้บ้าง การได้สำรวจทำให้นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับงานศิลปะ ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถ วิเคราะห์ และตัดสินใจจากสิ่งที่รับรู้ได้

แกนศิลปะปฏิบัติ

กิจกรรมการสร้างสรรคงานศิลปะนั้นเป็นการเชื่อมต่อกันเป็นอย่างดีกับการเพ็ชวมพิพิธภัณฑศิลปะ เป็นการเรีัยรู้จากกระบวนการทำงาน รูปแบบ และการสร้างสรรคงานศิลปะของศิลปิน เช่น

1. ให้นักเรียนใช้วัสดุที่เหมือนหรือคล้ายกันกับกระบวนการสร้างสรรคของผลงานศิลปิน เช่น เมื่อนักเรียนได้สังเกตงานศิลปะที่จัดแสดงไว้ ครูศิลปะสามารถสอนด้วยวิธีการสร้างสรรคงานด้วยกระบวนการเดียวกันกับที่ศิลปินทำได้
2. ให้นักเรียนสร้างสรรคงานศิลปะที่คล้ายคลึงกับงานศิลปะที่จัดแสดง เช่น เมื่อนักเรียนได้ดูภาพวาดสีน้ำของศิลปิน ให้นักเรียนวาดภาพสีน้ำของพวกเขา โดยให้พวกเขาพิจารณาในรายละเอียดของการใช้สี รูปแบบ และเทคนิคของศิลปิน
3. ให้นักเรียนสร้างสรรคงานศิลปะจากการได้เห็น ได้เรีัยรู้ความหลากหลายของงานศิลปะของศิลปะในพิพิธภัณฑ ให้นักเรียนร่างภาพอย่างฉับไว ฝึกการตีความหมายของผลงาน จดบันทึกแนวคิดของผลงาน และหากเป็นไปได้ผู้สอนอาจจะทำความเข้าใจของข้อมูลที่ปรากฏจากการที่พวกเขาได้แสดงออกถึงการตอบสนองการรับรู้ต่องานศิลปะในทิศทางอื่นๆ เช่น แนวความคิด รูปแบบ หรือวัสดุ ซึ่งพวกเขาสามารถเลือกใช้สิ่งเหล่านี้จากการเรีัยรู้กระบวนการ หรือเครื่องมือที่ศิลปะใช้ในการสร้างสรรคผลงาน

แกนประวัติศาสตร์ศิลป์

การจัดแสดงงานศิลปะในพิพิธภัณฑมีศักยภาพมากมายที่จะเป็นวิธีการสอนเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ศิลป์กับพิพิธภัณฑ เพราะพิพิธภัณฑศิลปะไม่ได้เพียงแค่จัดแสดงผลงานศิลปะ เราสามารถกำหนดเป้าหมายจากผลงานศิลปะที่จัดแสดงได้ด้วยตัวของมัน ยิ่งไปกว่านั้นอาจจะใช้การเรีัยรู้จากนิทรรศการหรือห้องแสดงผลงาน ด้วยวิธีการจากการจัดแสดง หรือการจัดแสดงผลงานศิลปะถาวรเป็นมาอย่างไร สะท้อนด้วยการทดสอบ ความเป็นตัวตน และคุณค่า

1. ให้นักเรียนจัดนิทรรศการในห้องเรียนจากการเลียนแบบการจัดรูปแบบของนิทรรศการศิลปะ ตามที่พวกเขาเห็นพ้องกันในการ รูปแบบ และระยะเวลาของการจัด
2. ให้นักเรียนสร้างป้ายข้อมูลเฉพาะสำหรับผลงานของพวกเขา ที่สามารถบ่งบอกถึงแรงบันดาลใจของศิลปินที่นำมาสร้างสรรคผลงานของตนเอง
3. ให้นักเรียนแต่ละคนหรือแบ่งกลุ่มเล็กๆ ในการเลือกผลงานศิลปะหรือศิลปิน เพื่อสืบหาข้อมูล และ สร้างเป็นเส้นทางที่แสดงถึงการสืบค้นของผลงานศิลปะ
4. ให้นักเรียนแต่ละคน หรือแบ่งกลุ่มเล็กๆ ในการสืบหาข้อเท็จจริงของบริบททาง

วัฒนธรรม จากการสร้างสรรค์งานของศิลปิน หรือพื้นฐานในกระบวนการทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้นมา

แกนศิลปวิจารณ์

การสอนศิลปวิจารณ์สามารถสร้างขึ้นจากการที่วชมพิพิธภัณฑน์ โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ดังนี้

1. ให้นักเรียนอธิบายจากการถามคำถาม การตีความ และตัดสินใจเกี่ยวกับงานศิลปะ ในระหว่างที่พวกเขาที่วชมพิพิธภัณฑน์

2. ให้นักเรียนอ่านนิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ โดยพูดถึงงานศิลปะหรือนิทรรศการศิลปะ จากนั้นให้พวกเขาพิจารณาเปรียบเทียบในสิ่งที่สังเกตและและแสดงความคิดเห็น

3. สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของศิลปิน และการตีความหมายของงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้น เป็นการช่วยฝึกให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับงานศิลปะ และรู้จักตีความหมายขึ้นใหม่จากเดิมได้ เปรียบเทียบสิ่งที่พวกเขาได้ตีความ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่อาจเป็นไปได้จากเหตุผลของความแตกต่างหรือเหมือนกัน

4. ก่อนไปที่วชมพิพิธภัณฑน์ ชักชวนให้นักเรียนเขียนความคิดเห็นถึงงานศิลปะที่พวกเขาจะได้เห็น นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบในเบื้องต้นได้อย่างฉับไวจากการเห็นผลงานด้วยตนเอง

3.4.3 การจัดการศึกษาร่วมกับนักการศึกษาพิพิธภัณฑน์

มีวิธีการหลากหลายในการเข้าถึงสำหรับการสอนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑน์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญพิพิธภัณฑน์ ซึ่งสามารถทำให้การจัดการหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับกิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยสามารถร่วมมือกันในการทำงานเพื่อพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร และการวางแผนการมีส่วนร่วมระหว่างกันสำหรับการจัดการเรียนรู้พิพิธภัณฑน์ในห้องเรียน

3.4.4 การจัดการศึกษาจากอินเทอร์เน็ตของพิพิธภัณฑน์

การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแนวทางสำหรับครูศิลปะศึกษาที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนที่หลากหลายสำหรับการจัดการเรียนรู้พิพิธภัณฑน์ในห้องเรียนด้วยเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑน์ ซึ่งเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้เห็นและสนทนาเกี่ยวกับงานศิลปะรอบโลกด้วยเทคโนโลยีเป็นการสืบค้นข้อมูลผ่านการใช้อินเทอร์เน็ต นักเรียนสามารถสำรวจเพื่อการเข้าถึงข้อมูล เช่น นักเขียนสืบค้นสำหรับเว็บไซต์ที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับงานศิลปะ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลจากศิลปิน และงานศิลปะ นักเรียนเลือกผลงานที่ต้องการทำความเข้าใจในตัวผลงาน และเขียนอธิบายสั้นๆเพื่อเล่าถึงแนวคิดของผลงาน

จากแนวทางการใช้ทรัพยากรทางพิพิธภัณฑสถานของ Stone ทำให้เห็นความสำคัญของการจัดระบบการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน และแนวทางการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่เป็นการบูรณาการจากหลักสูตรศิลปะที่จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถาน ศิลปะได้ ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษานี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขยายการรับรู้ โดยเฉพาะทางสุนทรียะและความรู้ความเข้าใจในศิลปะของนักเรียน คุณค่าของการได้สัมผัสผลงานจากการไปศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะจะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้มากขึ้น

4. การจัดการศึกษานอกสถานที่

4.1 ความหมายของการจัดการศึกษานอกสถานที่

การจัดการศึกษานอกสถานที่ เป็นการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งในปัจจุบันที่ครูผู้สอนนิยมนำมาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนในของตนเองอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีนักวิชาการศิลปะศึกษาได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกสถานที่ไว้ดังนี้

สันติ คุณประเสริฐ (2547) กล่าวว่า การเดินทางไปศึกษานอกสถานที่และทัศนศึกษาดูงาน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง ได้สัมผัสกับแหล่งการเรียนรู้ภายนอกที่มีสภาพแวดล้อมน่าสนใจ ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง ได้ใช้แหล่งชุมชนและทรัพยากรภายนอกให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้

Floyd (2002) ได้กล่าวว่าประสบการณ์จากพิพิธภัณฑสถานศิลปะเป็นสิ่งที่มากกว่าการทัศนศึกษาของนักเรียน และจะเป็นประสบการณ์ของนักเรียนที่จะติดตัวไป เป็นประสบการณ์ที่กระตุ้นความรู้สึกต่อพิพิธภัณฑสถานจากการได้เรียนรู้จริง

ดังนั้นการจัดการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สัมผัสกับแหล่งการเรียนรู้ภายนอกที่มีสภาพแวดล้อมน่าสนใจ ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง และจะเป็นประสบการณ์ของนักเรียนที่จะติดตัวตลอดไป

4.2 วิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่

สันติ คุณประเสริฐ (2547) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่ ไว้ดังนี้

4.2.1 จัดโครงการศึกษานอกสถานที่ และทัศนศึกษาดูงานให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน รักการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลจริง และเกิดนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้เข้าใจความมุ่งหมาย จุดประสงค์การ

เรียนรู้ และเนื้อหาวิชาเพื่อจะเตรียมแผนการสอน และกำหนดกิจกรรมการเดินทางศึกษาดูงาน รวมทั้งเสนอของบประมาณสนับสนุน

4.2.2 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การร่วมกันวางแผนจัดการเดินทางระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น เรื่องที่จะศึกษา สถานที่ วิธีการ เดินทาง กำหนดการเดินทาง การติดต่อ ที่พัก อาหาร ค่าใช้จ่าย หน้าที่รับผิดชอบ บูรณาการผสมผสานสาระความรู้ด้านอื่นอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.2.3 การติดต่อและขอความร่วมมือเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในหัวข้อที่ต้องการศึกษาจากสถานที่และบุคคลที่ต้องการเดินทางไปดูงาน ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น หน่วยงานราชการ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนากิจกรรมตามศักยภาพ

4.2.4 จัดการตรวจสอบความปลอดภัย ระยะเส้นทาง ฤดูกาล สภาพฟ้าดิน อากาศ เลือกวิธีการเดินทางที่ประหยัด ยานพาหนะ ที่พักที่มีความปลอดภัย อาหารและสวัสดิการที่จำเป็น

4.2.5 เตรียมตัวผู้เรียนด้านวิธีการค้นคว้าและบันทึกข้อมูล ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งภายนอกและภายในกลุ่ม ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง เช่น วิธีการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการแก้ไขปัญหา

4.2.6 กำหนดการเดินทาง จัดทำรายละเอียดการเดินทาง ผู้เรียนมีเวลาเตรียมตัว แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ถ้าต้องใช้เวลาเรียนของวิชาอื่นต้องปรึกษาและแจ้งอาจารย์เจ้าของวิชารับทราบ และอนุญาตล่วงหน้า

4.2.7 กำหนดตัววิทยากร อาจารย์ผู้ควบคุมการเดินทางและผู้ช่วย เอกสารประกอบการศึกษาดูงาน จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เครื่องเสียง ไมโครโฟน ไร้สายและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียน

4.2.8 ประเมินผลการเรียนและอภิปรายสรุปผลการเดินทาง ประเมินผลการเรียนด้านความรู้เนื้อหาและทักษะที่ได้รับโดยตรงจากการเดินทาง อภิปรายประเมินผลกระบวนการเรียน การสรุปผลและนำเสนอรายงานผลเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อการพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป

ดังนั้นวิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่ เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงรายละเอียดวิธีการจัดการสำหรับการจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นส่วนสำคัญ เพื่อที่จะสามารถจัดการศึกษานอกสถานที่ได้ประสบผลสำเร็จ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นุติยาพร วงษ์เณร (2553) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สันเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 47 คน โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ คือ 1) พัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนเริ่มตั้งแต่ชั้นแรกจนถึงชั้นสูงสุด คือ (1) ความชื่นชอบ (2) ความงามและความจริง (3) การแสดงออก (4) แบบอย่างและรูปแบบ (5) ความเป็นตัวตน และ 2) สามารถพัฒนาการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนตามขั้นพัฒนาการสุนทรียภาพจากขั้นแรกสู่ชั้นสูงสุดโดยใช้แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6 ขั้น คือ 1) ขั้นรับรู้ทางทัศน์ 2) ขั้นสื่อสารงานศิลป์ 3) ชั้นวิเคราะห์โครงสร้าง 4) ชั้นแปลความหมายผลงาน 5) ชั้นประเมินคุณค่า 6) ชั้นกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์ (2553) ได้ศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นโดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแนวทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของไมเคิล เจ พาร์สัน จำแนกออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง ขั้นที่ 3 การแสดงออก ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง คือ แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย ประกอบด้วยภาพถ่ายงานจิตรกรรม 6 ภาพ และชุดคำถาม แบบบันทึกการรับรู้เชิงสุนทรีย คู่มือการวิเคราะห์เชิงสุนทรียซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสูงสุด ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ ค่าที่ผลการวิจัยพบว่าค่าสูงสุดในการการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมา คือ ขั้นที่ 3 การแสดงออก คิดเป็นร้อยละ 39.28 และ ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 2.33 และไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง

สรिता เจือศรีสกุล (2553) ได้ศึกษาผลการสอนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมที่มีต่อการรับรู้คุณค่าศิลปะ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 28 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้คุณค่าศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมสูงกว่าระดับการรับรู้คุณค่า

ศิลปะก่อนเรียนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ระดับเจตคติต่อศิลปะของนักเรียนหลังเรียนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมส่วนใหญ่สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน 3) พฤติกรรมที่ปรากฏมากที่สุดคือ การตอบคำถามอย่างสร้างสรรค์ และ 4) ความคิดเห็นก่อนนักเรียนที่มีต่อการสอนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

จุฑาทิพย์ เขียมปิยะกุล (2552) ได้ศึกษาการใช้คำถามในการเรียนการสอนของครูศิลปะระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนสาธิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปะถามคำถามประเภทกำหนดทิศทาง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมาคือคำถามประเภทการค้นพบ และคำถามประเภทเชิงวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 16.20 และ 14.33 ตามลำดับ โดยคำถามประเภทเชิงคาดคะเน คำถามประเภทลักษณะเฉพาะบุคคล คำถามประเภทจำแนกข้อมูล และคำถามประเภทปรับลำดับความคิด คิดเป็นร้อยละ 8.41, 7.48, 5.91, และ 5.60 ตามลำดับ ซึ่งคำถามประเภทเชิงประเมินค่า และคำถามประเภทเชิงสังเคราะห์ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.80 และ 1.24 ตามลำดับ

อัญชลีรัตน์ มลิณฑสุต (2548) ได้ศึกษาการใช้พิพิธภัณฑน์เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ ครูสอนศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 138 คน และเจ้าหน้าที่ของทางพิพิธภัณฑน์และหอศิลป์ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการใช้พิพิธภัณฑน์ในการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และความสามารถมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างงานศิลปะ 2) ด้านลักษณะการใช้พิพิธภัณฑน์ในการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของครูศิลปะ 2.1) ขั้นเตรียมการพร้อมก่อนที่จะใช้พิพิธภัณฑน์ ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องการใช้แหล่งข้อมูลความรู้ที่ทางพิพิธภัณฑน์จัดทำขึ้นในการเผยแพร่ อย่างเช่น เอกสารหรือแผ่นพับ 2.3) ขั้นสรุปผลภายหลังการใช้พิพิธภัณฑน์ ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องการประเมินผลการใช้พิพิธภัณฑน์ด้วยการจัดกลุ่มอภิปราย 3) ด้วยประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑน์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องที่ผู้เรียนสามารถได้ศึกษาผลงานศิลปะที่หลากหลาย 4) ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาทัศนศิลป์ ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย รวมถึง

ขอให้ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำข้อมูลเฉพาะเรื่อง หรือ ตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้สำหรับผู้เรียน เช่น ห้องสมุด และ web site เป็นต้น ส่วนเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องการเน้นความร่วมมือระยะยาวและการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย และร่วมกันสรุปวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทางการจัดการเรียนการสอนในพิพิธภัณฑ์

ฐิติคันส์ พากย์สุขี (2547) ได้ศึกษาผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ที่เรียนวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่ช่วยขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ให้กว้างขวางขึ้น การได้สัมผัสกับผลงานศิลปะต้นฉบับมีส่วนปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และทำการสำรวจวิเคราะห์ผลงานด้วยการร่างภาพ จุดบันทึก และสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันในขณะที่ชมผลงานศิลปะ ในด้านการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ พบว่า วิธีการสร้างสรรค์งานของนักเรียนส่วนใหญ่ มีทั้งการเลียนแบบและดัดแปลง ผลงานของนักเรียนมีโครงสร้างทางองค์ประกอบศิลป์คล้ายคลึงกับผลงานศิลปะต้นฉบับ แต่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องราว ทัศนธาตุ และเทคนิคบางประการในการสร้างงาน

สุทธาสินี วัชรบูล (2544) ได้ศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์ชุมพลแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาประเทศไทย อังกฤษ พบว่าการดำเนินงานเรื่องการจัดแหล่งเรียนรู้ในประเทศไทย เป็นการดำเนินงานที่ได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน สถานศึกษา นักวิชาการสาขาต่างๆ องค์กรธุรกิจ สถานประกอบการ ครู/ผู้สอน ผู้ปกครอง และนักการเมืองต่างให้ความสนใจ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ จนทำให้บทบาทของพิพิธภัณฑ์ หอสมุด และหอจดหมายเหตุ ซึ่งแต่เดิมเป็นที่รวบรวมงานศิลปะเป็นส่วนใหญ่ และให้การศึกษเป็นส่วนน้อยนั้น ได้ปรับบทบาทและพัฒนาการทำงานโดยเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ความรู้แก่ผู้ชมซึ่งมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้อย่างเต็มที่ เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงได้กับการศึกษาทุกระบบไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ นอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการชมผลงานที่จัดแสดงไว้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้อย่างแท้จริง การทำงานอย่างจริงจังของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดแหล่งเรียนรู้ ทำให้นโยบายของรัฐบาลเรื่องการเรียนรู้อันเป็นวาระแห่งชาติที่สำคัญนั้น ดำเนินไปตามเป้าหมาย และสมประโยชน์แก่ผู้ที่ตั้งปณิธานในการทำงานเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริง

ศิริวัฒน์ แสนเสริม (2543) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และนักวิชาการศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารงานจำนวน 64 คนผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำนวน 30 คน และนักวิชาการศิลปศึกษาจำนวน 26 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทยสอดคล้องกันในระดับมากในเรื่อง 1) หลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2) นโยบายทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3) แผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 4) บทบาททางการศึกษาที่คาดหวังของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งประกอบด้วยทำให้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ การให้ความรู้เชิงสหวิทยาการและมานุษยวิทยา การให้ความรู้เชิงสังคม และมีความคิดเห็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย ควรีบทบาทมากที่สุดในการเป็นแหล่งที่มีงานศิลปะที่มีคุณค่า ถือเป็นศูนย์กลางแหล่งการศึกษาอย่างผสมผสานความรู้ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรีย และชื่นชมงานศิลปะ การรู้หลักและวิธีจัดเก็บสะสมงานศิลปะ การส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรียและสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ และการให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตสังคม สภาพแวดล้อม คติความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีและอิทธิพลของลัทธิต่างๆ โดยผ่านงานศิลปะ งานวิจัยต่างประเทศ

Nam (2009) ได้ศึกษาการสร้างความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ศิลปะและโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นผลลัพธ์ และกลวิธีสำหรับการสร้างความร่วมมือกัน โดยศึกษาเฉพาะกรณีของครูศิลปะในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาพิพิธภัณฑ์จะต้องตระหนักถึงความต้องการของครูศิลปะ และครูศิลปะจะต้องตระหนักถึงทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ หนึ่งในวิธีที่ดีที่สุดที่จะส่งเสริมให้ครูศิลปะใช้พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นทรัพยากรทางการศึกษา โดยผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการของครูการประชุมเชิงปฏิบัติการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ความร่วมมือและการสื่อสารนี้จะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จระหว่างพิพิธภัณฑ์และโรงเรียน ดังนั้นการสื่อสารที่ชัดเจนและเปิดกว้างจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบร่วมกันระหว่างพิพิธภัณฑ์ศิลปะและโรงเรียน ผลของการศึกษานี้จะช่วยนำความร่วมมือให้มีผลมากขึ้นระหว่างสองสถาบันการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และนักเรียนสามารถพัฒนาในความเข้าใจของพวกเขาต่อการชื่นชมงานศิลปะ

Mitchell (2008) ได้ศึกษาการกำหนดให้พิพิธภัณฑ์มีส่วนสำคัญของการสร้างโอกาสเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาได้ระหว่างชั้นเรียนและโลกกว้าง ที่จะช่วยให้การศึกษาสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายของการเตรียมความพร้อมนักเรียนสำหรับความรับผิดชอบต่อโอกาสและประสบการณ์

ของวัยเติบโต งานวิจัยนี้มุ่งเน้นเฉพาะเนื้อหาสาระที่อยู่ในการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ รูปแบบการสอนของงานวิจัยนี้เป็นการเสนอรูปแบบโครงสร้าง บริบทของพิพิธภัณฑ์ บริบทของการสำรวจถึงวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้ ของการรวมกันในตัวเนื้อหาสาระ ที่จะทำให้เกิดปัจจัยที่มองไม่เห็นจากการกระทำที่มองเห็นได้และเพื่อเปิดใช้งานถึงความเป็นไปได้ของหน่วยงาน โครงสร้างนี้จะเป็นการจัดระเบียบของรูปแบบการขยายบริบทการสอนพื้นฐานของนักการศึกษา ในการที่จะมีวิธีในการรับไปใช้ในการพัฒนา และผสมผสานของประสบการณ์การเรียนรู้

Chen (2007) ได้ศึกษาการสำรวจการพัฒนาความร่วมมือการสอนศิลปะศึกษาระหว่างพิพิธภัณฑ์และโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาบทบาท ความสำคัญของการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ การจัดการศึกษาของโรงเรียนในหลักพื้นฐาน แนวปฏิบัติ รูปแบบ และสำรวจบทบาทหน้าที่ของครูที่มีต่อความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์และโรงเรียน ผลการสำรวจพบว่าพิพิธภัณฑ์และโรงเรียนสามารถร่วมมือกันที่จะจัดการศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย ปฏิรูปการจัดการศึกษา ซึ่งมีวิธีการที่แตกต่างกันในความร่วมมือ โดยครูมีบทบาทที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมความร่วมมือกัน ที่จะร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพิพิธภัณฑ์จะต้องสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้เช่นกัน กำหนดจุดประสงค์เฉพาะร่วมกัน และการสำรวจนี้ได้เสนอการร่วมมือกันที่สนับสนุนให้จัดกิจกรรมระหว่างพิพิธภัณฑ์และโรงเรียน

Ben-Haim (2006) ได้ศึกษาการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจากการรวบรวมข้อมูลผลในงานวิจัยจากนักการศึกษาพิพิธภัณฑ์ เกี่ยวกับการสร้างการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในห้องแสดงงานศิลปะใน J. Paul Getty Museum ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ห้องแสดงผลงานศิลปะจะเป็นจุดเป้าหมายของการเรียนด้วยวิธีการสำรวจ ค้นหา ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนถึงการสำรวจทางความคิดที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีการมอง การสัมผัส การเคลื่อนไหว และตีความหมายจากสิ่งที่ได้ยิน โดยครูผู้สอนใช้วิธีการวางแผนและใช้เครื่องมือเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย

Devis (1997) ได้ศึกษาในทฤษฎีพัฒนาการของเด็กทางสุนทรียภาพแบบโค้งรูปตัวยูของการ์ดเนอร์ โดยที่เดวิสพบข้อมูลสนับสนุนตามทฤษฎีว่าคุณภาพเชิงสุนทรียในภาพวาดของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเช่นเดียวกับศิลปินผู้ใหญ่ สามารถวาดได้อย่างเชื่อมั่นเฉียบขาด แต่จะลดลงในเด็กช่วงวัยระยะกลาง คือ เด็กอายุ 8 – 10 ขวบ ซึ่งเดวิสพบว่าความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ คือ ความก้าวหน้าของการใช้สัญลักษณ์เชิงอุปมาอุปไมยของผู้ใหญ่จะก้าวหน้ากว่าเด็ก

Trimis and Savva (2005) ได้ศึกษาการตอบสนองของเด็กก่อนประถมศึกษาถึงการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 32 คน ชาย 16 หญิง 16 เลือกลงโดยการสุ่มจากสองห้องเรียนในสองโรงเรียนของรัฐในสถานรับเลี้ยงเด็ก Nicosia ไชปรัส โดยใช้การสัมภาษณ์แบบ

ปลายเปิด บันทึกรังการสังเกตห้องเรียน และวิเคราะห์งานศิลปะของเด็กที่ถูกนำมาใช้เพื่อหาอิทธิพลของการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผลการวิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาจากการตอบสนองและการสร้างงานศิลปะของเด็ก ในระหว่างการชื่นชมงานศิลปะนั้นเป็นส่วนสำคัญ เพราะจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้งานศิลปะของพวกเขาและเพิ่มศักยภาพในการคิดของพวกเขาเกี่ยวกับศิลปะ การเรียนรู้ที่จะมองศิลปะเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาและความพยายาม ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการเข้าชมเข้ากับพิพิธภัณฑ์ศิลปะและไปยังสถานที่อื่น ๆ ที่น่าสนใจทางวัฒนธรรม ควรจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ศิลปะ (เช่น อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์, สตูดิโอศิลปิน, เวิร์กช็อป, สถานที่ทางศาสนา นอกจากนี้ความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจของเด็กในศิลปะ

Russell (1988) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพูดถึงศิลปะอย่างมีเหตุผลพบว่าเด็ก ๆ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สามารถพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลจากการพูดถึงงานศิลปะ เขารายงานการให้คำนิยาม หรือการพูดแสดงความคิดเห็น และการพูดในเชิงประวัติศาสตร์ของเด็ก ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการสืบสอบ (Inquiry) ไปสู่ความเป็นสุนทรีย์ งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 นั้นมีศักยภาพ และเชี่ยวชาญที่พัฒนาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ในประเด็นของการพูดถึงศิลปะอย่างมีเหตุผล (Verbal Reasoning) ซึ่งหมายถึงการใช้ถ้อยคำ ทั้งการพูด และเขียน อย่างมีเหตุผล ที่พิจารณาได้อย่างชัดเจน เด็กสามารถยกตัวอย่างขึ้นมาอ้างอิงสนับสนุนประเด็นคำตอบของตนอย่างมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือด้วย

D'Onofrio and Nodine (1981) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการตอบสนองของเด็กต่อภาพวาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการประเมินผลของเด็กเกี่ยวกับกลุ่มภาพวาดที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองของศิลปินเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือเด็กจำนวน 15 คน อายุตั้งแต่ 4.5 ปี ถึง 15 ปี ซึ่งทั้งหมดศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในฟิลาเดลเฟีย โดยที่ 7 คนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในเขตชุมชนอาชีพ ซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมแบบเมืองที่มีพิพิธภัณฑ์ อีก 8 คน มาจากสถานภาพหลากหลาย คือชนชั้นกลาง และชั้นที่มีฐานะต่ำกว่า ความถนัดทางวิชาการของนักเรียนอยู่ในระดับมาตรฐานจากค่าเฉลี่ยที่เห็นอกว่านักเรียนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เป็นคำถาม 8 คำถาม ที่เกี่ยวข้องกับภาพวาดที่จำลองขึ้นจำนวน 4 ชิ้น โดยคำถามเป็นแบบชนิดปลายเปิด ผู้ทดสอบสนทนากับเด็กคนละประมาณ 30 นาที ซึ่งการทดลองนี้ใช้ภาพศิลปะทั้ง 4 ภาพ ถามด้วยคำถามทั้ง 8 ข้อ โดยเป็นบททดสอบด้วยต้นแบบการพัฒนาสุนทรีย์ภาพของพาร์สัน (1977) โดยใช้วิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์ของเพียเจต์ (1977) ผลการวิจัยพบว่า เด็กสามารถตอบรับต่อคำถามเกี่ยวกับภาพวาดทั้ง 4 ชิ้น โดยเป็นไปตามแบบวัดการพัฒนาสุนทรีย์ภาพของพาร์สัน ทั้ง 4 ลำดับ โดยเด็กสามารถสังเกตและซาบซึ้งถึงมุมมองของศิลปินความสามารถนี้มีสหสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะชื่นชอบภาพวาดได้อย่างมีเหตุผล

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวพบว่า แนวทางการบูรณาการ
สอนศิลปะกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะนั้น จำเป็นต้องมีการจัดระบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายตาม
องค์ความรู้ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทาง
สุนทรียะ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องสั่งสมและอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝน และส่วน
สำคัญต้องเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความรู้ความเข้าใจในที่มีต่อสุนทรียภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. สมมติฐานการวิจัย
3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การดำเนินการทดลอง
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูล
9. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความและอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อมูลด้านการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะ และพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา
- 1.2 ข้อมูลด้านสุนทรียศาสตร์ การสอนสุนทรียศึกษา พัฒนาการทางสุนทรียภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา และทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)
- 1.3 ข้อมูลการจัดการศึกษานอกสถานที่ วิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน
- 1.4 ข้อมูลทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ การจัดการศึกษา และการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะด้วยการสอนส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จะมีระดับสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่เรียนวิชา ถอดรหัสภาพวาด (วิชาบังคับเลือก) ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554 จำนวน 26 คน โดยไม่จำแนกเพศ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
2. แบบบันทึกประสบการณ์เพื่อชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
3. แบบทดสอบสุนทรียภาพ
4. คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ
5. แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ
6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
7. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

5. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน เพื่อใช้จัดกิจกรรมในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที โดยมีโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ โดยแบ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ชั้นนำ 2) ชั้นสอน 3) ชั้นสรุปผล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้ร่วมกับทฤษฎีการสอนสุนทรียศึกษา การพัฒนาสุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

5.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สารทัศนศิลป์ ชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 4 คู่มือครู ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบเรียนศิลปะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อใช้ในการวางกรอบการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

5.1.2 ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการโดยทั่วไปของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวางกรอบการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

5.1.3 ศึกษารูปแบบ และแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5.1.4 ศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของ Stone (2001) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะ

5.1.5 ศึกษาแนวทางการสอนสุนทรียศึกษา พัฒนาการทางสุนทรียะ ประสพการณ์ทางสุนทรียะ ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) นี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมประสพการณ์ทางสุนทรียะ

5.1.6 สังเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 8 สัปดาห์ ที่สอดคล้องตามเนื้อหาสาระ ความเหมาะสมในช่วงวัยของนักเรียน โดยแต่ละกิจกรรมจะมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 และเน้นความสำคัญของกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ที่ส่งเสริมประสพการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน

5.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.1.8 แก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.1.9 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.2 แบบบันทึกประสพการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แบบบันทึกประสพการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นแบบบันทึกสำหรับนักเรียนใช้ในการเกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ดูงานศิลปะ และทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบบันทึกนี้เป็นเครื่องมือฝึก

ประสบการณ์ทางสุนทรียะ ประเมินผลการตอบสนองทางสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อการดูงาน ศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ ศิลปะ 6 กิจกรรม ซึ่งใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีดังนี้

5.2.1 ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการใช้คำถามตามทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียภาพ ของ Michael J. Parsons

5.2.2 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

5.2.3 นำแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไป ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.2.4 แก้ไขแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ตามข้อเสนอแนะของ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ คู่มือสำหรับการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการ ทดลอง

5.2.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย

5.3 แบบทดสอบสุนทรียภาพ

แบบทดสอบสุนทรียภาพ ประกอบด้วยภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ คือ ภาพผลงาน ศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ และชุดคำถาม จำนวน 7 คำถาม ใช้สำหรับทดสอบวัดระดับ สุนทรียภาพของนักเรียน ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) มีดังนี้

5.3.1 ภาพผลงานศิลปะ (ประเภทจิตรกรรม) จำนวน 2 ภาพ แบ่งเป็นภาพผลงาน ศิลปินไทย จำนวน 1 ภาพ และศิลปินต่างประเทศ จำนวน 1 ภาพ ใช้สำหรับเป็นตัวแทนภาพผลงาน ศิลปะในการตอบคำถามจากชุดคำถาม

ขั้นตอนการคัดเลือกภาพผลงานศิลปะ มีดังนี้

5.3.1.1 ศึกษารูปแบบ และลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5.3.1.2 ศึกษารูปแบบ และลักษณะผลงานศิลปะที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ศิลปะทั้งที่จัดแสดงนิทรรศการถาวร และนิทรรศการชั่วคราว ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5.3.1.3 สร้างเกณฑ์การคัดเลือกภาพผลงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อใช้ในการคัดเลือกภาพผลงานศิลปะของการเป็นตัวแทนผลงานศิลปะที่จะใช้ในการทดสอบสุนทรียภาพ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานดังนี้

- 1) เป็นผลงานศิลปะ (ประเภทจิตรกรรม)
- 2) เป็นผลงานของศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ
- 3) เป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะศึกษา
- 4) ผลงานมีความเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

5) ผลงานของศิลปินมีเอกลักษณ์ประจำตัว โดยคำนึงถึงความมีรูปแบบ เนื้อหาและองค์ประกอบศิลปะของภาพที่เป็นสากล สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ระบุว่า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

5.3.1.4 นำเกณฑ์การคัดเลือกภาพผลงาน ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะที่มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 10 ปี เพื่อพิจารณาความเหมาะสม จำนวน 2 ท่าน เพื่อหาความเหมาะสมของภาพผลงานศิลปะที่จะนำไปใช้ในการทดสอบ

5.3.1.5 นำภาพผลงานศิลปะที่คัดเลือก ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบเกี่ยวกับความเหมาะสมของเกณฑ์การคัดเลือกภาพผลงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5.3.1.6 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.3.2 ชุดคำถาม ซึ่งมีคำถามปลายเปิด 7 คำถาม ตามแนวทางการใช้คำถามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ใช้สำหรับตอบคำถามร่วมกับภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ โดยชุดคำถาม 7 คำถาม ประกอบด้วย

- คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้
- คำถามที่ 2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
- คำถามที่ 3 ภาพนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอะไร
- คำถามที่ 4 สมมุติถ้านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ ทำไมถึงวาดภาพออกมาเช่นนี้

คำถามที่ 5 ภาพนี้เป็นภาพวาดที่สวยหรือไม่ เพราะอะไร

คำถามที่ 6 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

คำถามที่ 7 นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงภาพนี้เป็นอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบสุนทรียภาพ มีดังนี้

5.3.2.1 ศึกษาชุดคำถาม ตามทฤษฎีการพัฒนาสุนทรียภาพของพาร์สัน (Parson, 1987) ของการใช้คำถามต่อนักเรียนในการดูผลงานศิลปะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ประสพการณ์ทางสุนทรียะ

5.3.2.2 ศึกษาชุดคำถาม ในงานวิจัยของนุติยาพร (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา และหทัยรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการ รับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

5.3.2.3 ดัดแปลงชุดคำถามของพาร์สัน และชุดคำถามในงานวิจัย นุติยาพร (2553) และหทัยรัตน์ (2553) โดยคัดเลือกคำถามที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการตอบรับ ทางประสพการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน ซึ่งได้คำถามจำนวน 7 คำถาม

5.3.2.4 นำแบบทดสอบสุนทรียภาพไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อ ตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้าน เนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.3.2.5 แก้ไขแบบทดสอบสุนทรียภาพตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบทดสอบสุนทรียภาพที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.3.2.6 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย

5.3.3 เกณฑ์การวัดค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ

5.3.3.1 นำคำตอบของนักเรียนแต่ละคนมาวิเคราะห์หาคำสำคัญที่ระบุว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในการแสดงออกถึงพัฒนาการทางสุนทรียภาพที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ

5.3.3.2 พิจารณาคำตอบเพื่อเปรียบเทียบตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพ ของ Parsons (1987) ใน 5 ระดับ โดยสรุปค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนแต่ละคน จาก ค่าระดับสูงสุด (Maximum Value) ที่พบจากการตอบคำถามของนักเรียน

5.4 คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บนพื้นฐานของการตอบสนองที่มีต่อผลงานศิลปะซึ่งต้องตรวจสอบภายใต้บริบทของการรับรู้การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกต่อภาพผลงานศิลปะ โดยคู่มือนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยให้เข้าใจถึงสุนทรียภาพที่มีต่อผลงานศิลปะ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ที่ได้ระบุขั้นระดับพัฒนาสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ขั้นตอนการสร้างคู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ มีดังนี้

5.4.1 ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียภาพของพาร์สัน ตามที่ได้ระบุขั้นพัฒนาการทางสุนทรียะไว้ 5 ขั้น

5.4.2 ศึกษาแนวทางการสร้างคู่มือสำหรับการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

5.4.3 นำคู่มือสำหรับการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.4.4 แก้ไขคู่มือสำหรับการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ คู่มือสำหรับการวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.4.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.5 แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ใช้ในการนับระดับความถี่ของพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเกณฑ์การจัดประเภทการรับรู้ทางศิลปะในงานวิจัยของ D'Onofrio and Nodine (1981) ตามแนวทางพัฒนาสุนทรียภาพของพาร์สัน

ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะ มีดังนี้

5.5.1 ศึกษาเกี่ยวกับประเภทการรับรู้ทางศิลปะในงานวิจัยของ D'Onofrio and Nodine (1981) ที่เป็นพฤติกรรมของการแสดงออกทางประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดพฤติกรรมของนักเรียน

5.5.2 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม และตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรม จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

5.5.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรง และความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.5.4 แก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.5.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.6 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ แบบสอบถามนี้เป็นในรูปแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดค่าคำตอบออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ มีดังนี้

5.6.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดทัศนคติ จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยต่างๆ

5.6.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

5.6.3 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.6.4 แก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.6.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5.7 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ที่ใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียนเกี่ยวกับครอบครัว พื้นฐานประสบการณ์ทางด้านศิลปะ และพิพิธภัณฑสถานศิลปะ โดยใช้สำหรับสอบถามนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

5.7.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จากหนังสือวารสาร เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

5.7.2 สร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

5.7.3 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสม แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงทางด้านเนื้อหา และความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.7.4 แก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

5.7.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 7 ชุด ทำการทดสอบความตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและรับรองเครื่องมือในเรื่องของเนื้อหาและความถูกต้อง ประมวลข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้สมบูรณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการการสอนสุนทรียศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนศิลปศึกษา จำนวน 2 ท่าน และ

ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษา การจัดการกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 7 ชุด ทำการทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง

6. การดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

วิธีดำเนินการขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป และแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่เรียนวิชาดนตรีหุสภาวาด (วิชาบังคับเลือก) ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554 จำนวน 26 คน โดยไม่จำแนกเพศ

วิธีดำเนินการขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำนวน 8 แผน ใช้จัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งในแต่ละสัปดาห์ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สำหรับให้นักเรียนใช้บันทึกประสบการณ์ในการที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ดูงานศิลปะ และทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบบันทึกนี้เป็นเครื่องมือฝึกประสบการณ์ทางสุนทรียะ และประเมินพัฒนาการของนักเรียนในช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ ทุกกิจกรรมผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ โดยมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 ท่าน ทำการนับความถี่ของพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์

วิธีดำเนินการขั้นที่ 3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ แบบสอบถามนี้เป็นในรูปแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดย และผู้วิจัยทำการทดสอบแบบทดสอบสุนทรียภาพ หลังเรียน (Post-test) แล้วจึงนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์คำตอบ เพื่อหาค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยผู้วิจัยใช้คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ สำหรับวิเคราะห์การตอบสนองของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะซึ่งเป็นการตรวจสอบภายใต้บริบทของสุนทรียภาพที่มีต่อการรับรู้ การแสดงออกทางความคิด และอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ

วิธีดำเนินการขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการทดสอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) และนำข้อมูลแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สูตรการหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

7.2 สูตรการหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ	f	แทน	ความถี่ของข้อมูล
	$\sum fx$	แทน	ผลรวมของความถี่คูณคะแนน
	n	แทน	ข้อมูลทั้งหมด

7.3 สูตรการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \frac{\sqrt{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	ข้อมูลทั้งหมด
	$\sum fx$	แทน	ผลรวมทั้งหมดความถี่คูณคะแนน

7.4 สูตรการทดสอบค่า t (t-test dependent) จากแบบทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}} \quad \text{มี } df = n-1$$

เมื่อ	D	แทน	ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่ของข้อมูล

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) โดยมีการวิเคราะห์ในแต่ละส่วน ดังนี้

8.1 แบบทดสอบสุนทรียภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยนำแบบทดสอบสุนทรียภาพจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์คำตอบของนักเรียนจากแบบทดสอบสุนทรียภาพของแต่ละคน ลงในคู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลทางสุนทรียภาพ พิจารณาคำตอบทั้ง 7 คำถาม โดยนำเอาค่าสูงสุด (Maximum value) จากคำตอบที่ได้เพื่อสรุปว่านักเรียนแต่ละคนมีระดับสุนทรียภาพอยู่ในขั้นใด ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ใน 5 ระดับ โดยผู้วิจัยนำผลที่ได้ทั้งหมดไปหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่า t-test วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

8.2 แบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑศิลปะ

นำแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑศิลปะที่นักเรียนใช้บันทึกจากการที่วชม และดูงานศิลปะ มาวิเคราะห์และประเมินพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนในการแสดงผลทางสุนทรียภาพต่อที่มีต่องานศิลปะในพิพิธภัณฑศิลปะ และวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพิพิธภัณฑศิลปะจากการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลปะ 6 กิจกรรม โดยกำหนดค่าคำตอบตามอัตราการประมาณค่า Rating Scale 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ แล้วนำมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดความหมายค่าตัวเลข ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเท่ากับ	2
เห็นด้วยที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	1

8.3 แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

นำมาแจกแจงความถี่แต่ละข้อแล้วจึงนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) นำผลที่ได้มานำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

8.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่ได้ทำหลังเรียน มาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยกำหนดค่าคำตอบตามอัตราค่าประมาณค่า Rating Scale 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ แล้วนำมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดความหมายค่าตัวเลข ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเท่ากับ	2
เห็นด้วยที่น้อยที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	1

และนำส่วนที่เป็นความคิดเห็นปลายเปิด มาแจกแจงความถี่แต่ละข้อ แล้วจึงนำผลที่ได้มานำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

8.5 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

นำมาแจกแจงค่าความถี่ในแต่ละข้อ แล้วจึงนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) นำผลที่ได้มานำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

9. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง ความเรียง จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ ผลการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา และศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

อภิปรายผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยรวบรวมข้อมูลสาระสำคัญ และข้อสังเกตที่ค้นพบจากการทดลอง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา และศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

เผยแพร่ผลการวิจัยด้วยบทความวิชาการลงในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED (An Online Journal of Education) ประจำปี Vol.7 No.1, 2012

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

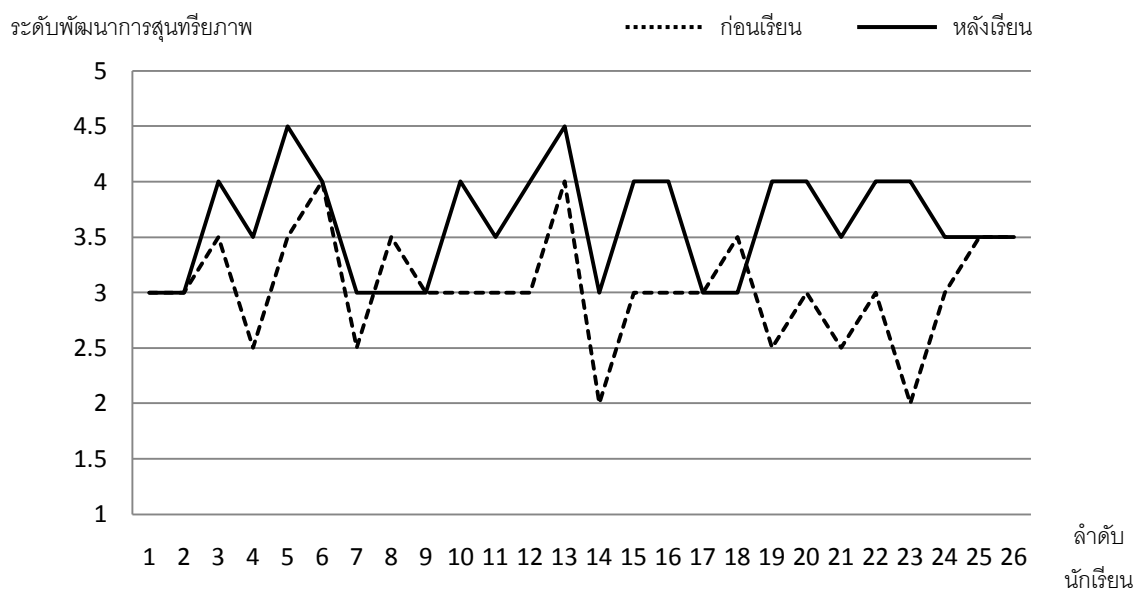
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน
และหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ
จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ลำดับนักเรียน	ค่าระดับก่อนเรียน	ค่าระดับหลังเรียน
1	3	3
2	3	3
3	3.5	4
4	2.5	3.5
5	3.5	4.5
6	4	4
7	2.5	3
8	3.5	3
9	3	3
10	3	4
11	3	3.5
12	3	4
13	4	4.5
14	2	3
15	3	4
16	3	4
17	3	3
18	3.5	3
19	2.5	4
20	3	4
21	2.5	3.5
22	3	4
23	2	4
24	3	3.5
25	3.5	3.5
26	3.5	3.5
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	3.03	3.61

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แผนภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	P
ก่อนเรียน	26	3.03	0.50	-4.811	.000
หลังเรียน	26	3.61	0.49		

*P < .05

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะในไทย

(ภาพผลงานศิลปะในไทย) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	73	43.98	64	37.87
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	56	33.73	37	21.89
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)	29	17.47	45	26.63
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	7	4.22	15	8.88
ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	1	0.60	8	4.73
รวม	166	100	169	100

จากตารางที่ 3 พบว่าความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะในไทย ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมาคือ ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 33.73 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 17.47 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.22 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.60

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะในไทย หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.87 รองลงมาคือ ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 26.63 ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 21.89 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 8.88 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.73

ตารางที่ 4 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ

(ภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ)	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	65	41.14	43	24.85
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	52	32.91	60	34.68
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)	35	22.15	56	32.37
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	6	3.80	12	6.94
ระดับ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)	0	0	2	1.16
รวม	158	100	173	100

จากตารางที่ 4 พบว่าความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.14 รองลงมาคือ ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 32.91 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 22.15 และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.80 ไม่พบระดับ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.68 รองลงมาคือ ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 32.37 ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) คิดเป็นร้อยละ 24.85 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 6.94 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.16

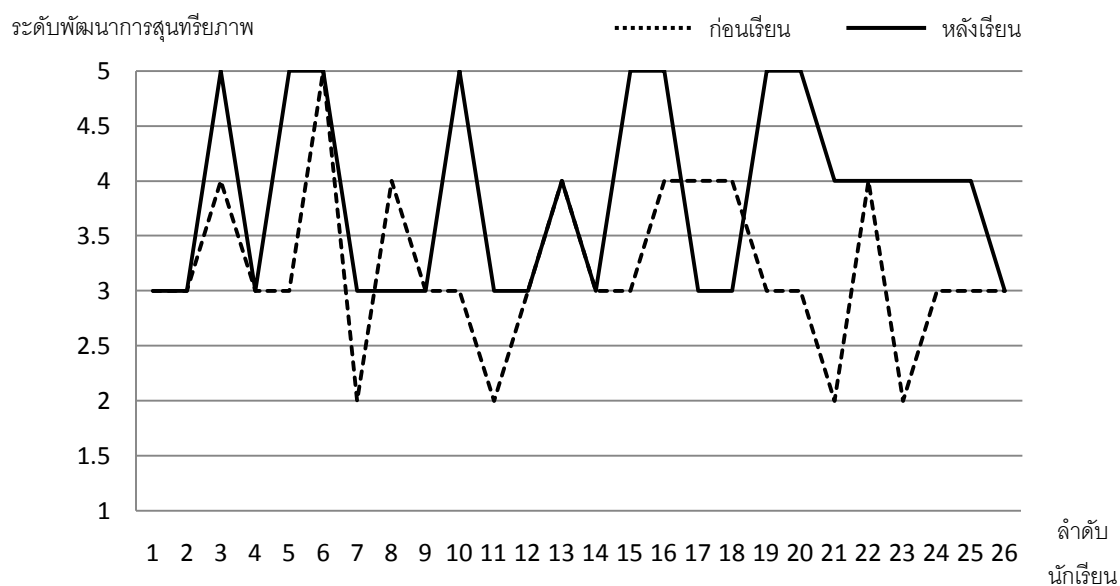

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าระดับพัฒนาการสุนทรีย์ภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามภาพผลงาน ศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ

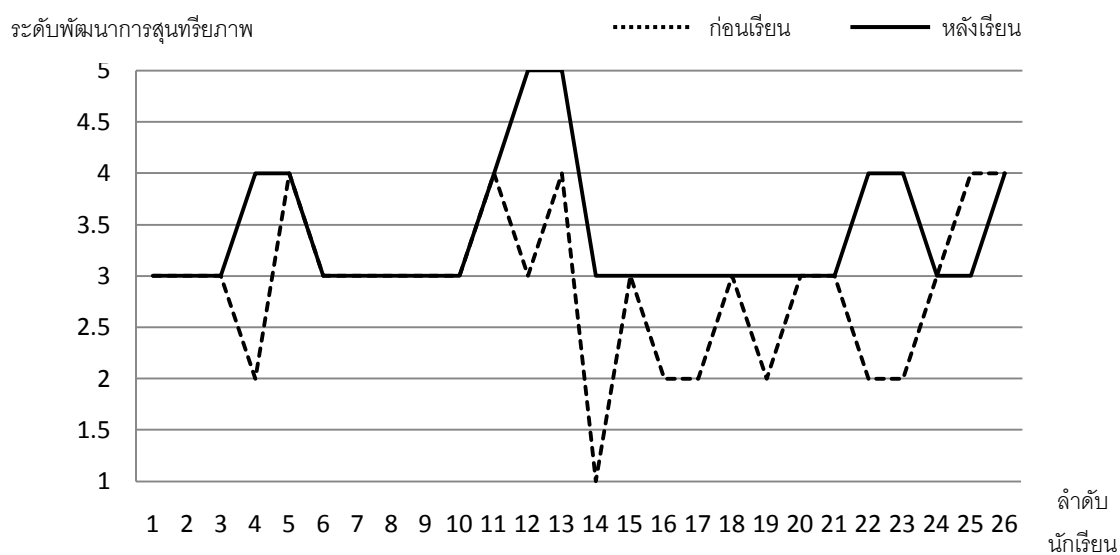
ลำดับนักเรียน	ภาพผลงานศิลปินไทย		ภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ	
	ค่าระดับก่อนเรียน	ค่าระดับหลังเรียน	ค่าระดับก่อนเรียน	ค่าระดับหลังเรียน
1	3	3	3	3
2	3	3	3	3
3	4	5	3	3
4	3	3	2	4
5	3	5	4	4
6	5	5	3	3
7	2	3	3	3
8	4	3	3	3
9	3	3	3	3
10	3	5	3	3
11	2	3	4	4
12	3	3	3	5
13	4	4	4	5
14	3	3	1	3
15	3	5	3	3
16	4	5	2	3
17	4	3	2	3
18	4	3	3	3
19	3	5	2	3
20	3	5	3	3
21	2	4	3	3
22	4	4	2	4
23	2	4	2	4
24	3	4	3	3
25	3	4	4	3
26	3	3	4	4
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	3.19	3.84	2.88	3.38

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ หลังเรียนสูงกว่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ทั้ง 2 ภาพ

แผนภาพที่ 3 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินไทย ก่อนเรียน และหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แผนภาพที่ 4 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตารางที่ 6 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ(n=26)

สัปดาห์ที่	ชื่อกิจกรรม	ความถี่พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ (ครั้ง)											รวม	
		เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว	สนใจต่อเนื่อง	สนใจต่อสื่อ	คำนึงถึงความเป็นจริง	คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา	สนใจต่อแบบแผน	สนใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกในผลงานศิลปะ	ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน	ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน	ไม่สนใจต่อกรวิพากษ์วิจารณ์	ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน		สนใจต่อการตัดสินในผลงานศิลปิน
1	เส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	26	26	8	20	26	0	26	0	0	0	0	26	158
2	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1	18	18	11	1	18	7	17	3	4	0	0	2	99
3	สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	16	18	3	6	17	1	14	0	0	0	0	0	75
4	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2	18	19	11	1	19	2	19	0	0	1	0	0	90
5	วาดอย่างศิลปิน	5	5	1	2	5	2	5	2	2	0	2	0	31
6	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3	20	20	12	3	20	3	20	1	1	0	0	0	100
7	พิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน	23	24	20	20	22	16	18	17	17	14	19	19	229
8	พิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน	26	26	5	20	26	0	26	0	0	0	0	26	155
	รวม	152	156	71	73	153	31	145	23	24	15	21	73	937
	คิดเป็นร้อยละ	16.22	16.65	7.58	7.79	16.33	3.31	15.47	2.45	2.56	1.61	2.24	7.79	

จากตารางที่ 6 พบว่าความถี่ของพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมที่กำหนด ซึ่งพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความถี่มากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 16.65 รองลงมาคือ คำเนิ่งถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา คิดเป็นร้อยละ 16.33 เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.22 สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 15.47 คำเนิ่งถึงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 7.79 สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 7.79 สนใจต่อสี คิดเป็นร้อยละ 7.58 สนใจต่อแบบแผน คิดเป็นร้อยละ 3.31 ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 2.56 ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 2.45 และใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 2.24 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมความถี่น้อยที่สุด คือ ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ คิดเป็นร้อยละ 1.61

เมื่อดูความถี่จำแนกตามกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ พบว่ากิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน (229 ครั้ง) มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมเส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (158 ครั้ง) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน (155 ครั้ง) กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3 (100 ครั้ง) กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1 (99 ครั้ง) กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2 (90 ครั้ง) และกิจกรรมสำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (75 ครั้ง) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมวาดอย่างศิลปิน (31 ครั้ง) มีความถี่น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการ
 จัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (n=26)

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	4.65	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด
2	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสังเกต ความงามในงานศิลปะ	4.50	0.64	เห็นด้วยมาก
3	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการตีความหมาย ของงานศิลปะ	4.27	0.77	เห็นด้วยมาก
4	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปินและงานศิลปะมากขึ้น	4.38	1.02	เห็นด้วยมาก
5	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในความงาม ต่องานศิลปะ	3.96	0.99	เห็นด้วยมาก
6	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลง ของศิลปะในสังคม	4.31	0.92	เห็นด้วยมาก
7	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์งานศิลปะของตนเอง	3.88	1.24	เห็นด้วยมาก
8	นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเอง ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	3.46	1.63	เห็นด้วยปานกลาง
9	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า ของงานศิลปะ	4.23	0.76	เห็นด้วยมาก
10	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า ของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้	4.58	0.70	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่ที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ยกเว้นข้อ 1 นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 4.65$) และข้อ 10 กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.58$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และข้อ 8 นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเองในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 3.46$) มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง

ตารางที่ 8 ค่าความถี่ของความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
(n=26)

ข้อ	ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อกิจกรรม	ความถี่ (คน)
1	นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพราะ	
	- งานศิลปะที่จัดมีความสวยงาม	7
	- มีความสนุกสนาน	6
	- ชอบพิพิธภัณฑ์	3
	- ได้รับความรู้	3
2	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสังเกตความงามในงานศิลปะ เพราะ	
	- ได้เห็นความงาม	8
	- ได้ฝึกสังเกตในการตีความหมายงานศิลปะ	7
	- ได้รับความรู้ จินตนาการ	7
	- เกิดแรงบันดาลใจ	1
3	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการตีความหมายของงานศิลปะ เพราะ	
	- ได้ฝึกคิดวิเคราะห์การตีความหมายงานศิลปะ	8
	- ได้ฝึกความมั่นใจการตีความหมายงานศิลปะ	5
	- ได้รับความรู้ จินตนาการ	5
	- ได้รับความรู้ความหมายของงานศิลปะ	4
4	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปินและงานศิลปะมากขึ้น เพราะ	
	- ได้รู้จักศิลปินมากขึ้น	10
	- ได้รู้จักงานศิลปะมากขึ้น	5
	- ได้รับความรู้ จินตนาการ	5
	- ได้เรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรค์งานศิลปะ	2
5	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในความงามต่องานศิลปะ เพราะ	
	- ทำให้เข้าใจในความซาบซึ้งความสวยงาม	8
	- รู้สึกดีที่ได้เห็นงานศิลปะ	4
	- เห็นความแตกต่างงานศิลปะที่สวยงามและไม่สวย	3
	- ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	2

ตารางที่ 8 ค่าความถี่ของความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
(n=26) (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อกิจกรรม	ความถี่ (คน)
6	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะในสังคม เพราะ	
	- ได้รู้ถึงวิถีชีวิตและสังคมในอดีต	10
	- ได้เห็นผลงานใหม่ๆที่แตกต่างกัน	5
	- งานศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี	1
7	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตนเอง เพราะ	7
	- เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	4
	- เกิดความคิดสร้างสรรค์	3
	- ได้ฝึกทักษะการวาดภาพ	
8	นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเองในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพราะ	
	- วาดภาพไม่สวย	7
	- ไม่ชอบศิลปะ	7
	- อยากให้มีคนชื่นชอบ ชื่นชมผลงาน	4
	- ใฝ่ฝันที่จะเป็นศิลปิน	3
9	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ เพราะ	
	- ได้เห็นงานศิลปะสวยๆมากมาย	9
	- ชื่นชม ชื่นชอบศิลปิน	4
	- ได้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ	3
10	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะ	
	- พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะมากมาย	11
	- ได้ค้นคว้าหาความรู้งานศิลปะ	5
	- มีภัณฑารักษ์ให้ความรู้งานศิลปะ	3

จากตารางที่ 8 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนเพิ่มเติมที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ โดยนักเรียนอธิบายเหตุผลประกอบความคิดเห็นตามรายละเอียดดังนี้

1. นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑสถานศิลปะเพราะ งานศิลปะที่จัดมีความสวยงาม มีความสนุกสนาน ชอบพิพิธภัณฑสถานที่ได้รับความรู้ ตามลำดับ
2. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสังเกตความงามในงานศิลปะ เพราะ ได้เห็นความงาม ได้ฝึกสังเกตในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ความรู้ จินตนาการ เกิดแรงบันดาลใจ ตามลำดับ
3. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการตีความหมายของงานศิลปะ เพราะ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ฝึกความมั่นใจในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ความรู้ จินตนาการ ได้รับรู้ความหมายของงานศิลปะ ตามลำดับ
4. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปินและงานศิลปะมากขึ้นเพราะ ได้รู้จักศิลปินมากขึ้น ได้รู้จักงานศิลปะมากขึ้น ได้ความรู้ จินตนาการ ได้เรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรคงานศิลปะ ตามลำดับ
5. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในความงามต่องานศิลปะ เพราะ ทำให้เข้าใจในความซาบซึ้งความสวยงาม รู้สึกดีที่ได้เห็นงานศิลปะ เห็นความแตกต่างงานศิลปะที่สวยงามและไม่สวย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ
6. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะในสังคม เพราะ ได้รู้ถึงวิถีชีวิตและสังคมในอดีต ได้เห็นผลงานใหม่ๆที่แตกต่างกัน งานศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี ตามลำดับ
7. นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรคงานศิลปะของตนเอง เพราะ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกทักษะการวาดภาพ ตามลำดับ
8. นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเองในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพราะ วาดภาพไม่สวย ไม่ชอบศิลปะ อยากให้มีคนชื่นชมชื่นชมผลงาน ใฝ่ฝันที่จะเป็นศิลปิน ตามลำดับ
9. นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะเพราะ ได้เห็นงานศิลปะสวยๆมากมาย ชื่นชมชื่นชอบศิลปิน ได้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ตามลำดับ
10. นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะ พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะมากมาย ได้ค้นคว้าหาดูงานศิลปะ มีภัณฑารักษ์ให้ความรู้งานศิลปะ ตามลำดับ

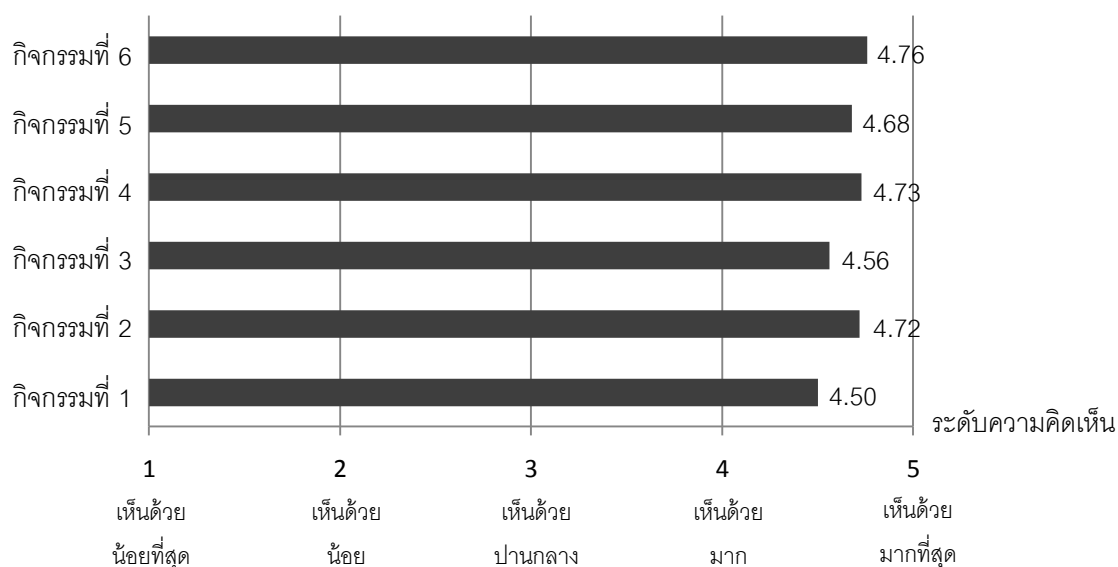
ตารางที่ 9 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากแบบบันทึกประสบการณ์เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์
ศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม (n=26)

กิจกรรม	ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ความถี่ระดับความคิดเห็น (คน)					$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
กิจกรรมที่ 1 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	21	5	0	0	0	4.81	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	19	7	0	0	0	4.73	0.45	เห็นด้วยมากที่สุด
สำรวจโลก	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	18	7	1	0	0	4.65	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	17	6	2	1	0	4.50	0.81	เห็นด้วยมาก
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	12	6	3	1	4	3.81	1.47	เห็นด้วยมาก
	รวม						4.50	3.69	
กิจกรรมที่ 2 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	25	1	0	0	0	4.96	0.19	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	23	3	0	0	0	4.88	0.32	เห็นด้วยมากที่สุด
สำรวจโลกเว็บไซต์	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	23	3	0	0	0	4.88	0.32	เห็นด้วยมากที่สุด
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	22	1	3	0	0	4.73	0.66	เห็นด้วยมากที่สุด
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	11	12	1	1	1	4.19	0.98	เห็นด้วยมาก
	รวม						4.72	2.47	
กิจกรรมที่ 3 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	22	3	1	0	0	4.81	0.49	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	21	5	0	0	0	4.81	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
สำรวจโลก	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	18	4	3	1	0	4.50	0.86	เห็นด้วยมาก
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	18	4	2	1	1	4.42	1.06	เห็นด้วยมาก
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	16	5	2	2	1	4.27	1.15	เห็นด้วยมาก
	รวม						4.56	3.96	
กิจกรรมที่ 4 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	25	1	0	0	0	4.96	0.19	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	21	5	0	0	0	4.81	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
วาดอย่างศิลปะ	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	20	3	3	0	0	4.65	0.68	เห็นด้วยมากที่สุด
	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	20	4	2	0	0	4.69	0.61	เห็นด้วยมากที่สุด
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	16	8	2	0	0	4.54	0.64	เห็นด้วยมากที่สุด
	รวม						4.73	2.52	
กิจกรรมที่ 5 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	22	4	0	0	0	4.85	0.36	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	24	2	0	0	0	4.92	0.27	เห็นด้วยมากที่สุด
สำรวจโลก	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	19	5	1	1	0	4.62	0.75	เห็นด้วยมากที่สุด
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	21	5	0	0	0	4.81	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	15	6	2	2	1	4.23	1.14	เห็นด้วยมาก
	รวม						4.68	2.92	

ตารางที่ 9 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากแบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม (n=26) (ต่อ)

กิจกรรม	ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ความถี่ระดับความคิดเห็น (คน)					$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
กิจกรรมที่ 6 :	ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	26	0	0	0	0	5.00	0.00	เห็นด้วยมากที่สุด
	รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	23	3	0	0	0	4.88	0.32	เห็นด้วยมากที่สุด
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	20	6	0	0	0	4.77	0.43	เห็นด้วยมากที่สุด
เคาะประตูห้องเรียน	เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	20	4	2	0	0	4.69	0.61	เห็นด้วยมากที่สุด
	เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	17	5	4	1	0	4.50	0.76	เห็นด้วยมาก
รวม							4.76	2.12	

แผนภาพที่ 5 ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 สํารวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1: หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมที่ 2 สํารวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ: ห้องเรียนคอมพิวเตอร์

กิจกรรมที่ 3 สํารวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2: หอศิลป์จามจุรี

กิจกรรมที่ 4 วาดอย่างศิลปิน: หอศิลป์จามจุรี

กิจกรรมที่ 5 สํารวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3: พิพิธภัณฑ์วังสรวงมกุฎ

กิจกรรมที่ 6 พิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน: ห้องเรียนศิลปะ

จากตารางที่ 9 พบว่าความถี่ของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของนักเรียนที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด คือ กิจกรรมที่ 6 พิพิธภัณฑ์ศิลปะเกาะประตูห้องเรียน ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมาคือ กิจกรรมที่ 4 วาดอย่างศิลป์ ($\bar{X} = 4.73$) กิจกรรมที่ 2 สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 4.72$) กิจกรรมที่ 5 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3 ($\bar{X} = 4.68$) กิจกรรมที่ 3 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2 ($\bar{X} = 4.56$) และกิจกรรมที่ 1 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1 ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำแนกตาม กิจกรรม 6 กิจกรรม พบว่า

กิจกรรมที่ 1 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1 นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง และรับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และนักเรียนเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมาก

กิจกรรมที่ 2 สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ และเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และนักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมาก

กิจกรรมที่ 3 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2 นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และรู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และนักเรียนรับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมาก

กิจกรรมที่ 4 วาดอย่างศิลป์ นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

กิจกรรมที่ 5 สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3 นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ และเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และนักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมาก

กิจกรรมที่ 6 พิพิธภัณฑ์ศิลปะเกาะประตูห้องเรียน นักเรียนมีความประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ และเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และนักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ ในระดับเห็นด้วยมาก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตารางที่ 10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (n=26)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1	อาชีพผู้ปกครอง		
	- รับราชการ	7	26.92
	- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	11.53
	- พนักงานบริษัท	7	26.92
	- ธุรกิจส่วนตัว	8	30.76
	- อื่นๆ ไปรตระนู..... แม่บ้าน	1	3.84
2	นักเรียนคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับใด		
	- มาก	3	11.53
	- ปานกลาง	17	65.38
	- น้อย	6	23.07
3	นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการทำกิจกรรมศิลปะ		
	- ชอบ	24	92.30
	เพราะ..... ได้วาดรูป	5	
	สนุกสนาน	12	
	ได้ฝึกจินตนาการความคิดสร้างสรรค์	2	
	ได้สร้างสรรค์ผลงานที่สวยงาม	5	
	- ไม่ชอบ	2	7.69
	เพราะ..... ไม่ชอบศิลปะ	1	
	วาดรูปไม่เก่ง	1	
4	นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทใดบ้าง (ข้อ 4 - 9 ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
	- การวาดภาพระบายสี	10	38.46
	- การพิมพ์ภาพ	1	3.84
	- การปั้น	7	26.92
	- การประดิษฐ์	9	34.61
	- การออกแบบสร้างสรรค์	6	23.07
	- การวาดภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์	5	19.23
	- อื่นๆ ไปรตระนู..... วาดการ์ตูน	2	7.69

ตารางที่ 10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (n=26) (ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
5	ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่		
	- สนับสนุน	24	92.30
	- พาไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ	12	46.15
	- พาเข้าร่วมชมรมศิลปะหรือค่ายศิลปะ	6	23.07
	- ให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือเรียนเสริมศิลปะภายนอกโรงเรียน	11	42.30
	- อื่นๆ โปรดระบุ..... แนะนำทางด้านศิลปะ	1	3.84
	จัดเตรียมอุปกรณ์ทำงานให้	1	3.84
	ฝึกให้วาดรูป	1	3.84
	- ไม่สนับสนุน	2	7.69
6	นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ประเภทใดบ้าง		
	- พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ	13	50.00
	- พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	14	53.84
	- พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติ	11	42.30
	- พิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์	21	80.76
	- พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	4	15.38
	- พิพิธภัณฑ์ของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย	9	34.61
	- พิพิธภัณฑ์อื่นๆ โปรดระบุ..... พิพิธภัณฑ์สารสนเทศ	1	3.84
7	นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์หรือไม่		
	- เคยไป	13	50.00
	- ในกรุงเทพมหานคร	12	46.15
	- ในต่างจังหวัด	2	7.69
	- ในต่างประเทศ	2	7.69
	- ไม่เคยไป	13	50.00
8	นักเรียนคิดว่าการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในแต่ละครั้ง จะทำกิจกรรมใดบ้าง		
	- ดูผลงานศิลปะ	21	80.76
	- ถ่ายรูปภาพผลงานศิลปะ	11	42.30
	- สเก็ตภาพผลงานศิลปะ	2	7.69
	- จัดบันทึกข้อมูลผลงานศิลปะ	3	11.53
	- ร่วมทำกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้น	6	23.07

ตารางที่ 10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (n=26) (ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
	- ชื่อของที่ระลึก	8	30.76
	- อื่นๆ โปรดระบุ.....	0	0
9	แหล่งข้อมูลใดบ้าง ที่นักเรียนเคยใช้เพื่อค้นหาผลงานศิลปะ		
	- พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	11	42.30
	- เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะและอินเทอร์เน็ต	13	50.00
	- ศิลปิน หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ	2	7.69
	- ร้านขายภาพผลงานศิลปะ	1	3.84
	- ห้องสมุด	11	42.30
	- หนังสือพิมพ์ นิตยสาร	14	53.84
	- อื่นๆ โปรดระบุ..... ดูโทรทัศน์	1	3.84
	ฟังจากเพื่อน	1	3.84

จากตารางที่ 10 พบว่าข้อมูลทั่วไปของนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.76 รองลงมาคือ รับราชการและพนักงานบริษัท (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.92 พนักงานรัฐวิสาหกิจ (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 11.53 ตามลำดับ ส่วนแม่บ้านน้อยที่สุด (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 3.84

2. นักเรียนส่วนมากคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับปานกลาง (17 คน) คิดเป็นร้อยละ 65.38 รองลงมาคือ มีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับน้อย (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 23.07 ส่วนมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับมาก (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 11.53

3. นักเรียนส่วนมากรู้สึกชอบการทำกิจกรรมศิลปะ (24 คน) คิดเป็นร้อยละ 92.30 เพราะได้วาดรูป สนุกสนาน ได้ฝึกจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และได้สร้างสรรค์ผลงานที่สวยงาม ส่วนนักเรียนรู้สึกไม่ชอบการทำกิจกรรมศิลปะ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 7.69 เพราะไม่ชอบศิลปะ และวาดรูปไม่เก่ง

4. นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทวาดภาพระบายสีมากที่สุด (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคือ การประดิษฐ์ (9 คน) คิดเป็นร้อยละ 34.61 การออกแบบสร้างสรรค์ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 23.07 ตามลำดับ ส่วนการพิมพ์ภาพน้อยที่สุด (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 3.84

5. ผู้ปกครองส่วนมากให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมศิลปะ (24 คน) คิดเป็นร้อยละ 92.30 โดยพาไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ พาเข้าร่วมชมรมศิลปะหรือค่ายศิลปะ และให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือเรียนเสริมศิลปะภายนอกโรงเรียนตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมศิลปะ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 7.69

6. นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด (21 คน) คิดเป็นร้อยละ 80.76 รองลงมาคือ พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (14 คน) คิดเป็นร้อยละ 53.84 พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 50.00 พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติ (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 42.30 ตามลำดับ และนักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์สารสนเทศน้อยที่สุด (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 3.84

7. นักเรียนที่เคยไปและไม่เคยไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์มีจำนวนเท่ากัน (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยนักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์หรือหอศิลป์ในกรุงเทพมหานคร (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 46.15 ในต่างจังหวัด และในต่างประเทศ (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามลำดับ

8. นักเรียนคิดว่าการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในแต่ละครั้งจะได้ดูงานศิลปะมากที่สุด (21 คน) คิดเป็นร้อยละ 80.76 รองลงมาคือ ถ่ายรูปภาพผลงานศิลปะ (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 42.30 ชื่อของที่ระลึก (8 คน) คิดเป็นร้อยละ 30.76 ร่วมทำกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้น (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 23.07 ตามลำดับ ส่วนสังเกตภาพผลงานศิลปะน้อยที่สุด (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 7.69

9. หนังสือพิมพ์ นิตยสารเป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนเคยใช้เพื่อค้นหาดูงานศิลปะมากที่สุด (14 คน) คิดเป็นร้อยละ 53.84 รองลงมาคือ เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะและอินเทอร์เน็ต (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 50.00 พิพิธภัณฑ์ศิลปะ และห้องสมุด (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 42.30 ตามลำดับ ส่วนร้านขายภาพผลงานศิลปะน้อยที่สุด (1 คน) คิดเป็นร้อยละ 3.84

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชา ศิลปะศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะด้วยการสอนส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมใน พิพิธภัณฑ์ศิลปะ จะมีระดับพัฒนาการสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมใน พิพิธภัณฑ์ศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่เรียนวิชา ถอดรหัสภาพวาด (วิชาบังคับเลือก) ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554 จำนวน 26 คน โดยไม่จำแนกเพศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำนวน 8 แผน เพื่อใช้จัดกิจกรรมใน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที โดยมีโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ โดยแบ่งกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ชั้นนำ 2) ชั้นสอน 3) ชั้นสรุปผล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้ร่วมกับ ทฤษฎีการสอนสุนทรียศึกษา การพัฒนาสุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)

2. แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวขมพิพธิภณท์ศิลปะ เป็นแบบบันทึกสำหรับนักเรียนใช้ในการ เกี่ยวขมพิพธิภณท์ศิลปะ ดุงานศิลปะ และทำกิจกรรมศิลปะในพิพธิภณท์ศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบ บันทึกนี้เป็นเครื่องมือฝึกประสบการณ์ทางสุนทรียะ ประเมินผลการตอบสนองทางสุนทรียภาพของ นักเรียนที่มีต่อการดูงานศิลปะในพิพธิภณท์ศิลปะ และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการ จัดกิจกรรมในพิพธิภณท์ศิลปะ 6 กิจกรรม ซึ่งใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการสรุปผลการวิจัย และอภิปราย ผลการวิจัย

3. แบบทดสอบสุนทรียภาพ เป็นแบบทดสอบสุนทรียภาพ ประกอบด้วยภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ คือ ภาพผลงานศิลปะไทยและศิลปะต่างประเทศ และชุดคำถาม จำนวน 7 คำถาม ใช้สำหรับทดสอบวัดระดับสุนทรียภาพของนักเรียน ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

4. คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ เป็นคู่มือสำหรับวิเคราะห์การ แสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บนพื้นฐานของการตอบสนองที่มีต่อผลงาน ศิลปะซึ่งต้องตรวจสอบภายใต้บริบทของการรับรู้การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกต่อภาพผลงาน ศิลปะ โดยคู่มือนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยให้เข้าใจถึงสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะ ตามทฤษฎี พัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ที่ได้ระบุขั้นระดับพัฒนาสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ

5. แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ใช้ในการนับ ระดับความถี่ของพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเกณฑ์การจัดประเภทการรับรู้ ทางศิลปะในงานวิจัยของ D'Onofrio and Nodine (1981)

6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพธิภณท์ศิลปะ เป็น แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพธิภณท์ศิลปะ ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของ นักเรียนหลังการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ แบบสอบถามนี้เป็นในรูปแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดค่าคำตอบออกเป็น 5 ระดับ

7. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ที่ใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไปของนักเรียน เกี่ยวกับครอบครัว พื้นฐานประสบการณ์ทางด้านศิลปะ และพิพธิภณท์ ศิลปะ โดยใช้สำหรับสอบถามนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรม

วิธีดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

วิธีดำเนินการขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป และแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่เรียนวิชาดนตรีหุสภาวาด (วิชาบังคับเลือก) ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554 จำนวน 26 คน โดยไม่จำแนกเพศ

วิธีดำเนินการขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จำนวน 8 แผน ใช้จัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งในแต่ละสัปดาห์ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สำหรับให้นักเรียนใช้บันทึกประสบการณ์ในการที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ดูงานศิลปะ และทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบบันทึกนี้เป็นเครื่องมือฝึกประสบการณ์ทางสุนทรียะ และประเมินพัฒนาการของนักเรียนในช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ ทุกกิจกรรมผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ โดยมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 ท่าน ทำการนับความถี่ของพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์

วิธีดำเนินการขั้นที่ 3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ แบบสอบถามนี้เป็นในรูปแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ โดย และผู้วิจัยทำการทดสอบแบบทดสอบสุนทรียภาพ หลังเรียน (Post-test) แล้วจึงนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์คำตอบ เพื่อหาค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยผู้วิจัยใช้คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลทางสุนทรียภาพ สำหรับวิเคราะห์การตอบสนองของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะซึ่งเป็นการตรวจสอบภายใต้บริบทของสุนทรียภาพที่มีต่อการรับรู้ การแสดงผลออกทางความคิด และอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ

วิธีดำเนินการขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลอง คือ แบบทดสอบสุนทรียภาพ แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ (t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า

1. ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ

การเปรียบเทียบระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ พบว่านักเรียนมีระดับพัฒนาการสุนทรียภาพเฉลี่ยสูงขึ้นหลังจากเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ยของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

1.2 พิจารณาจำแนกตามภาพผลงานศิลปะคนไทย พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 3.84$) สูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 3.19$)

ค่าความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะคนไทย ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมาคือระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 33.73 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 17.47 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.22 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.60

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะคนไทย หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.87 รองลงมาคือระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 26.63 ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 21.89 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 8.88 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.73

1.3 พิจารณาจำแนกตามภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 3.38$) สูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 2.88$)

ค่าความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.14 รองลงมาคือระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 32.91 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 22.15 และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.80 ไม่พบระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อยู่ในระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.68 รองลงมาคือระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 32.37 ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) คิดเป็นร้อยละ 24.85 ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 6.94 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.16

1.4 ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ในระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ($\bar{X} = 3.61$)

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

การสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ค่าความถี่รวม 8 สัปดาห์ ของพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมที่กำหนด ซึ่งพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ สนใจต่อเนื้อหา (ความถี่รวม 156 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 16.65 คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา (ความถี่รวม 153 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 16.33 และเชื่อมโยงความคิดส่วนตัว (ความถี่รวม 152 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 16.22 ส่วนพฤติกรรมที่มีค่าความถี่น้อยสุด 3 อันดับแรก คือ ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ (ความถี่รวม 15 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 1.61 ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน (ความถี่รวม 21 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 2.24 และ ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน (ความถี่รวม 23 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 2.45

2.2 ค่าความถี่จำแนกตามกิจกรรมใน 8 สัปดาห์ พบว่ากิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเกาะประตูห้องเรียน มีความถี่มากที่สุด (229 ครั้ง) รองลงมาคือ กิจกรรมเส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (158 ครั้ง) กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน (155 ครั้ง) กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3 (100 ครั้ง)

กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1 (99 ครั้ง) กิจกรรมสำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2 (90 ครั้ง) และ กิจกรรมสำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (75 ครั้ง) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมวาดอย่างศิลป์ มีความถี่น้อยที่สุด (31 ครั้ง)

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่ที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ มีความคิดเห็นเฉลี่ย อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงที่สุด พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อ 1 นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 4.65$) และข้อที่ 10 นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ในข้อ 8 นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเองในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 3.46$)

3.2 พิจารณาจำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนเพิ่มเติมที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

3.2.1 นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพราะ งานศิลปะที่จัดมีความสวยงาม มีความสนุกสนาน ชอบพิพิธภัณฑ์ ได้รับความรู้ ตามลำดับ

3.2.2 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสังเกตความงามในงานศิลปะ เพราะ ได้เห็นความงาม ได้ฝึกสังเกตในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ความรู้ จินตนาการ เกิดแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

3.2.3 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะการตีความหมายของงานศิลปะ เพราะ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ฝึกความมั่นใจในการตีความหมายงานศิลปะ ได้ความรู้ จินตนาการ ได้รับรู้ความหมายของงานศิลปะ ตามลำดับ

3.2.4 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปินและงานศิลปะมากขึ้น เพราะ ได้รู้จักศิลปินมากขึ้น ได้รู้จักงานศิลปะมากขึ้น ได้ความรู้ จินตนาการ ได้เรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรคงานศิลปะ ตามลำดับ

3.2.5 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในความงามต่อ งานศิลปะ เพราะ ทำให้เข้าใจในความซาบซึ้งความสวยงาม รู้สึกดีที่ได้เห็นงานศิลปะ เห็นความแตกต่างงานศิลปะที่สวยงามและไม่สวย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

3.2.6 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะในสังคม เพราะ ได้รู้ถึงวิถีชีวิตและสังคมในอดีต ได้เห็นผลงานใหม่ๆที่แตกต่างกัน งานศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี ตามลำดับ

3.2.7 นักเรียนเห็นว่าการชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตนเอง เพราะ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกทักษะการวาดภาพ ตามลำดับ

3.2.8 นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะของตนเองในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพราะ วาดภาพไม่สวย ไม่ชอบศิลปะ อยากให้มีคนชื่นชมชื่นชมผลงาน ใฝ่ฝันที่จะเป็นศิลปิน ตามลำดับ

3.2.9 นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ เพราะ ได้เห็นงานศิลปะสวยๆมากมาย ชื่นชมชื่นชอบศิลปิน ได้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ตามลำดับ

3.2.10 นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะ พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะมากมาย ได้ค้นคว้าหาความรู้ งานศิลปะ มีภัณฑารักษ์ให้ความรู้งานศิลปะ ตามลำดับ

3.2 พิจารณาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากแบบบันทึกประสบการณ์ที่รวบรวมพิพิธภัณฑ์ศิลปะจากการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 6 กิจกรรม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของนักเรียนที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ กิจกรรมที่ 6 พิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมาคือ กิจกรรมที่ 4 วาดอย่างศิลปิน ($\bar{X} = 4.73$) กิจกรรมที่ 2 สัมผัสโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ($\bar{X} = 4.72$) กิจกรรมที่ 5 สัมผัสโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3 ($\bar{X} = 4.68$) กิจกรรมที่ 3 สัมผัสโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2 ($\bar{X} = 4.56$) และกิจกรรมที่ 1 สัมผัสโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1 ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ

4. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 30.76) นักเรียนส่วนมากคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.38) นักเรียนส่วนมากรู้สึกชอบการทำกิจกรรมศิลปะ (ร้อยละ 92.30) เพราะ ได้วาดรูป สนุกสนาน ได้ฝึกจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และได้สร้างสรรค์ผลงานที่สวยงาม นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทวาดภาพระบายสีมากที่สุด (ร้อยละ

38.46) ผู้ปกครองส่วนมากให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมศิลปะ (ร้อยละ 92.30) โดยพาไปชม นิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ พาเข้าร่วมชมรมศิลปะหรือค่ายศิลปะ และให้นักเรียนทำ กิจกรรมหรือเรียนเสริมศิลปะภายนอกโรงเรียน นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 80.76) นักเรียนที่เคยไปและไม่เคยไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) นักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในแต่ละครั้งได้ดูงานศิลปะมากที่สุด (ร้อยละ 80.76) หนังสือพิมพ์ นิตยสารเป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนเคยใช้เพื่อค้นหาดูงานศิลปะมากที่สุด (ร้อยละ 53.84)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน

จากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ พบว่านักเรียนที่เรียน ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีระดับพัฒนาการสุนทรียภาพที่สูงขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะตามแนวทาง พัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) พบว่าจากการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียน การสอนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพอยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ซึ่งมีพัฒนาการสูงขึ้นจากเดิมที่ได้ทำการทดสอบสุนทรียภาพก่อน เรียนกับภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ คือ ภาพผลงานศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ นุตยาพร วงษ์เนตร (2553) ที่พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการ สุนทรียภาพของ Parsons (1987) สามารถพัฒนาการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนตามขั้นพัฒนาการ สุนทรียภาพจากขั้นแรกสู่ขั้นสูงสุด โดยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงาน ศิลปะ กล่าวได้ว่า นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อผลงานศิลปะ พิจารณาถึง เนื้อหา เรื่องราวในผลงาน ซึ่งอาจเป็นการแสดงความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากตนเอง หรือของศิลปิน และมีความคิดเห็นในลักษณะการสร้างสรรค์ แปลกใหม่ อาจมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งซึ่งเกิดข้อสงสัย และ สามารถตัดสินใจความคิด ความรู้สึกได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Koster (2009) ที่ได้สรุปทฤษฎี พัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Parsons ในระดับที่ 3 ว่า สามารถตัดสินใจงานศิลปะในสิ่งที่มีต่อ อารมณ์ ประยุกต์ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม ความรู้สึกเชิงลึก เห็นความงาม ความจริงและ ทักษะที่เป็นประเด็นนำไปสู่การรับรู้คุณค่าของงานศิลปะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ D'Onofrio

and Nodine (1981) ที่พบว่าเด็กสามารถตอบรับต่อคำถามเกี่ยวกับภาพวาด โดยเด็กสามารถสังเกต และซาบซึ้งถึงมุมมองของศิลปิน และความสามารถนี้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะชื่นชมผลงานภาพวาดอย่างมีเหตุผล

1.2 ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบที่มีต่อภาพผลงานศิลปินไทย พบว่า นักเรียนสามารถแสดงความคิดทางอารมณ์ ความรู้สึกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ สามารถตัดสินคุณค่าทางความงามจากความรู้สึกของตนเองได้อย่างเชื่อมั่น สามารถแสดงความคิดถึงเหตุผล จากความรู้สึกเบื้องต้น และประสบการณ์ในแต่ละบุคคล ตลอดจนชื่นชมในทักษะความชำนาญที่ปรากฏในผลงานศิลปะด้านเทคนิค หรือวิธีการสร้างสรรค์ผลงานที่ศิลปินถ่ายทอดออกมา และสามารถแสดงความคิดเชื่อมโยงกันระหว่างส่วนต่างๆของเนื้อหาผลงานศิลปะ ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เช่น

“ชอบเทคนิคการระบายสี เพราะดูซับซ้อนและมีหลากหลายสี”

“สวย เพราะมีการทับซ้อนและมีสีหลายสีปนกัน”

“สวย เพราะมีลวดลายเป็นเอกลักษณ์สวยงาม”

“อยากให้ผู้ดูเห็นความสวยงามของวัด”

“ประทับใจภาพที่วาดวัดโพธิ์วัดไทย”

ซึ่งนักเรียนบางคนสามารถแสดงออกความคิดถึงรูปแบบลักษณะของผลงานที่มีการเชื่อมโยงถึงสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในตัวผลงานอย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินคุณค่าในตัวผลงานศิลปะได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ McFee (1998) ที่ว่าการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก นั้น เป็นไปตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นอย่างมาก การแสดงออกประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในลักษณะนี้ แสดงถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพในระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และระดับที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เช่น

“เจดีย์วัดโพธิ์ มีความเป็นเอกลักษณ์ไทย”

“วัดสื่อถึงวัฒนธรรมและคุณค่าของศูนย์รวมจิตใจ”

“ทำให้ผู้ชมชื่นชมในศาสนาพุทธ”

“รู้สึกถึงความเป็นไทย เพราะเห็นความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย”

“ภูมิใจที่มีศิลปินวาดรูปได้แบบนี้ในเมืองไทย”

ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพที่นักเรียนแสดงออกเป็นผลจากการส่งเสริมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Devis (1997) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมที่เน้นการใช้คำถาม และ

นักเรียนได้เรียนรู้จากงานศิลปะที่เป็นต้นฉบับนั้นจะเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และถ้านักเรียนได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์อย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่องานศิลปะของระดับพัฒนาการสุนทรีย์ภาพได้สูงขึ้นต่อไป

1.3 ระดับพัฒนาการสุนทรีย์ภาพจากแบบทดสอบที่มีต่อภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ พบว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดทางอารมณ์ ความรู้สึกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ มีความสนใจต่อสี ชื่นชมในความงามทักษะความชำนาญด้านเทคนิค และวิธีการสร้างสรรค์ผลงานที่ศิลปินถ่ายทอดออกมาเป็นพิเศษ สามารถเชื่อมโยงตอบสนองความคิดของตนเองไปสู่เรื่องราว และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นที่เชื่อมโยงกันระหว่างส่วนต่างๆของเนื้อหาผลงานศิลปะ กับสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในตัวผลงานได้ละเอียดลึกซึ้งเหมือนกับภาพผลงานศิลปินไทย ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เช่น

“สวย เพราะมีรายละเอียดเหมือนจริง มีสีสดใสใใส”

“สวย เพราะมีแสงเงาของร่มไม้ และมีมิติใกล้ไกลของภาพ และมีสีส้ม”

“ชอบการวาดให้มีแสงเงา มีมิติ รู้สึกอยากวาดรูปนี้”

“รู้สึกว่าคุณคนมาผ่อนคลาย เพื่อพักผ่อนที่สวนสาธารณะ”

“เห็นเรื่องราวของคนในภาพ เห็นแฟชั่นของคนในภาพ”

1.4 ระดับพัฒนาการสุนทรีย์ภาพของนักเรียนจากการใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าร่วมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ พบว่านักเรียนมีพัฒนาการสุนทรีย์ภาพในการแสดงออกต่อการดูงานศิลปะที่พัฒนาขึ้น นักเรียนสามารถสังเกตรายละเอียดผลงานอย่างมีเป้าหมาย อธิบายแสดงความรู้สึกนึกคิด ตัดสินความพึงพอใจของตนเองต่องานศิลปะได้อย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ภาพวาดของตนเองได้อย่างอิสระ สอดคล้องตามที่ Parsons (2002) กล่าวว่ากำหนดทางความคิดในการสอนสุนทรีย์ภาพ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของผู้ชม คือการกำหนดหนทางของการสนทนาเกี่ยวกับงานศิลปะ สร้างการตอบรับด้วยการแปลความหมาย และการตัดสินถึงเป้าหมายบางอย่างที่ได้ศึกษา และสอดคล้องตามที่ Koster (2009) กล่าวว่าการพัฒนาสุนทรีย์ภาพต้องการการออกแบบกิจกรรมอย่างพิถีพิถันและสร้างอยู่บนการตอบสนองทางสุนทรีย์ของเด็ก ในขณะที่ความท้าทายของพวกเขาอยู่ที่การต่อสู้และการเพิ่มความเข้าใจ

1.5 ระดับพัฒนาการสุนทรีย์ภาพของนักเรียนจากการเข้าร่วมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากการสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ระหว่างจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางสุนทรีย์ภาพตามปัจจัยที่มีความแตกต่างกันไป สอดคล้องตามที่ Cemrel (1973) กล่าวว่าสุนทรีย์เป็นการเรียนรู้ทางศิลปะในเชิงปฏิบัติการมาสู่การผสมผสานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น การนำเอาธรรมชาติ ศิลปะ

ปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และสุนทรียศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันในรูปของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งปัจจัยทางสุนทรียภาพที่เป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ต่อสุนทรียภาพของนักเรียน มีดังนี้

สุนทรียภาพที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การเล่นของเด็กคือการเรียนรู้ สุนทรียภาพของนักเรียนเกิดขึ้นจากการได้เล่นได้เคลื่อนไหวร่างกาย และได้ปลดปล่อยพลังที่มีอยู่มากมาย สอดคล้องตามที่ Tishman (2006) กล่าวว่าหัวใจสำคัญของการสร้างประสบการณ์ความรู้ชั้นสูงนั้นคือการสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียนถึงการได้สัมผัสกับงานศิลปะ ซึ่งเป็นหนทางที่จะพัฒนาและปรับเปลี่ยนการรับรู้ของผู้เรียน โดยกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสำรวจ การสังเกต และสืบค้นด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการแสดงออกประสบการณ์ทางสุนทรียะจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่องานศิลปะ ซึ่งความกระตือรือร้นที่นักเรียนแสดงออกตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ประตูพิพิธภัณฑ์ศิลปะไปตลอดจนระยะเวลาในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะนั้น เป็นการตอบรับทางสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเฉียบพลันโดยไม่รู้ตัว เปรียบเสมือนเวลาที่เราสงเกตแสงกระพริบจากสายฟ้าแลบซึ่งนั่นเป็นความสนใจและการรับรู้ที่จับใจต่อสิ่งเร้า ดังนั้นประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะจึงเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะในขั้นเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนต่อไป (ดูตัวอย่างภาพในภาคผนวก ฉ หน้า 202)

สุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะในวัฒนธรรม

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเน้นให้นักเรียนได้ซึมซับและใกล้ชิดกับงานศิลปะ โดยเฉพาะงานศิลปะที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นการได้เรียนรู้จากงานศิลปะไทยและงานศิลปะไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะจุดประกายสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะในวัฒนธรรมของตนเอง สอดคล้องตามที่ Cemrel (1973) กล่าวว่าสุนทรียะในวัฒนธรรมเป็นการเชื่อมโยงเด็กเข้าสู่วัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเด็กควรจะชื่นชมว่าสุนทรียะในทิวทัศน์ธรรมชาติที่ไหน ทำไมจึงชื่นชม ชื่นชมอย่างไร ชื่นชมในสภาพปัจเจก คุณค่า ฯลฯ โดยประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองของสุนทรียภาพที่มีต่อเนื้อหาสาระ และความงามในงานศิลปะได้ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ซึ่งนักเรียนค่อนข้างให้ความสนใจถึงการเชื่อมโยงความเป็นตัวตนของศิลปิน และสภาพความเป็นจริงในสังคม สามารถแสดงความคิดเห็นจากความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่องานศิลปะได้ ตัดสินคุณค่าทางความงามได้อย่างอิสระ และมีเหตุผล (ดูตัวอย่างภาพในภาคผนวก ง หน้า 192)

สุนทรียภาพที่มีต่อศิลปิน

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะสามารถที่จะจัดการเรียนรู้งานศิลปะจากศิลปินโดยตรง ซึ่งในกิจกรรมวาดอย่างศิลปินเป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการทำงาน การสร้างสรรค์ผลงาน และแนวความคิดของศิลปินที่เป็นลักษณะการถ่ายทอดงานศิลปะที่เชื่อมโยงถึงประเพณี และวัฒนธรรม เช่น ศิลปินวาดภาพกริยาท่าทางศิลปะการต่อสู้ของชาวล้านนา นักเรียนได้เห็นและสังเกตลักษณะการแต่งกาย การใช้ผ้าโพกศีรษะ และลวดลายการสักตามร่างกายที่เป็นคตินิยมความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเรียนรู้เช่นนี้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ และสนทนาร่วมกันกับศิลปิน ที่สำคัญนักเรียนสามารถซักถามข้อสงสัยในข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วย การดูงานศิลปะเพียงลำพัง สอดคล้องตามที่ อ่ำไพ ตีรณสาร (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model) เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง การทำความรู้จักศิลปินจริงๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้จากศิลปินที่สำคัญๆ คือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และบุคลิกลักษณะของตัวศิลปิน (ดูตัวอย่างภาพในภาคผนวก จ หน้า 197)

สุนทรียภาพที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างต่อเนื่องจะเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ที่เอื้อ และสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะต่อไปในระยะยาวของนักเรียน และจะเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของนักเรียนที่จะสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง เช่น การวาดภาพงานศิลปะจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ หรือการวาดภาพต่อเติมจินตนาการที่เป็นการผสมผสานเนื้อหาเรื่องราวจาก วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตของตนเองจากตัวอย่างภาพต้นฉบับของศิลปิน Vincent Van Gogh สุนทรียภาพที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะนี้เป็นความเพลิดเพลินใจ ความสนุกสนาน และฝึกทักษะการทำงานของนักเรียน สอดคล้องตามที่ Katherina (2006) กล่าวว่า ความสนใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจะเป็นการฝึกและพัฒนาความเข้าใจในการทำงานศิลปะ ซึ่งกิจกรรมศิลปะปฏิบัติจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนดึงเอาคุณค่าที่ได้จากการเที่ยวชมมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนที่เกิดจากประสบการณ์ที่เอื้อชมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (ดูตัวอย่างภาพในภาคผนวก จ หน้า 197)

2. พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

จากการสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของนักเรียน พบว่านักเรียนแสดงออกทางพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะต่องานศิลปะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 นักเรียนแสดงออกทางพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะต่อความสนใจต่อเนื้อหามากที่สุด เนื่องจากรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับงานศิลปะโดยตรง มีผลทางพฤติกรรมให้นักเรียนเกิดความสนใจอย่างชัดเจน ประกอบกับผู้สอนใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นการมองงานศิลปะให้เกิดการรับรู้ต่อเนื้อหาสาระ สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อความงาม และสามารถตัดสินคุณค่าของงานศิลปะได้ ซึ่งพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นเป็นความสนใจต่อเนื้อหาในงานศิลปะที่เกิดจากการสังเกต สามารถแสดงออกทางประสบการณ์ทางสุนทรียะ และแสดงความคิดเห็นต่องานศิลปะได้อย่างอิสระ และมีเหตุผล สอดคล้องตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ที่กล่าวว่าพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนในระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อผลงานศิลปะ พิจารณาถึงเนื้อหา เรื่องราวในผลงาน ซึ่งอาจเป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากตนเอง หรือของศิลปิน และมีความคิดเห็นในลักษณะการสร้างสรรค์ แปลกใหม่ อาจมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งซึ่งเกิดข้อสงสัย และสามารถตัดสินความคิด ความรู้สึกได้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาพฤติกรรมรองลงมานักเรียนแสดงออกพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะต่อการคำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา มีการเชื่อมโยงความคิดส่วนตัว และมีความสนใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกในผลงานศิลปะ สอดคล้องตามที่ Broudy (1972) ที่กล่าวว่ากรรับรู้อย่างมีศิลปะเป็นการรับรู้ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย (Aesthetic Apprehension) และการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ (Analysis into Parts) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้แจ้ง ทั้งนี้พฤติกรรมทางประสบการณ์ทางสุนทรียะที่นักเรียนแสดงออกนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากประสบการณ์เดิมที่ติดตัวมาจากสภาพแวดล้อมของครอบครัว สังคม โรงเรียน และประสบการณ์เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2.2 นักเรียนแสดงออกทางพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะมากที่สุดในกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะคาเฟ่ประตูห้องเรียน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมเป็นการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนและภัณฑารักษ์จากทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นพฤติกรรมต่อการแสดงปฏิกิริยาในการตอบรับความสนใจต่อเนื้อหาสาระ และความรู้ความเข้าใจต่องานศิลปะ ส่วนกิจกรรมอื่นๆ สามารถช่วยส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะให้กับนักเรียนได้แตกต่างกันไปตามแต่ละลักษณะของกิจกรรม กล่าวคือ ลักษณะของกิจกรรมที่จะเป็นแรงสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ทางสุนทรียะได้ดีนั้น ผู้สอนจะต้องสร้างการเรียนรู้บนพื้นฐานของการมองงานศิลปะอย่างมีเป้าหมาย กิจกรรมต้องมีส่วนเน้นพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นทางอารมณ์ ความรู้สึก และพัฒนาการคิด

วิเคราะห์ไปสู่การแสดงออกถึงความเข้าใจในการชมงานศิลปะนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Trimis and Savva (2004) ที่กล่าวว่า การสนทนาเป็นกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องราวถึงประสบการณ์เดิม สิ่งสะท้อนเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรคทางความคิด เป็นการรับรู้ที่ซับซ้อนอย่างแท้จริง และจะเป็นความทรงจำต่อไปในระยะยาว

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของนักเรียน พบว่า

3.1 นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดว่า ชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะมากมาย ได้ค้นคว้าหาดูงานศิลปะ มีภัณฑารักษ์ให้ความรู้เกี่ยวกับงานศิลปะ งานศิลปะที่จัดมีความสวยงาม มีความสนุกสนาน และได้รับความรู้ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ผู้สอนจัดช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคมไปพร้อมๆกัน โดยเฉพาะรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับงานศิลปะอย่างใกล้ชิด และเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นจากการได้สัมผัสงานศิลปะจากประสบการณ์จริงของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำประสบการณ์นี้ไปเชื่อมโยงถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง สอดคล้องตามที่ เลิศ อานันทนะ (2535) ได้กล่าวว่าศิลปะทำหน้าที่เสมือนกุญแจที่ไขประตูแห่งความคิดสร้างสรรค์และก้าวสู่โลกแห่งจินตนาการอย่างไร้ขอบเขต ซึ่งประสบการณ์ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของนักเรียนนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องตามที่ Stone (2001) กล่าวว่าประสบการณ์ในพิพิธภัณฑ์นั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยขยายการรับรู้ทางสุนทรียะและความเข้าใจในศิลปะของนักเรียนคุณค่าของการได้สัมผัสผลงานศิลปะจากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้มากขึ้น

3.2 เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่นักเรียนมีความคิดเห็นมากที่สุด พบว่า กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับภัณฑารักษ์จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์การเชื่อมโยงบริบททางพิพิธภัณฑ์ศิลปะมาสู่การจัดการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในแต่ละส่วนอย่างหลากหลาย ด้วยวิธีการวิธีดึงดูดความสนใจ และต่อยอดองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมที่ผ่านมาที่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากความหลากหลายทางทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เช่น การใช้พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะโดยตรง การใช้สื่อออนไลน์ที่เป็นเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ หรือการเรียนรู้วิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากศิลปิน

โดยตรง ทำให้นักเรียนได้ใกล้ชิดและสัมผัสกับศิลปินผู้สร้างสรรผลงานที่เป็นต้นฉบับ และยังเป็นแรงกระตุ้นที่ดีที่จะส่งเสริมการรับรู้ ความเข้าใจในงานศิลปะจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่จริง สอดคล้องตามที่ Koster (2009) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะจะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและมีการบูรณาการร่วมกัน โดยกิจกรรมศิลปะควรที่จะทำให้นักทุกคนได้สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก และศิลปะควรจะเป็นบูรณาการในส่วนของหลักสูตรที่จะช่วยให้นักเรียนสร้างการเชื่อมโยงกับสิ่งที่พวกเขาเรียน

4. รูปแบบการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

รูปแบบการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ช่วยส่งเสริมระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น ประกอบด้วยเหตุผลดังนี้

4.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของ Stone (2001) ที่เน้นการชมงานศิลปะที่สามารถนำไปสู่ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมงานศิลปะกับเป้าหมายของงานศิลปะ และการประเมินค่าทางอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออกทางความคิด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของหนทางในการพัฒนาการแสดงออก ประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องตามที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2545) กล่าวถึงนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในช่วงวัยเรียน (อายุ 6 - 24 ปี) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ให้มีการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เรียนรู้จากปรากฏการณ์ในสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเรียนรู้จากเพื่อน ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ ซึ่งผู้สอนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร DBAE กับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียน สอดคล้องกับที่ Stone (2001) กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะควรสอดคล้องกับหลักสูตรศิลปะใน 4 แกนความรู้ DBAE ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่เชื่อมโยงถึงพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยผู้สอนได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้วิชาศิลปะศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เน้นแกนความรู้ความเข้าใจด้านสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่จัดระบบโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ศิลปะที่มีจุดเน้นในการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน โดยผ่านรูปแบบกิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ กิจกรรมเน้นให้นักเรียนได้ดูและสัมผัสงาน

ศิลปะที่จัดแสดงอยู่จริง ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้เกิดจากการบูรณาการทรัพยากรที่มีความหลากหลายของพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างการเรียนรู้ศิลปะในห้องเรียนและการเรียนศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

4.2 รูปแบบการจัดกิจกรรม ที่เน้นการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) เป็นรูปแบบกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรงให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่องานศิลปะที่มีอยู่จริงในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ สอดคล้องกับที่ Stone (2001) กล่าวว่าครูสอนศิลปะต้องกำหนดวางแผนในการจัดประสบการณ์ของนักเรียนโดยตรงกับตัวงานศิลปะที่เป็นการสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ในความอยากรู้อยากเห็นของเด็กๆที่มีต่ออารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและความสามารถในการเรียนรู้ โดยรูปแบบกิจกรรมเน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์จากการสังเกตงานศิลปะ กระตุ้นการรับรู้ และการตอบสนองต่องานศิลปะด้วยการใช้คำถาม ซึ่งคำถามจะเป็นหนทางในการชี้นำไปสู่เนื้อหาสาระ และความเข้าใจต่องานศิลปะที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องตามทฤษฎีของ Parsons (1987) ที่ใช้คำถามกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และเกิดองค์ความรู้ต่องานศิลปะ ซึ่งเป็นการให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิด การตอบรับทางความรู้สึก และการอธิบายถึงสิ่งที่ศิลปินได้แสดงออกมา วิธีการเรียนรู้ลักษณะนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนได้สังเกตในรายละเอียดของผลงานที่ศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา การที่นักเรียนได้สังเกตด้วยตนเองนั้นเป็นการส่งเสริมประสบการณ์โดยตรงจากการมอง เป็นการกระตุ้น จุดประกายจินตนาการแห่งการเรียนรู้ และเสริมสร้างแรงบันดาลใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศึกษาของ Broudy (1972) ที่กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่สำคัญ คือ “การรับรู้อย่างมีศิลปะ” (Artistic Perception) ซึ่งการรับรู้อย่างมีศิลปะนี้ คือ ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย (Aesthetic Apprehension) และการวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ (Analysis into Parts) ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจะเป็นแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมที่พัฒนาสุนทรียภาพ และเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศิลปศึกษาที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจต่องานศิลปะ และพัฒนาระดับสุนทรียภาพของนักเรียนให้เพิ่มพูนขึ้น

4.3 รูปแบบการจัดกิจกรรม ที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ผสมผสานกันระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะตามแนวทางของ Stone (2001) และรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะที่มีต่องานศิลปะตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการจัดกิจกรรม ดังนี้

ขั้นเตรียมจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์

การจัดกิจกรรมผู้สอนกำหนดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมโดยคำนึงถึงความสนใจความสามารถของผู้เรียน และสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดโครงสร้างกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตาม 4 แกนความรู้ (DBAE) ซึ่งผู้สอนทำการสำรวจพื้นฐานความรู้ความเข้าใจต่อประสบการณ์เดิมที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยทำการทดสอบทางสุนทรียภาพต่อภาพผลงานศิลปะ เพื่อประเมินประสบการณ์เดิมทางสุนทรียะของนักเรียน และกำหนดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมแก่นักเรียน สำหรับการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิถีจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากงานศิลปะต้นฉบับ ได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้งานศิลปะภายนอกโรงเรียนซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนศิลปะ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลูติคีนส์ พากย์ซูซี (2547) ที่กล่าวว่าการศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่ช่วยขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ให้กว้างขวางขึ้น และการได้สัมผัสกับผลงานศิลปะต้นฉบับมีส่วนปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันในขณะชมงานศิลปะ

ขั้นระหว่างจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์

การเดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑศิลป์ผู้สอนกำหนดแนวทางการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรม โดยคำนึงถึงการนำทรัพยากรของพิพิธภัณฑศิลป์มาประยุกต์ใช้สำหรับการสร้างรูปแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ชมและสัมผัสงานศิลปะที่เป็นต้นฉบับจากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑศิลป์ กระบวนการเรียนรู้ในขั้นนี้เน้นให้นักเรียนเกิดประสบการณ์จริงจากการมองงานศิลปะ ด้วยวิธีการสนทนา การสังเกต การตีความหมาย และสามารถตัดสินใจคุณค่าในตัวผลงานศิลปะได้ด้วยตนเอง ผ่านการใช้แบบบันทึกประสบการณ์เที่ยวชมพิพิธภัณฑศิลป์สอดคล้องตามที่ Trimis and Savva (2004) ได้กล่าวว่า การสนทนาเป็นกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องราวถึงประสบการณ์ที่ได้ไปพิพิธภัณฑศิลป์ อธิบายผลงานศิลปะที่ตนเองประทับใจมากที่สุด สิ่งสะท้อนเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรค์ทางความคิด ซึ่งเป็นการรับรู้ การซึมซับอย่างแท้จริง และเป็นความทรงจำต่อไปในระยะยาว โดยรูปแบบกิจกรรมผู้สอนใช้ระยะเวลาการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์ประมาณ 45 นาที โดยให้นักเรียนได้สำรวจดูงานศิลปะที่เป็นผลงานทัศนศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม ภาพถ่าย และงานศิลปะอื่นๆตามที่พิพิธภัณฑศิลป์จัดแสดงอยู่ในปัจจุบัน ในขั้นตอนการดูงานศิลปะผู้สอนใช้คำถามตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) เพื่อให้เกิดการมองเพื่อการสังเกตอย่างละเอียด และผู้สอนทำการสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน โดยมีผู้ช่วยสอนสำหรับร่วมสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างจัดกิจกรรม

ขั้นหลังจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนจากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมาสู่ห้องเรียนศิลปะในโรงเรียน สำหรับการจัดการกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เน้นทักษะด้านศิลปะปฏิบัติ กำหนดเป้าหมายกิจกรรมที่เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากแรงบันดาลใจจากผลงานศิลปิน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกวัสดุ เทคนิคหรือวิธีการต่างๆ เพื่อประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง กิจกรรมศิลปะที่นักเรียนได้ปฏิบัตินี้ ส่วนหนึ่งเป็นแรงบันดาลใจจากที่ได้เห็นงานศิลปะจากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนบางคนนำเทคนิควิธีการที่สังเกตได้จากตัวผลงานศิลปะมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะที่แปลกใหม่ สอดคล้องตามที่ Stone (2001) กล่าวว่า กิจกรรมการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้นเป็นการเชื่อมต่อกันเป็นอย่างดีกับการที่เยาวชนพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นการเรียนรู้จากกระบวนการทำงาน รูปแบบ และการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปิน นอกจากนี้รูปแบบกิจกรรมในขั้นนี้เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เป็นการตั้งประสบการณ์ที่เกิดจากการที่เยาวชนพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้นักเรียนได้สมมติบทบาทจำลองในการเป็นผู้จัดพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียนผู้สอนใช้วิธีแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยสมมติบทบาทจำลองให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จัดนิทรรศการศิลปะผลงานของเพื่อนๆ ส่วนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งสมมติบทบาทเป็นผู้ชมนิทรรศการผลงานศิลปะ และมีการร่วมลงคะแนนเพื่อให้นักเรียนได้ตัดสินคุณค่าทางความงามของผลงานศิลปะจากความคิดเห็นของตนเอง สอดคล้องตามที่ Stone (2001) กล่าวว่า การสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียนจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการสอน ซึ่งจะเชื่อมโยงถึงการนำไปใช้กับการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม และศิลปะ

ซึ่งรูปแบบกิจกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะนี้ หลักการสำคัญที่ผู้สอนใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ คือ การประยุกต์ และบูรณาการในความหลากหลายทางทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีอยู่จริง และครอบคลุมตามสภาพแวดล้อมทางทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่เอื้อประโยชน์สำหรับใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ศิลปะโดยตรง และเพื่อให้สามารถนำทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในโรงเรียน

5. ข้อสังเกตอื่นๆที่ได้จากการวิจัย

ในการศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยประมวลผลข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

5.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานทางศิลปะที่ดี มีประสบการณ์เดิมจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะมากพอสมควร ส่งผลให้ผลการทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน อยู่ในระดับสุนทรียภาพที่สูง โดยเฉพาะในภาพผลงานศิลปะไทย ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบทดสอบพบว่า นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่องานศิลปะที่มาจากวัฒนธรรมของตนเองได้ดี สามารถเชื่อมโยงความคิดของตนเองกับเนื้อหาสาระในตัวผลงานศิลปะถึงวิถีการดำรงชีวิต สังคม และวัฒนธรรมไทยได้ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ McFee (1998) ที่กล่าวว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้น เป็นไปตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นอย่างมาก

5.2 รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนได้ดีนั้น ผู้สอนใช้เครื่องมือสำหรับจัดกิจกรรม (แผนการจัดการเรียนรู้, แบบบันทึกประสบการณ์เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และสื่อการสอนอื่นๆ) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม และพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะ ถึงแม้ว่ารูปแบบกิจกรรมจะน่าสนใจเพียงใด แต่หากผู้สอนและนักเรียนขาดการใช้คำถาม ขาดการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับตัวงานศิลปะเพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ตีความหมาย และตัดสินคุณค่าในตัวผลงาน จะส่งผลต่อการพัฒนาสุนทรียภาพในกระบวนการคิดและถ่ายทอดในสิ่งที่ตนเองรับรู้ในการชมงานศิลปะ ซึ่งจะไม่แตกต่างจากการที่นักเรียนชมงานศิลปะอย่างไร้จุดหมาย สอดคล้องตามที่ Broudy (1972) กล่าวว่า การรับรู้อย่างมีศิลปะเป็นการรับรู้ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย (Aesthetic apprehension) และการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ (Analysis into Parts) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้แจ้ง โดยกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตูห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่ปรากฏการแสดงออกทางพฤติกรรมประสบการณ์ของนักเรียนมากที่สุด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการสนทนา การโต้ตอบระหว่างภัณฑารักษ์และนักเรียน

5.3 การวิเคราะห์ประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนพบว่าในชั้นเบื้องต้นนักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์ในเชิงความรู้ความเข้าใจเรื่องทัศนธาตุ ที่เกี่ยวกับจุด เส้น รูปวางรูปทรง สี แสงและเงา พื้นที่ว่าง พื้นผิว และเทคนิคของตัวผลงานศิลปะได้ โดยมีวิธีการสังเกต และคิดวิเคราะห์จากสิ่งที่เห็น เช่น สามารถระบุได้ว่าอะไรที่ปรากฏเป็นลักษณะเด่นของทัศนธาตุ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนั้นมีความแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล ส่วนในชั้นสูงขึ้นไปพบว่านักเรียนมีพัฒนาการของการแสดงความคิดเห็นต่องานศิลปะอย่างมีเป้าหมายของการรับรู้ จากการตีความและประเมินคุณค่าของงานศิลปะ ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดที่เชื่อมโยงถึงงานศิลปะเพื่อตีความหมายและประเมินคุณค่าได้อย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล และสามารถตัดสินใจจากความคิดของตนเองต่องานศิลปะได้อย่างเชื่อมั่น (ดูตัวอย่างภาพในภาคผนวก ง หน้า 192)

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปศึกษา

1. ครูศิลปศึกษาสามารถจัดกิจกรรมศิลปะด้วยการใช้ทรัพยากรที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องทางศิลปะ และทรัพยากรอื่นๆภายนอกโรงเรียน และในชุมชนที่นอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีในชุมชน แหล่งผลิตหรือจำหน่ายงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุด อาคารบ้านเรือน สถานที่ทางศาสนา ตลาดสด ผู้เชี่ยวชาญ ปรมาจารย์ ชาวบ้าน ฯลฯ
2. ครูศิลปศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑ์ศิลปะและโรงเรียน สำหรับการส่งเสริม และกระตุ้นการใช้ทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะ เช่น ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลร่วมกัน การใช้นิทรรศการศิลปะร่วมกัน การแลกเปลี่ยนศักยภาพร่วมกันในด้านต่างๆระหว่างภัณฑารักษ์และครูศิลปศึกษา และขยายขอบเขตองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างกัน ภัณฑารักษ์ ครูศิลปศึกษา ศิลปิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ครูศิลปศึกษาที่จะนำรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะไปประยุกต์ใช้การสอน ควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อจะสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนได้ประสบผลสำเร็จ และควรกำหนดโครงสร้างของระยะเวลาที่ใช้จัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม และส่วนสำคัญครูศิลปศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนให้เพิ่มพูนขึ้นมากขึ้น
4. ครูศิลปศึกษาที่จะจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือควรมีการจัดฝึกอบรม แนวทางสำหรับครูศิลปศึกษา หรือนิสิตนักศึกษาศิลปศึกษา เพื่อสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้อกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นได้อย่างเหมาะสม และประสบผลสำเร็จ
5. ครูศิลปศึกษา สถาบันสอนศิลปะเอกชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้นอกโรงเรียน ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละช่วงวัย และสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่จริงในแหล่งเรียนรู้งานศิลปะนั้นๆ ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการสอนศิลปศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะต่อในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อศึกษาความแตกต่าง และความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมสำหรับจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น
2. ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในด้านอื่นๆ ที่แตกต่างจากการวิจัยนี้ เช่น ทักษะปฏิบัติ การวิเคราะห์วิจารณ์ หรือการเห็นคุณค่าต่องานศิลปะ
3. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจากความร่วมมือกันระหว่าง พิพิธภัณฑ์ศิลปะ โรงเรียน ภัณฑารักษ์ ครูศิลปะ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางสำหรับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กীরติ บุญเจือ. 2522. **ปรัชญาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

เกษร ธิตะจारी. 2543. **กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คะนิงหา สุภานันท์. 2544. **ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน
วิชาศิลปศึกษาตามทฤษฎีDBAEในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ
ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑาทิพย์ เอี่ยมปิยะกุล. 2552. **การศึกษาการใช้คำถามในการเรียนการสอนของครูศิลปะระดับ
ประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์
ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

ชุตินา เวทการ. 2551. **การจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน พิมพ์
ครั้งที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533. **พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษร
สัมพันธ์.

ฐิติคันธ์ พากย์สุชี. 2547. **ผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่
มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทินกร บัวพูล. 2545. **ศิลปะสำหรับเด็กเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทินกร บัวพูล. 2535. **เกมศิลปะสำหรับเด็ก**. ในสันติ คุณประเสริฐ และสมใจ สิทธิชัย
(บรรณาธิการ), **ศิลปศึกษา – ศึกษาศิลปะ**, หน้า 15-24. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา เขมมณี. 2554. **14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. 2538. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ธัญญรัตน์ อัสวานนท์. 2545. **ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรา บุรณรัช. 2543. **สถิติเพื่อการวิจัย 1**. สงขลา: ศุภกาญจน์พรินต์ติ้งแอนด์เซอร์วิส.
- นิคม มุสิกคามะ. 2536. **คู่มือ: การปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิคม มุสิกคามะ และคณะ. 2521. **วิชาการพิพิธภัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นุติยาพร วงษ์เณร. 2553. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษบง ตันติวงศ์. 2548. **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการจัดการศึกษาตามแนวคิดของวอลดอร์ฟ**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. 2530. **พิพิธภัณฑ์วิทยา**. กรุงเทพมหานคร.
- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. **ศิลปะในโรงเรียนประถม**. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. 2554. **กลไกที่เป็นปัญหาของพิพิธภัณฑ์ไทย**. เมืองโบราณ 37, 1: 72-78.
- ประเสริฐ สีลรัตน์. 2542. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง.
- ประเสริฐ สีลรัตน์. 2525. **ความเข้าใจในศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนนสโตร์.
- พีรพงษ์ กุลพิศาล. 2546. **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- พีรพงษ์ กุลพิศาล. 2533. **การรับรู้ทางศิลปะใน 3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศ กรมการฝึกหัดครู.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. **ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำรา และเอกสารทางวิชาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. **การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลปวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.

- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. **แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย**. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2541. **เอกสารคำสอน วิชา 2709609 สุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัย ตะตียะ. 2547. **สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วาดศิลป์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลิศ อานันทนะ. 2549. **แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศ อานันทนะ. 2535. **เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ เผือกเล็ก. 2542. **พิพิธภัณฑศิลป์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: เอส.ที.พี. เวิลด์มีเดีย.
- วิทย์ พิณคันเงิน. 2547. **ศิลปะทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2551. **ศิลปะวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548. **ศิลปะและสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- วิรัตน์ พิทยไพบุลย์. 2531. **ศิลปะในโรงเรียนประถม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรัตน์ พิทยไพบุลย์. 2524. **สุนทรียศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ พิทยไพบุลย์. 2516. **“สุนทรียศาสตร์ศึกษาคุณค่าและปรัชญา” ในเอกสารอบรมสัมมนา อาจารย์ผู้สอนศิลปะของสถานศึกษา: ฝึกหัดครูทั่วประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู.
- ศิริวัฒน์ แสนเสริม. 2543. **ความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑศิลป์และ นักวิชาการศิลปะศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑศิลป์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. 2549. **พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้: พื้นที่ใหม่แห่งการเรียนรู้.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- สมสิทธิ์ จิตรสถาพร. 2535. **เทคนิคการจัดการศึกษานอกสถานที่.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สรिता เจือศรีสกุล. 2553. **ผลการสอนศิลปะแบบพหุวัฒนธรรมที่มีต่อการรับรู้คุณค่าศิลปะของ
นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา
ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ คุณประเสริฐ. 2547. การเรียนการสอนศิลปะศึกษาตามแนวคิด Postmodern. ใน **ศิลปศึกษา
จากทฤษฎีสู่การสร้างสรรค.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ เกาทอง. 2545. **ทัศนศิลป์กับมนุษย์ การสร้างสรรค์และสุนทรียภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: ไทยร่มเกล้า.
- สุชาติ สุทธิ. 2531. **ศาสตร์และความรู้ศิลปะ ครุศิลป์3.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธาสินี วัชรบูล. 2544. รายงานการวิจัยเรื่อง **พิพิธภัณฑสถานพหุวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษา
ประเทศอังกฤษ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. 2548. รายงานการวิจัย **การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอด
ชีวิต : พิพิธภัณฑสถาน.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. 2536. คุณค่าศิลปะจากทัศนระของบุคคลต่างๆ. **วารสารครุศาสตร์.** 22, 1
(กรกฎาคม-กันยายน 2536): 51-63.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554. **นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป
การศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและ
เรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ.
- หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์. 2553. **การศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ
งานศิลปะ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี
และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อานภาพ สกุลงาม. 2549. **เด็ก ๆ เพลินใจในพิพิธภัณฑ์ได้อย่างไร**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.sac.or.th/main/article_detail.php?article_id=60&category_id=26 [2554, กรกฎาคม 15]
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2550. **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อารี สุทธิพันธุ์. 2551. **ผลึกความคิดศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี สุทธิพันธุ์. 2533. **ประสบการณ์สุนทรียะ**. กรุงเทพมหานคร: แสงศิลป์การพิมพ์.
- อุบล ตูจินดา. 2532. **หลักและวิธีสอนศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. ปรีนเฮาส์.
- อัญชลีรัตน์ มิลินทสูต. 2548. **การศึกษาการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเขตกรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอภาส บุญครองสุข.. 2533. **ศิลปศึกษา ศึกษาศิลปะ**. ในสันติ คุณประเสริฐ และสมใจ สิทธิชัย (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ เย็นสบาย. 2548. **รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: สกศ. ศธ.
- อ่ำไพ ตีรณสาร. 2547. **เอกสารประกอบการสอน 2709243 ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ่ำไพ ตีรณสาร. 2543. **วิธีการสอนศิลปศึกษา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cont3.htm> [2553, กรกฎาคม 18]
- อ่ำไพ ตีรณสาร. 2536. **ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ**. **วารสารครุศาสตร์** 1 (กรกฎาคม - กันยายน): 64-76.

ภาษาอังกฤษ

- Adams, M. 2003. Interactive Art Museum Spaces. *Art Education*. 56, 5: 43-52.
- Bates, J.K. 2000. *Becoming Art Teacher*. Belmont: Wadworth-Thomson Learning.
- Ben-Haim, S. 2006. *Active Learning in the Art Museum*. [Online]. Available from: <http://www.docstoc.com/docs/25978856/Active-Learning-in-the-Art-Museum> [2011, Oct 10]
- Berry, N. 1998. A Focus on Art Museum/School Collaborations. *Art Education*. 51, 2: 8-14.

- Berry, N. and Mayer, S. 1989. **Museum Education History, Theory, and Practice**. Virginia: The National Art Education Association.
- Bicknell, S. and Farmelo, G. 1993. **Museum visitor studies in the 90s**. London: British Libery.
- Black, G. 2005. **The Engaging Museum Developing Museum for Visitor Involvement**. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Bloom, B.S. 1981. **Evaluation to Improve Learning**. New York: McGraw-Hill.
- Broudy, H.S. 1972. **Enlightened Cherishing: An Essay on Aesthetic Education**. Illionios : University of Illionois Press.
- Clark, G., Day, M. and Greer, D. 1987. Discipline-based art education: Becoming student of art. **The Journal of Aesthetic Education**, 52: 30-37.
- Chapman, L.H. 1978. **Approach to Art in Education**. New York: Harcourt Bruce Javanovich.
- Cemral. 1973. **Basic Program Plan : Aesthetic Education**. Missouri : Cemral.
- Chen, E. 2007. Exploration of the Development of Museum – School Collaboration in Art Education: Prospects and Difficulties in a Case Example. **The International Journal of Arts Education**,: 97-118.
- Devis, J. 1997. Drawing' s demise: U-shaped development in graphic symbolization. **Study in Art Education**, 38, 3: 132-157.
- Dewey, J. 1980. **Art as Experience**. New York: Perigee Books.
- D'Onofrio, A. and C.F. Nodine. 1981. Chidren's Responses to Paintings. **Studies in Art Education**, 20, 1: 14-23.
- Edson, G. and Dean, D. 1994. **The Hanbook for Museum**. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Fairley, J. 1977. **Teaching Through Museums**. London: Longman Group Ltd.
- Floyd, M. 2002. More than just a field trip. **Art Education**. 55, 5: 39-45.
- Greenhil, E.H. 2007. **Museum and Education**. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

- Greenhill, E.H. 1999. **The Educational Role of the Museum**. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Henry, C. 2010. **The museum experience: the discovery of meaning**. Reston: National Art Education Association.
- Hardiman, G. W. and Zernich, T. 1981. **Art activities for children**. N.J.: Prentice-Hall.
- Herberholz, D. and Herberholz, B. 1998. **Artworks for Elementary Teachers**. United States of America: The McGraw-Hill Companies.
- Katherina, D. 2006. Developmentally Appropriate Art Viewing Experiences. **Art Education**, 59, 3: 20-24.
- Koster, J.B. 2009. **Growing Artists: Teaching the Arts to Young Children**. New York : United State of America.
- Lowenfeld, V. and Brittan, W.L. 1964. **Creative and Mental Growth**. London: The Macmillan Company.
- McFee, J.K. and Degge, R.M. 1977. **Art, Culture and Environment: A Catalyst for Teaching**. California: Wadsworth Publishing Company.
- McFee, J.K. 1998. **Culture Diversity and the Structure and Practice of Art Education**. Virginia: The National Art Education Association.
- Mitchell, D.M. 2008. Exploring alternative pedagogical terrain: Teaching and learning in art Museums. **International Journal of Pedagogies and Learning**, 4, 5: 74-89.
- Moore, R. 1994. **Aesthetics for Young people**. United State of America: The Board of Trustees.
- Nam, E. 2009. **Collaborations between Art Museums and Schools: A Focus on High School Art Teachers' Utilization of Museum Resources**. [Online]. Available from: https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/bitstream/handle/1794/9338/FINAL_EUNJU_NAM.pdf?sequence=1 [2555, May 17]
- Olofsson, U.K. 1979. **Museum and Children**. France: The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Parsons, M.J. 2002. Aesthetic Experience and the Construction of Meanings. **Journal of Aesthetic Education**, 36, 2: 24-37.

- Parsons, M.J. 1987. **How We Understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience**. New York: Cambridge University Press.
- Ritchhart, R. 2007. Cultivating a Culture of Thinking in Museums. **Journal of Museum Education**, 32, 2: 137-154.
- Russell, R.L. 1988. Children's Philosophical Inquiry into Defining Art : A Quasi-Experimental Study of Aesthetic in Elementary Classroom. **Studies in Art Education**, 29, 3: 282-291.
- Stone, D. L. 2001. **Using the Art Museum**. Massachusetts: Davis Publication.
- Trimis, E. and Savva, A. 2005. Responses of Young Children to Contemporary Art Exhibit: The Role of Artistic Experiences. **International Journal of Education&the Arts**, 6, 13.
- Trimis, E. and Savva, A. 2004. The In-Depth Studio Approach: Incorporating an Art Museum Program into a pre-primary classroom. **Art Education**, 57, 2: 20-34.
- Tishman, S. 2006. **Five Design Elements of Active Learning Experiences in Art Museums**. [Online]. Available from: <http://www.cct.umb.edu/artmuseum.html> [2012, Jan 17]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ฐิติอดิศัย
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ เกริก ชุ่มพันธ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รองศาสตราจารย์ วนิดา ขำเขียว
อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ วิรัตน์ คุ่มคำ
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดสี่สุก

รายนามผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกภาพผลงานศิลปะ

1. อาจารย์ สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาริตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
2. รองศาสตราจารย์ สมโภชน์ ทองแดง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ผลการวิจัยร่วมกับผู้วิจัย

1. อาจารย์ อรสิรินทร์ เพิ่มพัชรพร
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย

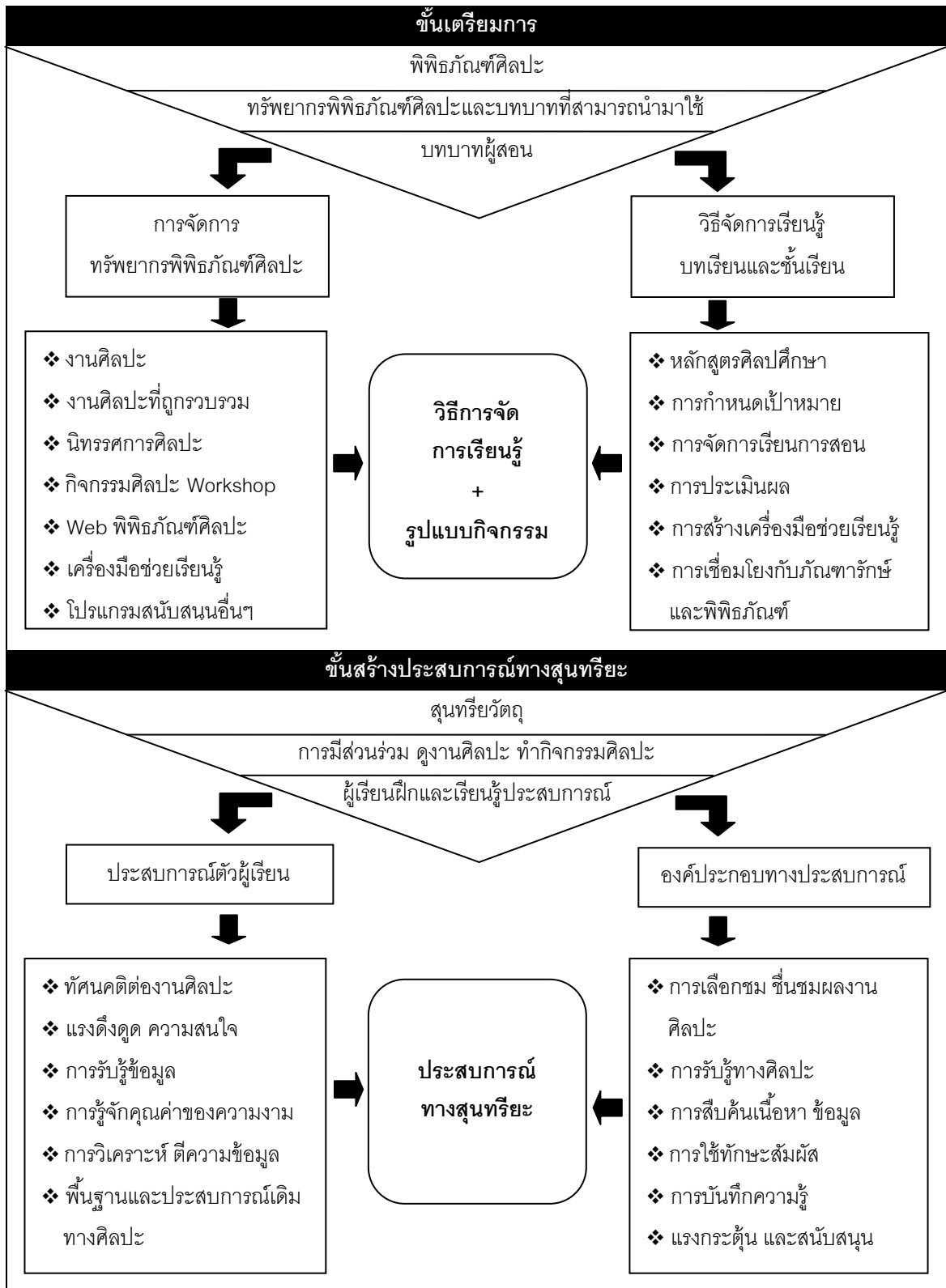
ภาคผนวก ข

การพัฒนากรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีดังนี้

1. กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียน
  - แผนภาพที่ 6 องค์ประกอบการจัดประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - แผนภาพที่ 7 โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมสำหรับการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
2. กรอบแนวคิดการวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
  - ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ในบริบทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและเนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของ Stone
  - ตารางที่ 2 การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้
  - ตารางที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 8 สัปดาห์

1. กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียน
 แผนภาพที่ 6 องค์ประกอบการจัดประสบการณ์ทางสุนทรียะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แผนภาพที่ 7 โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมสำหรับการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

โครงสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะ					
	จุดประสงค์ / เป้าหมาย	กำหนดบทเรียนทางสุนทรียภาพ	รูปแบบการจัดกิจกรรม	ประเมินผลการจัดกิจกรรม	
โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	ขั้น ก่อนจัด กิจกรรม	ผู้สอนกำหนดองค์ความรู้ในภาพรวมสำหรับการจัดการเรียนการสอน	สำรวจพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจของประสบการณ์เดิมของนักเรียนที่มีต่อสุนทรียภาพ	เตรียมความพร้อมแก่นักเรียน สำหรับการใช้อพิภรณ์ศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงการใช้อพิภรณ์ศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้
	ขั้น ระหว่าง จัด กิจกรรม	ผู้สอนกำหนดทิศทางการเรียนรู้ที่เป็นส่วนเฉพาะเจาะจงในแต่ละส่วนของกิจกรรม	เน้นประสบการณ์จริงจากการดู สังเกต ตีความหมาย และตัดสินใจคุณค่าในตัวผลงานศิลปะ	นักเรียนดูและสัมผัสงานศิลปะต้นฉบับจากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	นักเรียนมีพฤติกรรมทางสุนทรียะที่แสดงถึงการรับรู้ ความเข้าใจจากการชมและสัมผัสผลงานศิลปะ
	ขั้น หลังจัด กิจกรรม	ผู้สอนเชื่อมโยงองค์ความรู้ประสบการณ์เดิมจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะสู่ห้องเรียน ศิลปะในโรงเรียน	บูรณาการทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะสู่การจัดการเรียนรู้สุนทรียภาพในห้องเรียนศิลปะ	นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และเล่นบทบาทจำลองพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน	นักเรียนมีพฤติกรรมทางสุนทรียะ และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เกิดจากแรงบันดาลใจ

2. กรอบแนวคิดการวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางระดับประถมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ในบริบทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และเนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของ Stone

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	บริบทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ								เนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของสโตน			
		การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	คู่มือการเยี่ยมชม	ชุดโปรแกรมเยี่ยมชม	การเยี่ยมชมเชิงปฏิบัติการ	คู่มือเยี่ยมชมด้วยตนเอง	บทเรียนพิพิธภัณฑ์	ชุดข้อมูลสำหรับครู	บริการด้านการศึกษาค้นคว้า	ศิลปะปฏิบัติ	สุนทรียศาสตร์	ประวัติศาสตร์	ศิลปะวิจารณ์
มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1. เปรียบเทียบรูปลักษณะของร่างรูปทรงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์	-	/	/	-	-	-	-	-	-	/	-	/
	2. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็นที่มีต่ออารมณ์ของมนุษย์	-	/	/	-	-	-	-	-	-	/	-	/
	3. จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่าง	-	/	/	-	-	-	-	-	-	/	-	/
	4. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานพิมพ์ภาพ	/	/	-	/	-	-	/	-	/	-	-	-
	5. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานวาดภาพระบายสี	/	/	-	/	-	-	/	-	/	-	-	-
	6. บรรยายลักษณะภาพโดยเน้นเรื่องการจัดระยะ ความลึก น้ำหนัก และแสงเงา	-	/	/	-	-	-	-	-	-	/	-	/
	7. วาดภาพระบายสี โดยใช้สีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็น ถ่ายทอดความรู้สึกและจินตนาการ	-	/	-	/	-	-	-	-	/	-	-	-

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางระดับประถมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ในบริบทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และเนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของ Stone (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	บริบทของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ								เนื้อหาบทเรียนตามแนวคิดของสโตน			
		การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์	คู่มือการเยี่ยมชม	ชุดโปรแกรมเยี่ยมชม	การเยี่ยมชมเชิงปฏิบัติการ	คู่มือเยี่ยมชมด้วยตนเอง	บทเรียนพิพิธภัณฑ์	ชุดข้อมูลสำหรับครู	บริการด้านการศึกษาอื่นๆ	ศิลปะปฏิบัติ	สุนทรียศาสตร์	ประวัติศาสตร์	ศิลปวิจารณ์
	8. เปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น	-	/	/	-	-	-	-	-	-	/	-	/
	9. เลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการสร้างงานทัศนศิลป์	-	/	-	/	-	-	-	-	/	-	-	-
มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	1. ระบุและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ในเหตุการณ์และงานเฉลิมฉลองของวัฒนธรรมในท้องถิ่น	/	/	/	-	-	-	/	-	-	/	/	/
	2. บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ	/	/	/	-	-	-	/	-	-	/	/	/

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัด ตามมาตรฐานการเรียนรู้	เนื้อหาสาระการเรียนรู้	กิจกรรมศิลปะ	แผนการจัดการเรียนรู้								
			แผนการเรียนรู้ที่ 1	แผนการเรียนรู้ที่ 2	แผนการเรียนรู้ที่ 3	แผนการเรียนรู้ที่ 4	แผนการเรียนรู้ที่ 5	แผนการเรียนรู้ที่ 6	แผนการเรียนรู้ที่ 7	แผนการเรียนรู้ที่ 8	
<p>ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.1</p> <p>1. เปรียบเทียบรูปลักษณะของร่าง รูปทรงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์</p> <p>2. จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่าง</p> <p>3. บรรยายลักษณะของภาพ โดยเน้นเรื่องการจัดระยะ ความลึก น้ำหนักและแสงเงาในภาพ</p>	<p>- ความรู้ความเข้าใจทัศนธาตุ</p> <p>- สุนทรียศาสตร์</p>	<p>- ผู้สอนเตรียมความพร้อมผู้เรียนการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และพื้นฐานความรู้ในเรื่องทัศนธาตุ</p> <p>- นักเรียนทัศนศึกษาดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เลือกผลงานที่ตนเองสนใจ แสดงความคิดเห็นโดยใช้ชุดคำถามประสบการณ์ทางสุนทรียะ</p>	/	/							
<p>4. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็นที่มีต่ออารมณ์ของมนุษย์</p> <p>5. เลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการสร้างงานทัศนศิลป์</p>	<p>- ความรู้ความเข้าใจทฤษฎีสี</p> <p>- สุนทรียศาสตร์</p>	<p>- นักเรียนศึกษาและชมผลงานศิลปะจากเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ</p> <p>- นักเรียนพูดคุย อภิปรายความคิดเห็นผลงานศิลปะที่ปรากฏในเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ แสดงความคิดเห็นโดยใช้ชุดคำถามประสบการณ์ทางสุนทรียะ</p>			/						

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ตัวชี้วัด ตามมาตรฐานการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมศิลปะ	แผนการจัดการเรียนรู้								
			แผนการเรียนรู้ที่ 1	แผนการเรียนรู้ที่ 2	แผนการเรียนรู้ที่ 3	แผนการเรียนรู้ที่ 4	แผนการเรียนรู้ที่ 5	แผนการเรียนรู้ที่ 6	แผนการเรียนรู้ที่ 7	แผนการเรียนรู้ที่ 8	
6. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานพิมพ์ภาพ 7. มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานวาดภาพ ระบายสี 8. วาดภาพระบายสี โดยใช้สีวรรณะอุ่น และสีวรรณะเย็น ถ่ายทอดความรู้ดี และจินตนาการ	- ศิลปะปฏิบัติ - สุนทรียศาสตร์	- นักเรียนทัศนศึกษาดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เลือกผลงานที่ตนเองสนใจ แสดงความคิดเห็นโดยใช้ชุดคำถามประสบการณ์ทางสุนทรียะ - นักเรียนวาดภาพ ด้วยวิธีการลอกเลียนแบบ (Reproduction) จากผลงานศิลปินที่ได้เลือกตามความสนใจจากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ				/	/				
9. เปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเอง และบุคคลอื่น	- ศิลปะวิจารณ์ - สุนทรียศาสตร์	- นักเรียนทัศนศึกษาดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ - ผู้สอนใช้ข้อมูลภาพผลงานศิลปะ จากสูจิบัตรโปสเตอร์ หรือโพสการ์ดของนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยใช้ชุดคำถามประสบการณ์ทางสุนทรียะ - นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปราย เปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกในการถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น						/			

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ตัวชี้วัด ตามมาตรฐานการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมศิลปะ	แผนการจัดการเรียนรู้								
			แผนการเรียนรู้ที่ 1	แผนการเรียนรู้ที่ 2	แผนการเรียนรู้ที่ 3	แผนการเรียนรู้ที่ 4	แผนการเรียนรู้ที่ 5	แผนการเรียนรู้ที่ 6	แผนการเรียนรู้ที่ 7	แผนการเรียนรู้ที่ 8	
ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.2 1. บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ	- ประวัติศาสตร์	- ผู้สอนเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ มาบรรยายให้ความรู้ความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมถึงการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะ								/	
2. ระบุและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ในเหตุการณ์และงานเฉลิมฉลองของวัฒนธรรมในท้องถิ่น	- ประวัติศาสตร์ - สุนทรียศาสตร์	- ผู้สอนสรุปความรู้ที่เกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ประสพการณ์การศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ และประสพการณ์ทางสุนทรียะจากการดูงานศิลปะ									/

ตารางที่ 13 แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 8 สัปดาห์

สัปดาห์ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	กิจกรรม	หมายเหตุ
1	เส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ	การจัดการศึกษานอกสถานที่	ปฐมนิเทศรายวิชา เตรียมความพร้อมผู้เรียนในการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบทดสอบประสบการณ์ทางสุนทรียะ ก่อนเรียน (Pre-test)	
2	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 1	ทัศนธาตุ สุนทรียภาพ	นักเรียนทัศนศึกษาชมงานศิลปะและทำกิจกรรม ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	หอศิลป์วัฒนธรรม แห่งกรุงเทพ ฯ
3	สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะต่างแดน	งานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรม ต่างๆ สุนทรียภาพ	นักเรียนศึกษาและชมงานศิลปะผ่านเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในต่างประเทศ นักเรียนพูดคุย อภิปรายความคิดเห็นผลงานศิลปะที่ปรากฏในเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	
4	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2	แสงและเงาในงานทัศนศิลป์ สุนทรียภาพ	นักเรียนทัศนศึกษาชมงานศิลปะและทำกิจกรรม ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	หอศิลป์จามจุรี
5	วาดอย่างศิลปิน	ฝึกทักษะการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ทฤษฎี สีสุนทรียภาพ	นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง วาดภาพต่อเติมจินตนาการจากภาพผลงานของศิลปิน จำนวน 1 ผลงาน จากการชมผลงานของศิลปินจากในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	หอศิลป์จามจุรี
6	สำรวจโลกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 3	งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรม สุนทรียภาพ	นักเรียนทัศนศึกษาชมงานศิลปะและทำกิจกรรม ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ชมงานทัศนศิลป์ที่เป็นการสร้างสรรค์จากในวัฒนธรรม นักเรียนใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	พิพิธภัณฑ์ วังสวนผักกาด
7	พิพิธภัณฑ์ศิลปะเคาะประตู ห้องเรียน	งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุนทรียภาพ	เชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑ์ศิลปะ มาบรรยายให้ความรู้ ความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมถึงการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะ	ผู้เชี่ยวชาญด้าน พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
8	พิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน	สรุปความรู้ประสบการณ์จาก การศึกษานอกสถานที่ใน พิพิธภัณฑ์ศิลปะ สุนทรียภาพ	นักเรียนร่วมจัดนิทรรศการผลงานศิลปะและภาพถ่ายของนักเรียนภายในห้องเรียน ผู้สอนสรุปความรู้ประสบการณ์การศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และแบบทดสอบประสบการณ์ทางสุนทรียะ หลังเรียน (Post-test)	

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้
2. แบบบันทึกประสบการณ์เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
3. แบบทดสอบสุนทรียภาพ
4. คู่มือสำหรับวิเคราะห์ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ
5. แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ
6. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
7. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

❶ แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์	ภาคเรียนที่ 2 สัปดาห์ที่ 1	ปีการศึกษา 2554 เวลาเรียน 1 คาบ ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร
--	---	---

---

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.2

ข้อ 1) งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อ 2) งานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1) นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมศิลปะและดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่

3) นักเรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าของงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นและงาน

ทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

3. สาระสำคัญ

1) การจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน

2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่องานทัศนศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

1) การศึกษาดูงานนอกสถานที่

1.1) ความหมายของการจัดการศึกษานอกสถานที่

การเดินทางไปศึกษานอกสถานที่และทัศนศึกษาดูงานเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง ได้สัมผัสกับแหล่งการเรียนรู้ภายนอกที่มีสภาพแวดล้อมน่าสนใจ ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง ได้ใช้แหล่งชุมชนและทรัพยากรภายนอกให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความสนใจให้แก่ผู้เรียน การศึกษานอกสถานที่จึงเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามาก

1.2) ประเภทการจัดกิจกรรมศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ มีดังนี้ การศึกษาจากแหล่งงาน การศึกษาจากบุคคล การศึกษาจากสถานที่สำคัญ การศึกษาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษาจากวัฒนธรรม

2) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

องค์กรที่มีพื้นที่สำหรับการสะสม รวบรวมผลงานศิลปะ จัดแสดงผลงานศิลปะแบบถาวร หรือแบบชั่วคราว เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ศิลปะด้วยสื่อและกลวิธีต่างๆ ตลอดจนการดำเนินงานในบริบทของพิพิธภัณฑ์ หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะอาจมีความหมายแทนในคำอื่นได้ เช่น หอศิลป์ สตูดิโออาร์ต แกลลอรี่ อาร์ตแกลลอรี่ ศูนย์ศิลปะ และอื่นๆ

เกณฑ์การคัดเลือกพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

2.1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะตั้งอยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน หรือไม่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก เพื่อความสะดวกในการเดินทาง

2.2) พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีผลงานทัศนศิลป์ ประเภทผลงานจิตรกรรมประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม หรือภาพถ่าย อย่างใดอย่างหนึ่งจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์

2.3) พิพิธภัณฑ์ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ เช่น ห้องน้ำ เป็นต้น

3) งานทัศนศิลป์

ประเภทของงานทัศนศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม และภาพถ่าย ที่เป็นรูปแบบของผลงานศิลปกรรมที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

4) แนวปฏิบัติในการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แนวปฏิบัติในการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยทั่วไปมีดังนี้

4.1) ไม่ส่งเสียงดังทำลายความสงบภายในพิพิธภัณฑ์

4.2) ไม่แตะต้องขีดเขียนผลงานศิลปะที่จัดแสดง

4.3) ไม่วิ่งเล่นในบริเวณภายในพิพิธภัณฑ์

4.4) ไม่ป้อนไต่รูปปั้น หรือสถานที่ก่อสร้างต่างๆ

4.5) ไม่ทิ้งขยะ และสิ่งของสกปรก

4.6) ห้ามถ่ายภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวทุกชนิด

ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อาจมีกฎหรือข้อห้ามที่เป็นกรณีเฉพาะของทางพิพิธภัณฑ์นั้นๆ

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ปฐมนิเทศนักเรียน ผู้สอนแนะนำตัว ชี้แจงในรายละเอียดของวิชา ข้อตกลงในการเรียน และอธิบายการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในระยะเวลาการเรียน 8 สัปดาห์

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนซักถามนักเรียนว่า มีความเข้าใจกับศิลปะอย่างไรบ้าง
- 2) ผู้สอนซักถามนักเรียนว่า การดูงานศิลปะ สามารถที่จะดูได้จากแหล่งใดได้บ้าง โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
- 3) ผู้สอนให้นักเรียนยกตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์ที่นักเรียนรู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 4) ผู้สอนประมวลพื้นฐานความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์การเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนให้ความรู้ บริบทโดยทั่วไปของศิลปะ ศิลปะคืออะไร สุนทรียภาพคืออะไร ทัศนธาตุคืออะไร ความสำคัญและคุณค่าของงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น และงานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ
- 2) ผู้สอนอธิบายความรู้การศึกษานอกสถานที่ จากแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ศิลปะ และวิธีการเตรียมตัวของนักเรียนในการศึกษาศิลปะนอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) ผู้สอนกำหนดสถานที่สำหรับการศึกษานอกสถานที่ดูงานศิลปะ และวางแผนร่วมกันกับนักเรียน ชี้แจงกิจกรรมศิลปะ การปฏิบัติงาน แผนการเดินทาง ระยะเวลา และข้อตกลงที่นักเรียนต้องปฏิบัติร่วมกัน
- 4) ผู้สอนชี้แจงเป้าหมายของการศึกษานอกสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อให้ นักเรียนเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะจากการทำกิจกรรมและดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 5) ผู้สอนอธิบายเนื้อหาสาระของงานทัศนศิลป์ ที่สอดคล้องกับการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อาทิ ทัศนธาตุที่ปรากฏในภาพวาด หรืองานประติมากรรม งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ
- 6) นักเรียนทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบทดสอบสุนทรียภาพก่อนเรียน (Pre-test)
(หมายเหตุ การทำแบบทดสอบสุนทรียภาพ ผู้สอนใช้ภาพผลงานศิลปะที่เป็นตัวแทนของภาพจิตรกรรมในการทดสอบประสบการณ์ทางสุนทรียะ จำนวน 2 ภาพ คือ ภาพผลงานศิลปะไทย และภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ)

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสพการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสพการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสพการณ์ที่รวบรวมพิพิธภัณฑศิลป์ในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสพการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ	

7. สื่อการสอน

- 1) Power Point
- 2) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและโปรเจคเตอร์
- 3) รูปภาพเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์
- 4) ภาพการดูงานศิลปะพิพิธภัณฑศิลป์

8. แหล่งเรียนรู้

- 1) ภายในสถานศึกษา เช่น ห้องศิลปะ ห้องสมุด
- 2) พิพิธภัณฑศิลป์
- 3) เว็บไซต์พิพิธภัณฑศิลป์

เส้นทางสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

กิจกรรมศึกษานอกสถานที่ (Field Trip)

คือ การเดินทางไปที่ศนศึกษาดูงาน จากแหล่งเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง จากสถานที่สำคัญ วัตถุสิ่งของ บุคคล สำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญๆ

รู้หรือไม่ ?

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Art Museum)

เป็นองค์กรสำหรับการสะสม รวบรวม ผลงานศิลปะ จัดแสดงผลงานศิลปะแบบ ถาวร หรือแบบชั่วคราว

พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นแหล่งเผยแพร่ ความรู้ศิลปะ ด้วยสื่อและกลวิธีต่างๆ

โดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะอาจจะมีคำอื่นที่ใช้ เรียกแทนในความหมายเดียวกันได้ เช่น หอศิลป์ สตูดิโออาร์ต แกลลอรี่ อาร์ตแกลลอรี่ ศูนย์ศิลปะ และอื่นๆ

ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีอะไรบ้าง

มีผลงานศิลปะ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม ภาพถ่าย วัตถุโบราณ เป็นต้น

คุณค่าของการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

- 1) ทำให้เกิดความซาบซึ้งทางความงาม ต่อผลงานศิลปะ
- 2) ได้รู้จักศิลปินและงานศิลปะมากขึ้น
- 3) ได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะ ในสังคม และวัฒนธรรม
- 4) ช่วยฝึกทักษะการสังเกตงานศิลปะ
- 5) เสริมสร้างรสนิยมทางศิลปะ

ข้อควรปฏิบัติในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

- 1) ไม่ส่งเสียงดัง
- 2) ไม่วิ่งเล่น
- 3) ไม่แตะต้อง ชีตเขียนผลงานศิลปะ
- 4) ไม่ปีนไต่รูปปั้น หรือสถานที่
- 5) ไม่ทิ้งขยะ และสิ่งของสกปรก
- 6) ห้ามถ่ายรูป (เฉพาะบางพิพิธภัณฑ์)
- 7) และข้อควรปฏิบัติอื่นๆ เฉพาะตามที่ พิพิธภัณฑ์กำหนด

คำศัพท์ทางศิลปะที่นารู้

สุนทรียภาพ คือ อารมณ์ ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่ยาม

ทัศนธาตุ ประกอบด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง แสงเงา พื้นผิว และสี

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สัปดาห์ที่ 2

เวลาเรียน 1 คาบ

เรื่อง สสำรวจโลกพิพิภพทัศนศิลป์ 1

ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.1

ข้อ 3) เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่างในธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์

ข้อ 6) การจัดระยะความลึก น้ำหนักและแสงเงาในการวาดภาพ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่างในธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์
- 2) นักเรียนสามารถแยกองค์ประกอบทางทัศนธาตุในภาพผลงานศิลปะได้
- 3) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรียะ ชื่นชมผลงานทัศนศิลป์

3. สาระสำคัญ

- 1) ทัศนธาตุ เป็นสื่อสุนทรียภาพที่ศิลปินจะนำมาประกอบเข้ากันให้เป็นภาพ และรูปทรง อาจสร้างรูปด้วยทัศนธาตุอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน อันได้แก่ จุด, เส้น, แสงและเงา, พื้นที่ว่างสี และพื้นผิว ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องนำทัศนธาตุไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- 2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและพื้นที่ว่างในงานทัศนศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

จุด (Point)

จุดเป็นทัศนธาตุเบื้องต้นที่สุดของการมองเห็น จุดมี มิติเป็นศูนย์ ไม่มีความกว้าง ไม่มีความยาว หรือความลึก เป็นสิ่งที่เล็กที่สุดที่จะใช้สร้างรูปทรงและสร้างพลังเคลื่อนไหวของที่ว่างขึ้นในภาพได้ ในธรรมชาติเราจะเห็นจุดกระจายอยู่ทั่วไปในที่ว่าง เช่น จุดที่ศูนย์กลางของกลุ่มดาวในท้องฟ้า ลายจุดในตัวของสัตว์และพืชบางชนิด จุดที่เราเห็นซ้ำๆ เหล่านี้ทำให้เกิดตำแหน่งของรูปทรง(จุด) ในที่ว่าง ซึ่งเป็นการเริ่มแรกที่สุดขององค์ประกอบศิลป์ และเมื่อจุดปรากฏตัวในที่ว่างจะทำให้ที่ว่างนั้นมีความหมายขึ้นมาทันที

เส้น (Line)

เส้นเกิดจากจุดที่เรียงต่อกันในทางยาว หรือเกิดจากร่องรอยของจุดที่ถูกแรงหนึ่งผลักดันให้เคลื่อนที่ไป เส้นมีเพียงมิติเดียว มีความยาว ไม่มีความกว้าง มีทิศทาง และมีขนาดซึ่งเส้นต่างๆเส้นจะประกอบด้วยเส้นเพียง 2 ลักษณะ คือ เส้นตรง และ เส้นโค้ง

แสงและเงา (Tone)

แสงและเงา คือ ความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือการระบายสีให้มีผลเป็นความอ่อนแก่ของสีหนึ่ง หรือหลายสี หรือบริเวณที่มีสีขาว สีเทา และสีดำ ในความเข้มระดับต่างๆ น้ำหนักที่ใช้ตามลักษณะของแสงเงาในธรรมชาติจะทำให้เกิดปริมาตรของรูปทรง ซึ่งให้ความรู้สึกและอารมณ์

พื้นที่ว่าง (Space)

พื้นที่ว่างเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ ที่ว่างที่มีอยู่ทั่วไปจะหามิติกว้าง ยาว ลึก หรือขอบเขตไม่ได้ แต่ที่ว่างในงานศิลปะเป็นที่ว่างที่ถูกกำหนดไว้แล้วให้มีลักษณะและมิติตามที่ศิลปินต้องการ

สี (Colour)

สีเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีอยู่ในแสงแดด เป็นคลื่นแสงชนิดหนึ่งจะปรากฏให้เห็นเมื่อแสงแดดส่องผ่านละอองน้ำในอากาศและเกิดการหักเหออกเป็นสีรุ้งออกมามวงจรสีธรรมชาติมีอยู่ 12 สี แบ่งเป็น แม่สีหรือสีขั้นต้น (Primary Colour) ในจำนวน 12 สีนี้มีอยู่ 3 สีที่เราไม่อาจผสมขึ้นได้ คือ เหลือง แดง และน้ำเงิน เราเรียกว่าแม่สี แม่สีทั้ง 3 นี้สามารถจะนำมาผสมกันให้เกิดเป็นสีอะไรก็ได้ ถ้าเราแบ่งวงสีธรรมชาติออกเป็น 2 ซีกด้วยเส้นดิ่ง ซีกซ้ายมือจะเป็นสีที่อยู่ในวรรณะอุ่น (Warm Tone) และซีกทางขวามือจะเป็นสีวรรณะเย็น (Cool Tone)

พื้นผิว (Texture)

ลักษณะผิว หมายถึง ลักษณะของบริเวณพื้นผิวของสิ่งต่างๆ ที่เมื่อสัมผัสจับต้องหรือเมื่อเห็นแล้วรู้สึกได้ว่า หยาบ ละเอียด มัน ด้าน ขรุขระ เป็นเส้น เป็นจุด เป็นก้ำมะหยี่ ฯลฯ ลักษณะผิวโดยทั่วไปถือว่าเป็นทัศนธาตุที่มีได้เป็นหลักในการจัดรูปทรง ไม่มีลักษณะทั่วไปเหมือนธาตุอื่น แต่ศิลปินหลายคนใช้ลักษณะผิวเป็นทัศนธาตุที่สำคัญในการสร้างงานทัศนศิลป์

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการศึกษาข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ศิลปะของวันและเวลาในการเปิดทำการ การเดินทาง ข้อมูลนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องที่กำลังจัดแสดง และการบริการจากทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะทั้งสื่อและอุปกรณ์ในการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อจัดทำใบความรู้ให้

สอดคล้องกับการดูงานศิลปะของนักเรียน และหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองในการนำนักเรียนออกนอกสถานที่

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน ก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) นำนักเรียนเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร)

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

- 1) ผู้สอนแนะนำข้อมูลด้านประวัติพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑ์
- 2) ผู้สอนชี้แจงเป้าหมายในการดูงานศิลปะ ข้อตกลงที่นักเรียนต้องปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลาในการดูงานศิลปะ
- 3) ผู้สอนแจกใบความรู้ และแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือประกอบการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 4) ผู้สอนนำนักเรียนเข้าดูงานศิลปะ โดยผู้สอนนำนักเรียนชมผลงานศิลปะที่จัดแสดง
- 5) ผู้สอนอธิบายถึง เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว พื้นผิวว่าง น้ำหนักแสงและเงา ที่ปรากฏในผลงานศิลปะ และงานทัศนศิลป์อื่นๆ ระหว่างการนำชมผลงานศิลปะแต่ละชิ้น (อย่างน้อย 3 ชิ้น)
- 6) ผู้สอนอธิบายองค์ประกอบของทัศนธาตุ ถึงความสำคัญของความงามและการสร้างสรรค์ต่องานทัศนศิลป์
- 7) ให้นักเรียนพูดคุย และอภิปราย ถึงความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะและงานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
- 8) นักเรียนเลือกผลงานศิลปะที่ตนเองสนใจ พร้อมทั้งบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ (จุด, เส้น, แสงและเงา, พื้นที่ว่างสี และพื้นผิว)	

7. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร)

8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- 1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) ไปสเตอร์และสูจิบัตร

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2554
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	สัปดาห์ที่ 3	เวลาเรียน 1 คาบ
เรื่อง สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑสถานศิลปะต่างแดน	ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร	

---

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.1

ข้อ 2) งานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจงานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ
- 2) นักเรียนสามารถอธิบายถึงงานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆได้
- 3) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรียะ ชื่นชมผลงานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

3. สาระสำคัญ

งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นผลงานศิลปะการสร้างสรรค์จากคนต่างวัฒนธรรม ต่างสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต

4. สาระการเรียนรู้

- 1) การเรียนรู้ถึงแนวคิด เอกลักษณ์และแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวัฒนธรรมต่างๆจากผลงานศิลปะการสร้างสรรค์จากคนต่างวัฒนธรรม ต่างสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต
- 2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่องานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมต่างๆ

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการศึกษาข้อมูลเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑสถานศิลปะและข้อมูลปรากฏในเว็บไซต์ ที่จะนำมาใช้ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า และห้องเรียนคอมพิวเตอร์ที่จะใช้เป็นสถานที่ในการเรียนของนักเรียน

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจว่านักเรียนรู้จักพิพิธภัณฑสถานศิลปะในต่างประเทศที่ไหนบ้าง ให้นักเรียนยกตัวอย่างชื่อและสถานที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- 2) ผู้สอนสำรวจว่านักเรียนเคยเข้าชมพิพิธภัณฑสถานผ่านเว็บไซต์หรือไม่ ชักถามนักเรียนว่าการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานผ่านเว็บไซต์จะสามารถเรียนรู้อะไรได้บ้าง

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

- 1) ผู้สอนแจกใบความรู้ และแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเข้าชมเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) ผู้สอนนำนักเรียนเข้าสู่เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ Louvre (<http://www.louvre.fr>) โดยแสดงตัวอย่างขั้นตอนการเข้าชมเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ ให้นักเรียนดูอย่างละเอียดชัดเจน(นักเรียนทำตามขั้นตอนไปพร้อมกับผู้สอน)
- 3) ผู้สอนให้นักเรียนดำเนินการเข้าเว็บไซต์ตามลำดับขั้นตอนเพื่อเข้าสู่หน้าเว็บไซต์การชมผลงานศิลปะ
- 4) เมื่อนักเรียนเข้าสู่เว็บไซต์แล้ว ผู้สอนนำนักเรียนชมผลงานศิลปะ พร้อมทั้งอธิบายถึงแนวความคิด เอกลักษณ์ และแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวัฒนธรรมต่างๆ
- 5) ผู้สอนอธิบายความเป็นเอกลักษณ์ของความงามและการสร้างสรรค์ต่องานศิลปะในวัฒนธรรมต่างๆ
- 6) ให้นักเรียนพูดคุยและอภิปราย ถึงความงามที่ปรากฏในภาพผลงานศิลปะ
- 7) ผู้สอนคัดเลือกผลงานศิลปะ 1 ชิ้น จากเว็บไซต์ เพื่อให้นักเรียนบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 8) ผู้สอนให้นักเรียนเข้าสู่เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ The Metropolitan Museum of Art (<http://www.metmuseum.org>)
- 9) ผู้สอนให้นักเรียนดำเนินการเข้าเว็บไซต์ตามลำดับขั้นตอนเพื่อเข้าสู่หน้าเว็บไซต์การทำกิจกรรมการดูวิดีโอ การเล่นเกม
- 10) ผู้สอนแนะนำพิพิธภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงติดอันดับ 10 พิพิธภัณฑ์ของโลก และการเข้าชมพิพิธภัณฑ์จากทางเว็บไซต์

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่วชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ (สี และความหมายของสี)	

7. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

ห้องเรียนคอมพิวเตอร์

8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

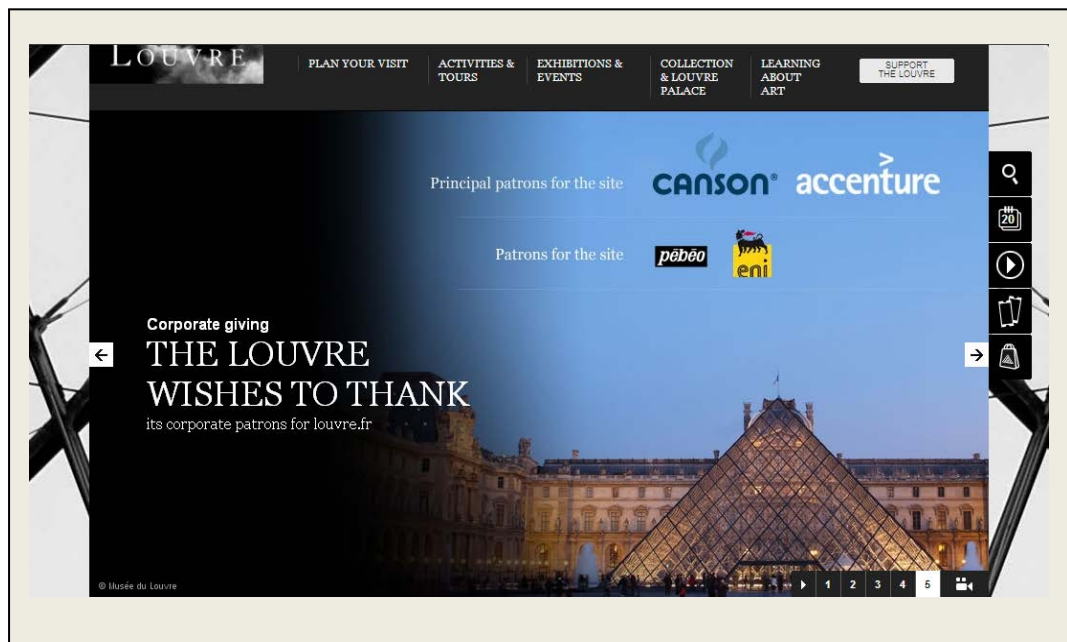
เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

1) <http://www.louvre.fr>

2) <http://www.metmuseum.org>

สำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะต่างแดน

Louvre Museum, Paris

คำชี้แจง ให้นักเรียนเข้าชมผลงานศิลปะจากเว็บไซต์ตามขั้นตอน ดังนี้

www.louvre.fr/en

Learning about Art → A Closer Look

ชมผลงานศิลปะ 3 มิติ

Collection & Louvre Palace → Online Tours

The Mona

The Winged Victory of

The Metropolitan Museum of Art, New York

คำชี้แจง ให้นักเรียนเข้าชมผลงานศิลปะจากเว็บไซต์ตามขั้นตอน ดังนี้

www.metmuseum.org

Collections → Galleries → European Paintings

815 เกมส์และอื่นๆ

Learn → For Kids → Interactives for Kids

Top 10 Art Museums in the World

1. Museum - Louvre in Paris
2. British Museum in London
3. Metropolitan Museum of Art in New York
4. Tate Modern in London
5. National Gallery in London
6. National Gallery of Art, Washington
7. Museum of Modern Art, New York
8. Centre Pompidou in Paris
9. National Museum of Korea
10. Musée d'Orsay in Paris

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สัปดาห์ที่ 4

เวลาเรียน 1 คาบ

เรื่อง สสำรวจโลกพิพิภพทัศนศิลป์ 2

ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.1

ข้อ 3) รูปร่าง รูปทรง ในธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์

ข้อ 6) การจัดระยะความลึก น้ำหนักและแสงเงาในการวาดภาพ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์

2) นักเรียนสามารถอธิบายรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์

3) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรียะ ชื่นชมผลงานทัศนศิลป์

3. สาระสำคัญ

1) แสงและเงา ที่เกิดขึ้นในผลงานทัศนศิลป์ เช่นเช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม และภาพถ่าย

2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่อรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

แสงและเงา คือ น้ำหนักความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือการระบายสีให้มีผลเป็นความอ่อนแก่ของสีหนึ่ง หรือหลายสี หรือบริเวณที่มีสีขาว สีเทา และสีดำ ในความเข้มระดับต่างๆ น้ำหนักที่ใช้ตามลักษณะของแสงเงาในธรรมชาติจะทำให้เกิดปริมาตรของ รูปทรง ซึ่งให้ความรู้สึกและอารมณ์

สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่อรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการศึกษาข้อมูลของพิพิภพทัศนศิลป์ของวันและเวลาในการเปิดทำการ การเดินทาง ข้อมูลนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องที่กำลังจัดแสดง และการบริการจากทางพิพิภพทัศนศิลป์ทั้งสื่อและอุปกรณ์ในการเที่ยวชมพิพิภพทัศนศิลป์ เพื่อจัดทำใบความรู้ให้

สอดคล้องกับการดูงานศิลปะของนักเรียน และหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองในการนำนักเรียนออกนอกสถานที่

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน ก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) นำนักเรียนเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะ (หอศิลป์จามจุรี)

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

- 1) ผู้สอนแนะนำข้อมูลด้านประวัติพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑ์
- 2) ผู้สอนชี้แจงเป้าหมายในการดูงานศิลปะ ข้อตกลงที่นักเรียนต้องปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลาในการดูงานศิลปะ
- 3) ผู้สอนแจกใบความรู้ และแบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือประกอบการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 4) ผู้สอนนำนักเรียนเข้าดูงานศิลปะ โดยผู้สอนนำนักเรียนชมผลงานศิลปะที่จัดแสดง
- 5) ผู้สอนอธิบายถึง รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงา ที่ปรากฏในผลงานศิลปะ และงานทัศนศิลป์อื่นๆ ระหว่างการนำชมผลงานศิลปะแต่ละชิ้น (อย่างน้อย 3 ชิ้น)
- 6) ผู้สอนอธิบายถึงรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์ ถึงความสำคัญของความงามและการสร้างสรรค์ต่องานทัศนศิลป์
- 7) ให้นักเรียนพูดคุย และอภิปราย ถึงความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะและงานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
- 8) นักเรียนเลือกผลงานศิลปะที่ตนเองสนใจ พร้อมทั้งบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ (รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงา)	

7. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (หอศิลป์จามจุรี)

8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- 1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) ไปสเตอร์และสูจิบัตร

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2554

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สัปดาห์ที่ 5

เวลาเรียน 1 คาบ

เรื่อง วาดอย่างศิลปิน

ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.1

ข้อ 2) อิทธิพลของสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็น

ข้อ 5) การใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี

ข้อ 9) การเลือกใช้สีวรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1) นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างสรรค์งานวาดภาพระบายสี

2) นักเรียนสามารถใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการสร้างสรรค์ผลงานวาดภาพระบายสีได้

3) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรียะ ชื่นชมผลงานทัศนศิลป์

3. สาระสำคัญ

1) การสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตนเอง ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจจากความงาม ความคิด ความรู้สึก ความประทับใจ ที่ได้ชมผลงานศิลปะ

2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง

4. สาระการเรียนรู้

สีโปสเตอร์ เป็นสีชนิดสีฝุ่น (Poster Painting) ที่ผสมกาวน้ำบรรจุเสร็จเป็นขวด การใช้งานเหมือนกับสีน้ำคือใช้น้ำเป็นตัวผสมให้เจือจาง สีโปสเตอร์เป็นสีที่บดแสง มีเนื้อสีข้น สามารถระบายให้มีเนื้อเรียบได้ และผสมสีขาวให้มีน้ำหนักอ่อนลงได้เหมือนกับสีน้ำมัน หรือสีอะครีลิค สามารถระบายสีทับกันได้ มักใช้ในการวาดภาพ ภาพประกอบเรื่อง งานออกแบบต่างๆ สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวก ซึ่งในขวดสีโปสเตอร์นั้นมีส่วนผสมของกลีเซอริน จะทำให้แห้งเร็ว

ความหมายสี กับความรู้สึก

สี	ชื่อสี	ความหมาย-อารมณ์
	Yellow-Green	การเจ็บป่วย - ความอิจฉา - ชี้ขาด - การแตกแยก
	Yellow	ความสุข - พลังงาน - ความเจริญ - การเรียนรู้ - การสร้างสรรค์
	White	ความบริสุทธิ์ - ความดี - ความดีพร้อม - ความเยียบสงบ - ความยุติธรรม
	Red	พลัง - อดตาย - สงคราม - อำนาจ
	Purple	ความหยิ่งรู้ - ความทะเยอทะยาน - ความก้าวหน้า - ความสง่างาม - อำนาจ
	Pink	เป็นมิตร - ความรัก - ความโรแมนติก - ความเคารพ
	Orange	กำลัง - ความมีโชค - พลังชีวิต - การให้กำลังใจ - ความสุข
	Light Yellow	ปัญญา - ความฉลาด
	Light Red	ความรู้สึกดีใจ - เรื่องทางเพศรส - ความรู้สึกของความรัก
	Light Purple	เรื่องรักใคร่ - ความสงบ -
	Light Green	ความกลมกลืน - ความสงบ - สันติภาพ
	Light Blue	การหยิ่งรู้ - โอกาส - ความเข้าใจ - ความอดทน - ความอ่อนโยน
	Green	ความอุดมสมบูรณ์ - การเติบโต - การกลับมาของมิตรภาพ
	Gold	สติปัญญา - ความร่ำรวย - ความสว่าง - ความสำเร็จ - โชคลาภ
	Dark Yellow:	การตักเตือน - การเจ็บป่วย - ความเสื่อม - ความอิจฉา
	Dark Red	ความโกรธ - ความรุนแรง - ความกล้าหาญ - กำลังใจ
	Dark Purple	ความสูงส่ง - ความปรารถนาอันแรงกล้า - ความหุรหุรา
	Dark Green	ความทะเยอทะยาน - ความโลภ - ความริษยา
	Dark Blue	ความจริง - สังฆกรรม - อำนาจ - ความรู้ - ความซื่อสัตย์ - การป้องกัน
	Brown	ความอดทน - ความมั่นคง
	Blue	สุขภาพ - ความเชื่อถือ - ไหวพริบ - จงรักภักดี - ความเลื่อมใส - ความถูกต้อง
	Black	ความลึกลับ - ความตาย - อำนาจ - พลัง - ความแรง - สิ่งชั่วร้าย - ความปราณีต
	Aqua	การป้องกัน - สุขภาพ

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยตรงจากศิลปิน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสังเกตกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินอย่างใกล้ชิด

ขั้นนำ

1) ผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ถึงการสังเกตกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน ถึงวิธีการเลือกใช้การใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปินมีอะไรบ้าง และการเลือกใช้สีเพื่อคำนึงถึงความสำคัญของความงามและการสร้างสรรค์ต่องานศิลปะของศิลปิน

2) ผู้สอนประมวลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

(ในขั้นตอนนี้ศิลปินจะเป็นผู้นำกิจกรรม สาธิตการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ)

- 1) ศิลปินกล่าวทักทายนักเรียนและกล่าวถึงแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
- 2) ศิลปินเริ่มสาธิตกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
- 3) เปิดโอกาสนักเรียนซักถามข้อสงสัยในระหว่างที่ศิลปินสาธิตการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
- 4) หลังจากจบการสาธิต ศิลปินสนทนาร่วมกันกับนักเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนชี้แจงเป้าหมายในการทำงานศิลปะปฏิบัติ โดยให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์จากการสังเกตกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน โดยนำรูปแบบ วิธีการ แนวความคิด หรือเทคนิค มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง โดยคำนึงถึงการเลือกใช้วรรณะสีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกลึก
- 2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย
- 3) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานศิลปะการสร้างสรรค์ของนักเรียน

7. วัสดุ อุปกรณ์

- 1) กระดาษรองเขียน
- 2) กระดาษ 100 ปอนด์ ขนาด A3
- 3) ดินสอ ยางลบ
- 4) สีชอล์ก สีโปสเตอร์
- 5) พู่กัน
- 6) ผ้ากันเปื้อน

8. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

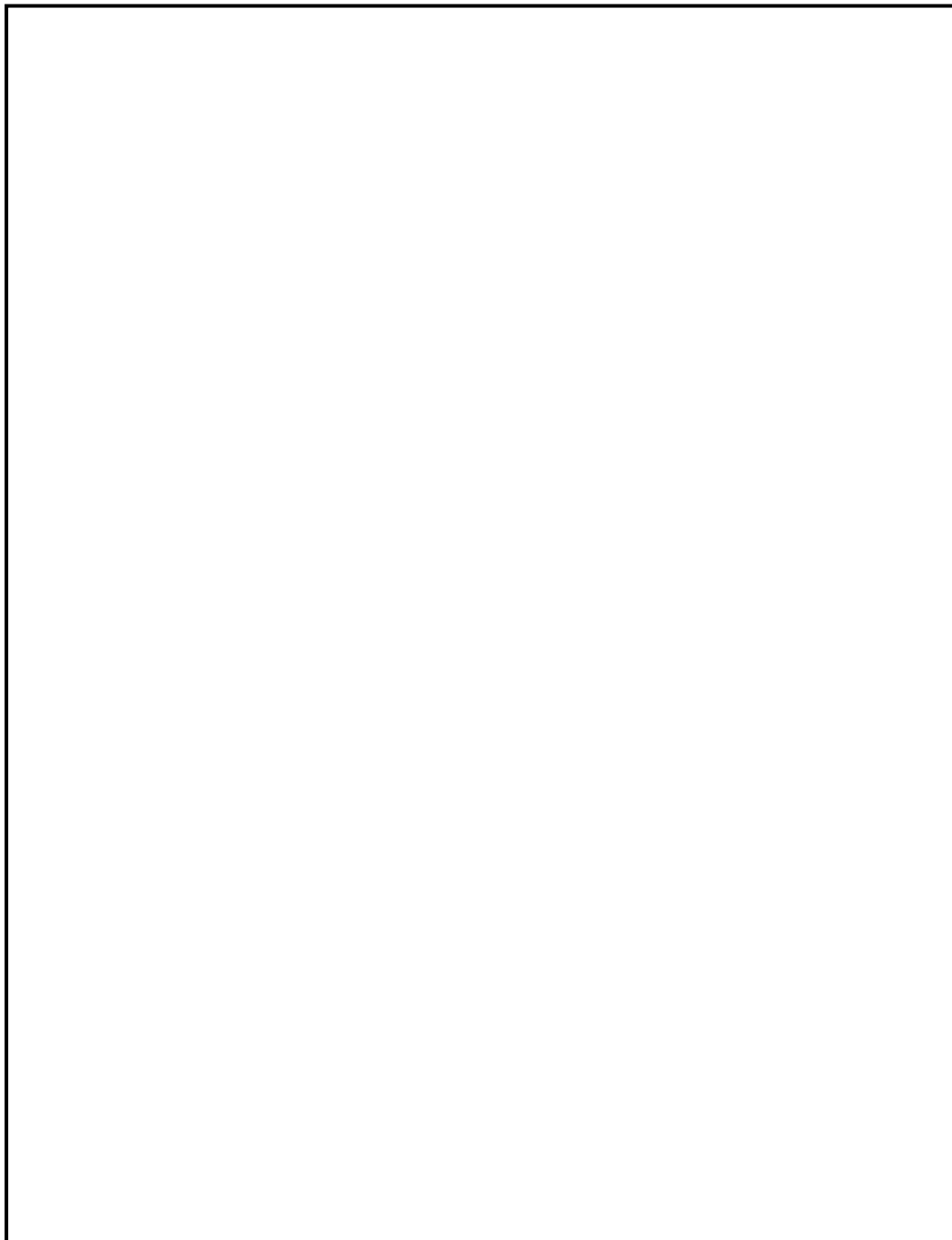
นิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ

9. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- 1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) โปสเตอร์และสูจิบัตร

สี - ความหมายและความรู้สึก

สี	ชื่อสี	ความหมาย-อารมณ์
เหลือง	เหลือง	ความสุข - พลังงาน - ความเจริญ - การเรียนรู้ - การสร้างสรรค์
ขาว	ขาว	ความบริสุทธิ์ - ความดี - ความเรียบง่าย - ความยุติธรรม
แดง	แดง	พลัง - อุดรกาย - สงคราม - อำนาจ
ม่วง	ม่วง	ความหรูหรา - ความทะเยอทะยาน - ความสง่างาม
ชมพู	ชมพู	เป็นมิตร - ความรัก - ความโรแมนติก - ความเคารพ
ส้ม	ส้ม	กำลัง - ความมีโชค - พลังชีวิต - การให้กำลังใจ - ความสุข
เขียวอ่อน	เขียวอ่อน	ความกลมกลืน - ความสงบ - สันติภาพ
ฟ้าอ่อน	ฟ้าอ่อน	การหยั่งรู้ - โอกาส - ความเข้าใจ - ความอดทน - ความอ่อนโยน
เขียว	เขียว	ความอุดมสมบูรณ์ - การเติบโต
ทอง	ทอง	สติปัญญา - ความร่ำรวย - ความสว่าง - ความสำเร็จ - โชคลาภ
แดงเข้ม	แดงเข้ม	ความโกรธ - ความรุนแรง - ความกล้าหาญ - กำลังใจ
เขียวเข้ม	เขียวเข้ม	ความทะเยอทะยาน - ความโลภ - ความริษยา
น้ำตาล	น้ำตาล	ความอดทน - ความมั่นคง
น้ำเงิน	น้ำเงิน	สุขภาพ - ความเชื่อถือ - ไหวพริบ - จงรักภักดี - ความเลื่อมใส - ความถูกต้อง
ดำ	ดำ	ความลึกลับ - ความตาย - พลังอำนาจ - ความแรง - สิ่งชั่วร้าย - ความปรารถนิต

ชื่อผลงาน _____

แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน _____

_____

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

“ศิลปะสร้างสรรค์”

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนวาดภาพเลียนแบบองค์ประกอบภาพของศิลปิน Vincent Van Gogh ตามตัวอย่าง ดังนี้

ภาพผลงานจริงภาพวาด

วาดภาพเลียนแบบองค์ประกอบภาพ

(ข้อมูลผลงาน : Vincent van Gogh “Wheat field with Cypresses”, 1889)

- ให้นักเรียนวาดต่อเติม ภาพตามจินตนาการได้อย่างอิสระ โดยเน้นถ่ายทอดเรื่องราวจาก วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตของตนเอง เช่น วาดต่อเติม คน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ หรือสภาพเมืองที่อยู่อาศัย เป็นต้น
- ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพผลงานของตนเอง

ข้อกำหนดผลงาน

- วาดลงกระดาษ ขนาด A4 (วาดเต็มหน้ากระดาษ)
- ระบายสีด้วย เทคนิคสีเทียนชอล์ค

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ชื่อภาพ “_____”

ชื่อ _____ นามสกุล _____

ชั้น _____ เลขที่ _____

** กำหนดส่งผลงาน **วันอังคาร ที่ 20 มีนาคม 2555 (ในคาบเรียน)

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2554
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	สัปดาห์ที่ 6	เวลาเรียน 1 คาบ
เรื่อง สสำรวจโลกพิพิภภัณฑ์ศิลปะ 3		ผู้สอน ธาริน กลิ่นเกษร

---

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.1

ข้อ 1) งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2) นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 3) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรีย์ที่ชื่นชมความงามของผลงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. สาระสำคัญ

งานทัศนศิลป์ในท้องถิ่นจะสะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น และวัฒนธรรมในท้องถิ่น จะมีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

4. สาระการเรียนรู้

- 1) การเรียนรู้ถึงแนวคิด และแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวัฒนธรรมท้องถิ่นของศิลปิน จากงานทัศนศิลป์ที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน และผลงานศิลปะในพิพิภภัณฑ์ศิลปะ
- 2) สุนทรีย์ภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่องานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการศึกษาข้อมูลของพิพิภภัณฑ์ศิลปะของวันและเวลาในการเปิดทำการ การเดินทาง ข้อมูลนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องที่กำลังจัดแสดง และการบริการจากทางพิพิภภัณฑ์ศิลปะทั้งสื่อและอุปกรณ์ในการเที่ยวชมพิพิภภัณฑ์ เพื่อจัดทำใบความรู้ให้สอดคล้องกับการดูงานศิลปะของนักเรียน และหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองในการนำนักเรียนออกนอกสถานที่

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน ก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไปพิพิภภัณฑ์ศิลปะ
- 2) นำนักเรียนเดินทางไปพิพิภภัณฑ์ศิลปะ (พิพิภภัณฑ์วังสวนผักกาด)

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

- 1) ผู้สอนแนะนำข้อมูลด้านประวัติพิพิธภัณฑสถานศิลปะและนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑสถาน
- 2) ผู้สอนชี้แจงเป้าหมายในการดูงานศิลปะ ข้อตกลงที่นักเรียนต้องปฏิบัติ และกำหนดระยะเวลาในการดูงานศิลปะ
- 3) ผู้สอนแจกใบความรู้ และแบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อมพิพิธภัณฑสถานศิลปะให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือประกอบการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
- 4) ผู้สอนนำนักเรียนเข้าดูงานศิลปะ โดยผู้สอนนำนักเรียนชมผลงานศิลปะที่จัดแสดง
- 5) ผู้สอนอธิบายผลงานศิลปะเชื่อมโยงถึงงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่นจะสะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น และวัฒนธรรมในท้องถิ่น และจะมีผลต่อการสร้างงานผลงานศิลปะของศิลปิน ในระหว่างการนำชมผลงานศิลปะแต่ละชิ้น (อย่างน้อย 3 ชิ้น)
- 6) ผู้สอนอธิบายถึงความงามที่เป็นเอกลักษณ์ของงานทัศนศิลป์ และความงามในการสร้างสรรค์ต่อผลงานศิลปะ
- 7) ให้นักเรียนพูดคุย และอภิปราย ถึงความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะและงานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
- 8) นักเรียนเลือกผลงานศิลปะที่ตนเองสนใจ พร้อมทั้งบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อมพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อมพิพิธภัณฑสถานศิลปะในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ (งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น)	

7. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (ยังไม่ระบุพิพิธภัณฑ์ศิลปะ)

8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- 1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) ไปสเตอร์และสูจิบัตร

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2554
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	สัปดาห์ที่ 7	เวลาเรียน 1 คาบ
เรื่อง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ		ผู้สอน ธารินทร์ กลิ่นเกษร

---

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.2

ข้อ 1) งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อ 2) งานทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมต่างๆ

2) นักเรียนมีประสบการณ์ทางสุนทรียะจากการชมงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) นักเรียนมีความซาบซึ้งและเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. สาระสำคัญ

1) ความสำคัญของงานทัศนศิลป์ ผลงานศิลปะในท้องถิ่นจะสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิด วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และเอกลักษณ์ที่ปรากฏในผลงานศิลปะ

2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่อรูปร่าง รูปทรง น้ำหนักและแสงเงาในงานทัศนศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

1) แนวทางการใช้ศิลป์ใน ปรชาชนท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑสถานศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่องานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑสถานศิลปะ มาบรรยายให้ความรู้ ความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมถึงการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะ

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนแนะนำภัณฑารักษ์จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้นักเรียนรู้จัก
- 2) ภัณฑารักษ์กล่าวทักทายและสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน

ขั้นประสบการณ์ทางสุนทรียะ

(ในขั้นตอนนี้ภัณฑารักษ์จะเป็นผู้นำกิจกรรม)

- 1) ภัณฑารักษ์บรรยายให้ความรู้ในเรื่อง งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมถึงการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้งานศิลปะ
- 2) ภัณฑารักษ์แสดงผลงานศิลปะ ที่เป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิด วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และเอกลักษณ์ที่ปรากฏในผลงานศิลปะ
- 3) ให้นักเรียนพูดคุย และซักถามข้อสงสัย
- 4) ให้นักเรียนประมวลความรู้และบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกประสบการณ์ที่เวียนชม

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ขั้นสรุปผล

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม ประมวลความรู้ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และนัดหมายกิจกรรมในสัปดาห์ถัดไป

6. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากการตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จากกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่เวียนชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในการนับระดับความถี่ของการตอบแบบบันทึกของนักเรียน

การตอบรับประสบการณ์ทางสุนทรียะ	ระดับความถี่
1. การอธิบายถึงความรู้สึกต่อผลงานศิลปะ	
2. การมีอารมณ์ ความรู้สึก ถึงความงามต่อผลงานศิลปะ	
3. การแสดงความรู้สึกถึงสาระสำคัญต่อการชมผลงานศิลปะ (งานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมต่างๆ)	

7. สื่อการสอน / สถานที่ทัศนศึกษา

พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (ยังไม่ระบุพิพิธภัณฑ์ศิลปะ)

8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม

- 1) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 2) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) ไปสเตอร์และสูจิบัตร

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระทัศนศิลป์

วิชาทัศนศิลป์	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2554
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	สัปดาห์ที่ 8	เวลาเรียน 1 คาบ
เรื่อง พิพิธภัณฑศิลป์ในห้องเรียน		ผู้สอน ธารินทร์ กลิ่นเกษร

---

1. สาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ศ 1.2

ข้อ 8) ความเหมือนและความแตกต่างในงานทัศนศิลป์ ความคิด ความรู้สึกที่ถ่ายทอดในงานทัศนศิลป์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงความคิด ความรู้สึกที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์
- 2) นักเรียนสามารถเปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น
- 3) นักเรียนมีความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะ

3. สาระสำคัญ

- 1) การใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะ และสุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่อการชมผลงานศิลปะ
- 2) สุนทรียภาพ ที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึกถึงความงามต่องานทัศนศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

ประมวลความรู้ประสบการณ์ทางความงามที่สัมผัสได้จากในธรรมชาติ ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เกิดจากการชมผลงานศิลปะ และสาระสำคัญของความคิด ความรู้สึกที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ รวมถึงแนวทางการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนซักถามนักเรียนว่า ได้รับความรู้และประโยชน์อะไรบ้างจากการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้
- 2) ผู้สอนประมวลภาพความประทับใจจากการจัดกิจกรรมการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนดู

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนประมวลภาพผลงานศิลปะการสร้างสรรค์ของนักเรียน ให้นักเรียนดู
- 2) ผู้สอนให้นักเรียนประมวลประสบการณ์จากการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ในการเปรียบเทียบความคิด ความรู้สึกที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ของตนเองและบุคคลอื่น
- 3) ผู้สอนให้นักเรียนร่วมกันจัดนิทรรศการภาพผลงานศิลปะภายในห้องเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้รูปแบบพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน
- 4) ผู้สอนใช้วิธีแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยสมมติบทบาทจำลองให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จัดนิทรรศการศิลปะผลงานของเพื่อนๆ ส่วนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งรับบทบาทเป็นผู้ชมนิทรรศการผลงานศิลปะ
- 5) นักเรียนร่วมลงคะแนนตัดสินภาพผลงานที่ตนเองประทับใจ เพื่อให้นักเรียนได้ตัดสินคุณค่าทางความงามของผลงานศิลปะจากความคิดเห็นของตนเอง
- 6) นักเรียนทำแบบทดสอบสุนทรียภาพ หลังเรียน (Post-test) และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ขั้นสรุปผล

- 1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย
- 2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม และประมวลความรู้เกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และประสบการณ์ทางสุนทรียะจากการดูงานศิลปะ

5. การวัดและประเมินผล

ประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการตอบแสดงความคิดของนักเรียนจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

6. สื่อการสอน

- 1) Power Point
- 2) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและโปรเจคเตอร์
- 3) ภาพการดูงานศิลปะพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

7. แหล่งเรียนรู้

- 1) ภายในสถานศึกษา เช่น ห้องศิลปะ ห้องสมุด
- 2) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- 3) เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

๒ แบบบันทึกประสบการณ์เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกผลงานศิลปะที่สนใจ 1 ผลงาน
แล้วจดบันทึกประสบการณ์จากการชมงานศิลปะ

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ชื่อสถานที่ _____

วัน _____ ที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้อมูลผลงานศิลปะ

ชื่อศิลปิน _____

ชื่อผลงาน _____

เทคนิคผลงาน _____

ปีพ.ศ. ที่สร้าง _____

เลือกคำตอบ
เดียวเท่านั้น
นะครับ

ทัศนธาตุที่เป็นลักษณะเด่นที่สุดในผลงานศิลปะ ?

- จุด   เส้น   รูปปร่าง   รูปทรง
 สี   แสงและเงา   พื้นที่ว่าง   พื้นผิว

อะไรเป็นลักษณะเด่นที่สุด ของผลงานศิลปะ ?

- สี   เทคนิค   วัสดุที่ใช้
 ขนาดผลงาน   องค์ประกอบภาพ   เนื้อหาเรื่องราว

บันทึก _____

_____

_____

_____

_____

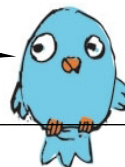
_____

เห็นอะไรบ้าง

ในผลงานศิลปะ ?

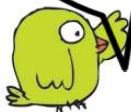

รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นผลงานศิลปะ ?

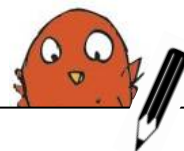
บันทึก _____
 _____
 _____

ชอบอะไรบ้าง
 ในผลงานศิลปะ
 เพราะอะไร ?

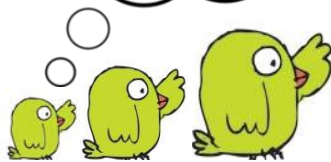

บันทึก _____
 _____
 _____

นำบางส่วนที่ชอบในผลงาน มาวาดต่อเติมจินตนาการ

ทำเครื่องหมาย
 ✓ นะครับ

มีอะไรอยากจะบอกอีกมั๊ย _____

	มากที่สุด			น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1
ความคิดเห็นต่อกิจกรรม					
▪ ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ					
▪ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง					
▪ รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ					
▪ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
▪ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ					

๓ แบบทดสอบสุนทรียภาพ

คำชี้แจง

แบบทดสอบสุนทรียภาพ ประกอบด้วย

1. ภาพผลงานศิลปะ (ประเภทจิตรกรรม) จำนวน 2 ภาพ แบ่งเป็นภาพผลงานศิลปะของศิลปินไทย จำนวน 1 ภาพ และศิลปินต่างประเทศ จำนวน 1 ภาพ ใช้สำหรับเป็นตัวแทนภาพผลงานศิลปะในการตอบคำถามจากชุดคำถาม

2. ชุดคำถาม ซึ่งมีคำถามปลายเปิด 7 คำถาม ตามแนวทางการใช้คำถาม ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parson ใช้สำหรับตอบคำถามร่วมกับภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ เพื่อวัดระดับประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน จำนวน 2 ครั้ง คือ ก่อนเรียน (Pre-test) 1 ครั้ง และหลังเรียน (Post-test) 1 ครั้ง โดยชุดคำถาม 7 คำถาม ประกอบด้วย

คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้

คำถามที่ 2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามที่ 3 ภาพนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอะไร

คำถามที่ 4 สมมุติถ้านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ ทำไมถึงวาดภาพออกมาเช่นนี้

คำถามที่ 5 ภาพนี้เป็นภาพวาดที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

คำถามที่ 6 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

คำถามที่ 7 นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงภาพนี้เป็นอย่างไรบ้าง

(คำถามตามมาตรฐานของ Michael J. Parson)

ภาพผลงานศิลปินไทย

ชื่อศิลปิน ประสงค์ ปัทมานุช

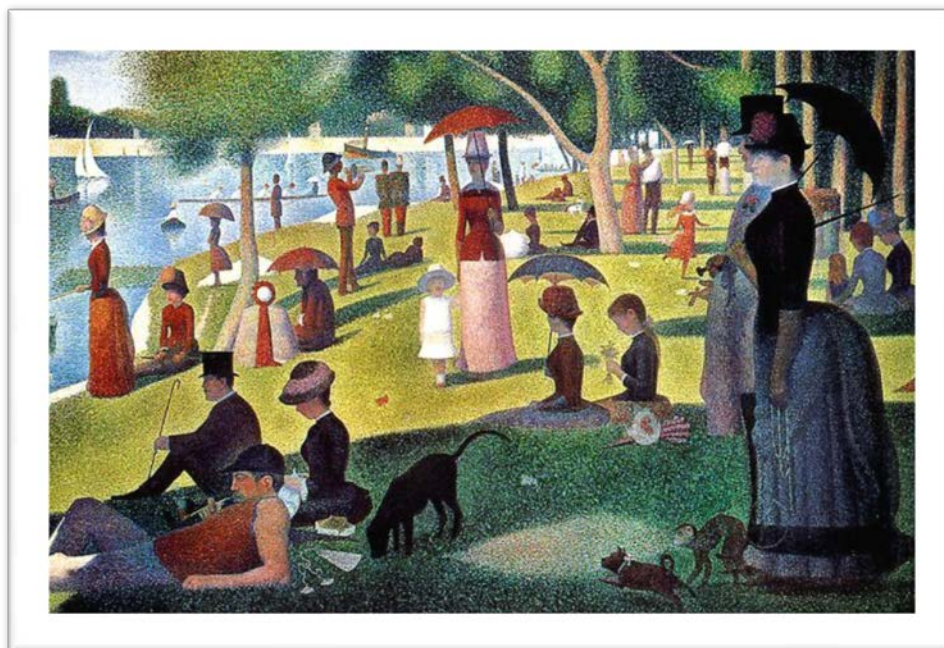
ชื่อผลงาน เจดีย์วัดโพธิ์

เทคนิค สีโปสเตอร์

ขนาดผลงาน 70 x 100 ซม.

ปีพ.ศ. ที่สร้าง 2501

ภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ

- ชื่อศิลปิน Georges Seurat
ชื่อผลงาน A Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte
เทคนิค Oil on canvas
ขนาดผลงาน 207 x 308 cm.
ปีพ.ศ. ที่สร้าง 1884

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนตอบความคิดเห็นลงในช่องว่าง

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ข้อมูลผลงานศิลปะ

ชื่อศิลปิน _____

ชื่อผลงาน _____

เทคนิคผลงาน _____

ปีพ.ศ. ที่สร้าง _____

นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้ ?

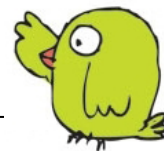

นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้ ?

ภาพนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอะไร ?

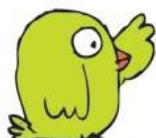

สมมุติถ้านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้

ทำไมถึงวาดภาพออกมาเช่นนี้ ?

ภาพนี้เป็นภาพวาดที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร ?

นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร ?

นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงภาพนี้เป็นอย่างไรบ้าง ?

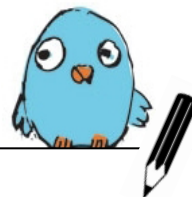

วาดภาพที่นักเรียนเปลี่ยนแปลง

4 คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parson ประกอบด้วย

1. ชุดคู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parson
2. ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

คำชี้แจง

1. คู่มือนี้เป็นแบบวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพของนักเรียน ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parson ซึ่งมีระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับขั้นพัฒนาสุนทรียภาพ 5 ระดับ
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2. คู่มือนี้ใช้วิเคราะห์ร่วมกับชุดคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นชุดคำถามจำนวน 7 คำถาม ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parson ดังนี้

ชุดคำถามตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parson 7 คำถาม
คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้
คำถามที่ 2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
คำถามที่ 3 ภาพนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอะไร
คำถามที่ 4 สมมุติถ้านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ ทำไมถึงวาดภาพออกมาเช่นนี้
คำถามที่ 5 ภาพนี้เป็นภาพวาดที่สวยหรือไม่ เพราะเหตุผลอะไร
คำถามที่ 6 นักเรียนชอบภาพนี้หรือไม่ เพราะอะไร
คำถามที่ 7 นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงภาพนี้อย่างไรบ้าง

3. ผู้วิเคราะห์ให้ชุดคู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพร่วมกับตารางวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสูงสุด (Maximum Value) ของระดับพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน โดยผู้วิเคราะห์ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามการวิเคราะห์

1. ชุดคู่มือสำหรับวิเคราะห์ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parson

ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parson
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
แสดงปฏิกิริยาต่องานศิลปะตามสัญชาตญาณโดยไม่มีการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม มีความสนใจต่อสีเป็นพิเศษ และเชื่อมโยงการตอบรับไปยังเนื้อหา โดยคาดการณ์สิ่งอื่นๆให้มาบรรจบกัน
ตัวบ่งชี้สำหรับการวิเคราะห์
นักเรียนสามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจต่อสี มีการเชื่อมโยงตอบสนองของตนเองไปสู่เรื่องราว เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง หรือมีการแสดงความคิดที่เชื่อมโยงถึงความทรงจำของตนเองอย่างอิสระ เกิดความพึงพอใจในรูปแบบ หรือเนื้อหาของผลงานศิลปะที่เห็น
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
แปลความหมายผลงานศิลปะผ่านเรื่องราว มีความชื่นชอบต่อความสามารถด้านเทคนิค วิธีการสร้างงานได้งาม เหมือนจริงและคาดการณ์อื่นๆให้มาบรรจบกัน
ตัวบ่งชี้สำหรับการวิเคราะห์
นักเรียนสามารถพูดถึงเรื่องราวความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นความงามจริงที่ปรากฏขึ้นในภาพผลงานศิลปะ เช่น การแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกมา มีการชื่นชมในความงามหรือทักษะความชำนาญที่ปรากฏในผลงานศิลปะที่ถ่ายทอดโดยศิลปิน
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
สนใจอธิบายความหมายของผลงานศิลปะที่ชื่อเรื่องและแนวคิด มองงานศิลปะเพื่อดูว่าอะไรที่เป็น การแสดงออกของผู้สร้างงานและเป็นที่มาของประสบการณ์นั้น
ตัวบ่งชี้สำหรับการวิเคราะห์
นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อผลงานศิลปะ พิจารณาถึงเนื้อหา เรื่องราวในผลงาน ซึ่งอาจเป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากตนเอง หรือของศิลปิน และมีความคิดเห็นในลักษณะการสร้างสรรค์ แปลกใหม่ อาจมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งซึ่งเกิดข้อสงสัย และสามารถตัดสินความคิด ความรู้สึกได้ด้วยตนเอง

ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parson
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
ยอมรับว่าจุดเด่นที่เป็นความสำเร็จของผู้สร้างงานศิลปะมาจากมิติของสังคม ศิลปะคงอยู่ในวัฒนธรรมและมวลมนุษยย์ เครื่องมือ รูปแบบ และเทคนิค ช่วยนำพาให้เกิดงานศิลปะ มีความสนใจต่อการสนทนาถึงความหมายของงานศิลปะ
ตัวบ่งชี้สำหรับการวิเคราะห์
นักเรียนสามารถแสดงความคิดของการรับรู้ ที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันระหว่างส่วนต่างๆของผลงานศิลปะ เช่น เครื่องมือ สื่อวัสดุ เทคนิค สามารถแสดงออกถึงรูปแบบลักษณะ และการเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ในตัวผลงานอย่างมีเหตุผล สามารถขยายความสำคัญของเนื้อหาเรื่องราวในผลงาน และเกิดการตีความหมายที่สอดคล้องกับผลงาน หรือเจตนาของศิลปิน
ระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)
มีความสามารถในการตัดสินใจคุณค่างานศิลปะด้วยตนเองอย่างอิสระ บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
ตัวบ่งชี้สำหรับการวิเคราะห์
นักเรียนสามารถแสดงความคิด ความเข้าใจต่อผลงานศิลปะทั้งในแง่ของการสร้างสรรค์ การชื่นชม การตีความเพื่อประเมินคุณค่า ซึ่งอาศัยพื้นฐานความคิดเดิมของตนเอง โดยนักเรียนสามารถแสดงความคิดถึงการตัดสินใจ ในความหมายของผลงานศิลปะ การตีความถึงเรื่องราว เนื้อหา ซึ่งความคิดที่แสดงออกมาก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หรือสภาพปัจจุบัน โดยการแสดงออกความคิดอาจมีการให้เหตุผลโต้แย้ง ซึ่งยังคงเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองอยู่ด้วย อาจมีข้อสงสัยที่สร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนความคิดการตัดสินใจจากการสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่าจากการตีความของความหมายในผลงานที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่

2. ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

ชื่อ _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

ชุดคำถาม	ค่าความถี่ของคำตอบที่แสดงถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ					หมายเหตุ
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4	ระดับที่ 5	
	ความชื่นชอบ (Favoritism)	ความงามและ เหมือนจริง (Beauty and Realism)	การ แสดงออก (Expressiveness)	แบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	ความเป็น ตัวตน (Autonomy)	
คำถามที่ 1						
นักเรียนเห็นอะไรใน ภาพนี้						
คำถามที่ 2						
นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นภาพนี้						
คำถามที่ 3						
ภาพนี้เกี่ยวข้องกับ เรื่องราวอะไร						
คำถามที่ 4						
สมมติถ้านักเรียนเป็น ผู้วาดภาพนี้ ทำไมถึง วาดภาพออกมาเช่นนี้						
คำถามที่ 5						
ภาพนี้เป็นภาพวาด ที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร						
คำถามที่ 6						
นักเรียนชอบอะไรบ้าง ในภาพนี้ เพราะอะไร						
คำถามที่ 7						
นักเรียนอยาก เปลี่ยนแปลงภาพนี้ เป็นอย่างไรบ้าง						
สรุปการวิเคราะห์ได้ว่า ค่าสูงสุด (Maximum Value) ตามระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน อยู่ระดับที่ ☐						

๕ แบบสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง เพื่อบันทึกระดับความถี่ตามพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน

ชื่อกิจกรรม _____ ชื่อสถานที่ _____ วันที่ ____ / ____ / ____

รายชื่อนักเรียน	รายการพฤติกรรม											
	★	★	■	◆	★	◆	★	●	●	*	●	▲
	เชื่อมโยง ความคิด ส่วนตัว	สนใจต่อ เนื้อหา	สนใจ ต่อสื่อ	คำนึงถึง ความ เป็นจริง	คำนึงถึง สิ่งที่ ปรากฏ แก่ สายตา	สนใจ ต่อแบบ แผน	สนใจต่อ อารมณ์ ความรู้สึ กในผลงาน ศิลปะ	ใส่ใจใน เจตนา ของ ศิลปิน	ใส่ใจต่อ ความรู้สึ กนึกคิด ของ ศิลปิน	ไม่มั่นใจ	ใส่ใจ ในเรื่อง ความ เป็น ตัวตน ของ ศิลปิน	สนใจ ต่อการ ตัดสิน ใน ผลงาน ศิลปะ
1.												
2.												
3.												
4.												
5.												
6.												
7.												
8.												
9.												

ผู้สังเกต _____

๖ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของนักเรียน พร้อมอธิบายเหตุผล

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปาน กลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อย ที่สุด (1)
1	นักเรียนชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ					
	เพราะว่า.....					
2	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะ การสังเกตความงามในงานศิลปะ					
	เพราะว่า.....					
3	การชมงานศิลปะช่วยฝึกให้นักเรียนมีทักษะ การตีความหมายของงานศิลปะ					
	เพราะว่า.....					
4	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปิน และงานศิลปะมากขึ้น					
	เพราะว่า.....					
5	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง ในความงามต่องานศิลปะ					
	เพราะว่า.....					

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปาน กลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อย ที่สุด (1)
6	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ความเปลี่ยนแปลงของศิลปะในสังคม					
	เพราะว่า.....					
7	การชมงานศิลปะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตนเอง					
	เพราะว่า.....					
8	นักเรียนใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะ ของตนเองในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ					
	เพราะว่า.....					
9	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียน เห็นคุณค่าของงานศิลปะ					
	เพราะว่า.....					
10	กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้นักเรียน เห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้					
	เพราะว่า.....					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

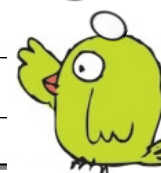

---

๗ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของนักเรียน

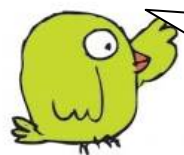
- ระดับประถมศึกษาปีที่ _____
- อาชีพผู้ปกครอง

☐ รับราชการ	☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____
☐ พนักงานบริษัท	
- นักเรียนคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับใด

☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
------------------------------	----------------------------------	-------------------------------
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการทำกิจกรรมศิลปะ

☐ ชอบ เพราะ _____
☐ ไม่ชอบ เพราะ _____
- นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทใดบ้าง

☐ การวาดภาพระบายสี	☐ การออกแบบสร้างสรรค์
☐ การพิมพ์ภาพ	☐ การวาดภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
☐ การปั้น	☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____
☐ การประดิษฐ์	

คำถามข้อ 6 – 10
สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ นะครับ

- ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่

☐ สนับสนุน	☐ ไม่สนับสนุน
-----------------------------------	--------------------------------------

 สนับสนุนโดย...

☐ พาไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ
☐ พาเข้าร่วมชมรมศิลปะหรือค่ายศิลปะ
☐ ให้นักเรียนทำกิจกรรมหรือเรียนเสริมศิลปะภายนอกโรงเรียน
☐ อื่นๆ โปรดระบุ _____

7. นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ประเภทใดบ้าง

- พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ
- พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- พิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติ
- พิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์
- พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
- พิพิธภัณฑ์ของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย
- พิพิธภัณฑ์อื่นๆ โปรดระบุ _____

8. นักเรียนเคยไปพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์หรือไม่

- เคยไป
  - ไม่เคยไป
- พิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์ที่เคยไป... ในกรุงเทพมหานคร
- ในต่างจังหวัด
- ในต่างประเทศ

9. นักเรียนคิดว่าการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในแต่ละครั้งจะทำกิจกรรมใดบ้าง

- ดูผลงานศิลปะ
- ถ่ายรูปภาพผลงานศิลปะ
- สเก็ตภาพผลงานศิลปะ
- จดบันทึกข้อมูลผลงานศิลปะ
- ร่วมทำกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้น
- ซื่อของที่ระลึก
- อื่นๆ โปรดระบุ _____

10. แหล่งข้อมูลใดบ้าง ที่นักเรียนเคยใช้เพื่อค้นหาดูงานศิลปะ

- พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
- เว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะและอินเทอร์เน็ต
- ศิลปิน หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ
- ร้านขายภาพผลงานศิลปะ
- ห้องสมุด
- หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
- อื่นๆ โปรดระบุ _____

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างการใช้แบบบันทึกประสบการณ์ที่วชช.ม.พ.พ.ที่คิดปะของนักเรียน

รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นผลงานศิลปะ ?

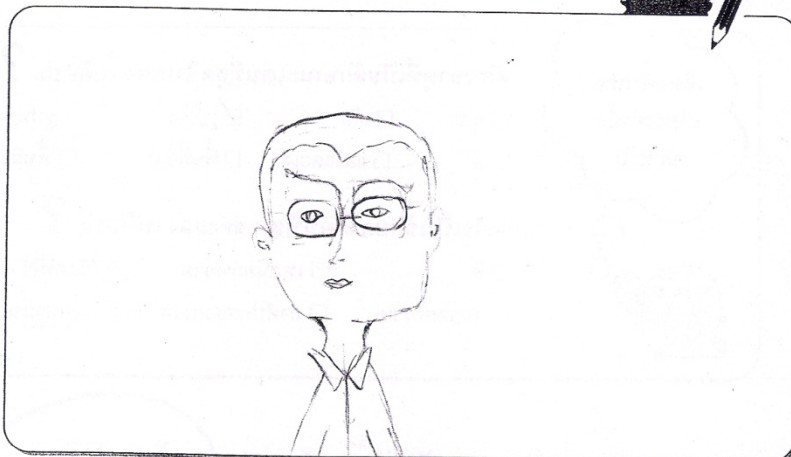
บันทึก บ้านตึก บ้านตึก ไกล ๆ จะไม่ค่อยดี ★

ชอบอะไรบ้าง
ในผลงานศิลปะ
เพราะอะไร ?

บันทึก ชอบผลงาน (รัชกาลที่ ๑๐) เพราะ ความ
ทำใจให้เรียบร้อย เป็นแก้ว โดยใช้ ตัวพิมพ์ มีมรรคาใครๆ ลงไป
จนกลายเป็นใจ (ต้องเจตนาดี) ★ ★

นำบางส่วนที่ชอบในผลงาน มาวาดต่อเติมจินตนาการ

ทำเครื่องหมาย
✓ นะครับ

	มากที่สุด → น้อยที่สุด				
ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	5	4	3	2	1
▪ ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ		✓			
▪ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	✓				
▪ รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	✓				
▪ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ			✓		
▪ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ				✓	

รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นผลงานศิลปะ ?

บันทึก รู้สึกว่าสีส้มมีเสน่ห์งามดี วิธีการลงเงา
มีทำได้ดีวิธีการเห็นรายละเอียดเล็ก ๆ ตาราง
สีและผ่านได้มีรอยช้ำชัดด้วย

ชอบอะไรบ้าง
ในผลงานศิลปะ
เพราะอะไร ?

บันทึก ชอบแบบเงา เพราะ มีสีส้ม
สดได้วิธีการไล่ตามแสงดวงอาทิตย์
ดูขม แต่ที่ล้ำๆก็สุดคือผมชอบแบบเงา
และยังรู้สึกอย่างคิดถึง Primroses ทรายมี
สีชมพู ก็ผมชอบและยังรู้สึกดีใจพร้อมกับการไล่สีไป
นำบางส่วนที่ชอบในผลงาน มาวาดต่อเติมจินตนาการ

ทำเครื่องหมาย
✓ นะครับ

มีอะไรอยากบอกอีกมั๊ย

มากที่สุด → น้อยที่สุด

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	5	4	3	2	1
▪ ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	✓				
▪ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	✓				
▪ รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	✓				
▪ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
▪ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	✓				

รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นผลงานศิลปะ ?

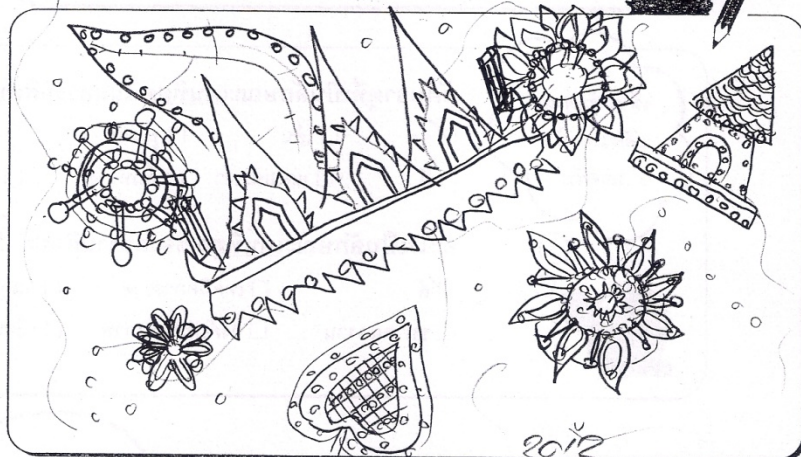
บันทึก มีความสุข เหมือนลอยอยู่บนก้อนเมฆ
 ครึ่งดินแดนที่ว่าง

ชอบอะไรบ้าง
 ในผลงานศิลปะ
 เพราะอะไร ?

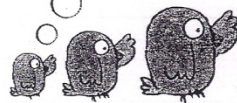

ศาลาใหญ่
 บันทึก สีสันสดใสและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
 เพราะเห็นแล้วรู้สึกดีและมีความสุข

นำบางส่วนที่ชอบในผลงาน มาวาดต่อเติมจินตนาการ

ทำเครื่องหมาย
 ✓ นะครับ

มีอะไรอยากจะบอกอีกมั๊ย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	มากที่สุด → น้อยที่สุด				
	5	4	3	2	1
▪ ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ	✓				
▪ รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง	✓				
▪ รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ	✓				
▪ เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
▪ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	✓				

รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นผลงานศิลปะ ?

บันทึก รู้สึกใจดีศิลปะวัฒนธรรมของประเทศไทยเมื่อ
หลายปีก่อน, สีสันที่เป็นลายของเครื่องปั้น
เผ่าละ พลายผิงชาติ

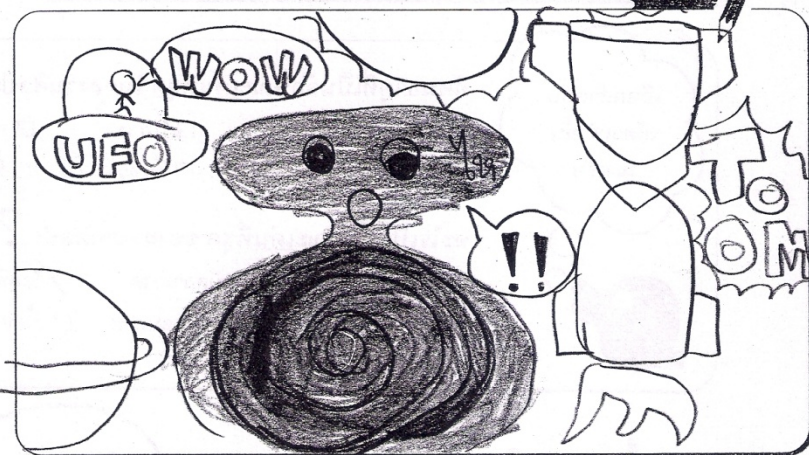
ชอบอะไรบ้าง
 ในผลงานศิลปะ
 เพราะอะไร ?

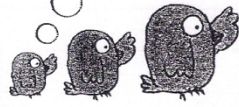
บันทึก สีสันที่เป็นลายปูนฉาทำให้งาน
ดูดีมีงาน
ความ

นำบางส่วนที่ชอบในผลงาน มาวาดต่อเติมจินตนาการ

ทำเครื่องหมาย
 ✓ นะครับ

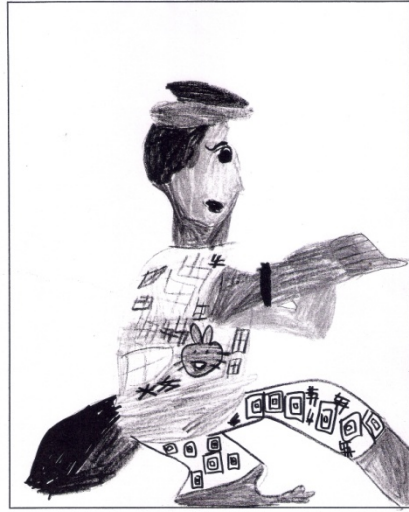
	มากที่สุด	น้อยที่สุด			
	5	4	3	2	1
ความคิดเห็นต่อกิจกรรม					
ประทับใจต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ		/			
รู้สึกชอบผลงานศิลปะที่จัดแสดง		/			
รับรู้ถึงความงามในผลงานศิลปะ		/			
เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	/				
เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ	/				

มีอะไรอยากจะทำอีกมั๊ย

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน

24

ชื่อผลงาน ฉาบฉวย
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน ศิลปะปราชัยของสังคม และระบอบการปกครอง
ไทยสมัยเจ้าอาวธ (ตาม)

ชื่อ ชาติทิพย์ ฉาบฉวย วัน 4/7 เดือน 17

25

ชื่อผลงาน ลาดไม้
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน ผลงานงานศิลปะเพื่อศิลปะ

ชื่อ อุไรนที วัน 14 เดือน 31

26

ชื่อผลงาน ชีวิตวันจันทร์
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน อย่างไร้คนกับความสวยงาม

ชื่อ นิภาภเ วัน 11/2 เดือน 14

27

ชื่อผลงาน ถ้วยดวบ
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน เชลยศึกสงครามที่ถึงที่สุด

ชื่อ ดช.จิราญ สรวิชาติ วัน 46 เดือน 4

ผลงานสร้างสรรค์ Reproduction จากผลงานศิลปินไทยล้านนา ณ หอศิลป์จามจุรี

12

ชื่อผลงาน นวป้า
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน ลอยตุ๊กตา

ชื่อ ไชย์ธนา วัน 14/2 เดือน 36

5

ชื่อผลงาน ไร่บุญ
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน ภูมิภาคราชบุรี

ชื่อ วิวัฒน์ วัน 4/2 เดือน 6

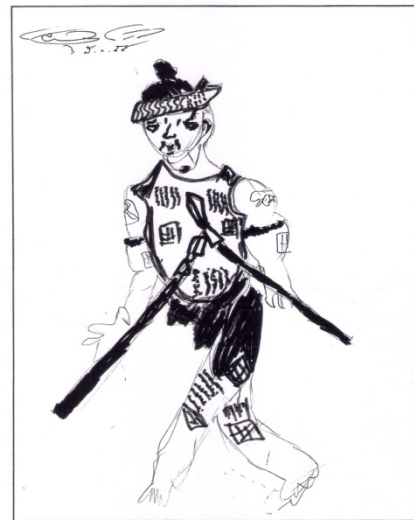
9

ชื่อผลงาน ววดดาบ
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน เป็นผลงานที่มีคววมืดซึ่ง เก็บเอาใจใส่ศิลปะค้นหา มีรายละเอียดมาก

ชื่อ ไชย์ธนา วัน 14/2 เดือน 19

2

ชื่อผลงาน ไร่บุญ
แนวคิดเกี่ยวกับผลงาน เป็นศิลปะที่เป็นศิลปะของความเป็นไทย

ชื่อ ดช.ปองพงษ์ วัน 4/1 เดือน 16

ผลงานสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจศิลปิน Vincent Van Gogh ผ่านเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ผลงานสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจศิลปิน Vincent Van Gogh ผ่านเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ภาคผนวก จ

ภาพการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

กิจกรรมเที่ยวชมหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมสำรวจโลกเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์ศิลปะ

กิจกรรมเที่ยวชมหอศิลป์จามจุรี

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพ ณ หอศิลป์จามจุรี

กิจกรรมภัณฑารักษ์มาจัดกิจกรรมในห้องเรียน

กิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะในห้องเรียน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายธาริน กลิ่นเกษร เกิดวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2529 จังหวัดปัตตานี สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553

ในปีการศึกษา 2551 ได้รับคัดเลือกเป็นนิสิตผลิตสื่อการสอนดีเด่น และปฏิบัติการสอนดีเด่นของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในปีการศึกษา 2553 ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าแข่งขันศิลปป็นดาวเด่นบัวหลวง ครั้งที่ 1